

Vier in balans monitor Kennisnet 2012

docenten

Contents

1

Inleiding 3

2

ict-gebruik 8

3

Opbrengsten ict 42

4

Samenwerking en leiderschap 53

5

Digitaal leermateriaal 58

6

Ambitie en deskundigheid 66

7

Mediawijsheid 80

1

Inleiding

Inleiding

- Kennisnet is de publieke ict-ondersteuningsorganisatie van en voor het onderwijs. Stichting Kennisnet wil bereiken dat het onderwijs “maximale kracht uit ict” haalt.
- Om dit doel te kunnen verwezenlijken is contact met de doelgroep (leraren en ict-managers) cruciaal. Zo wil Kennisnet bijvoorbeeld weten hoe het gebruik van ict in het onderwijs ontwikkelt. Door middel van de Vier in Balans-monitor wordt jullie kennis en inzichten gedeeld met anderen, zodat ook zij hierop kunnen aansluiten. Met name heeft Kennisnet daarbij aandacht voor het weergeven van de stand van zaken en het feitelijk gebruik van ict in het onderwijs.

Centrale vraag en onderzoeksvragen

- Het hoofddoel van de ict-monitor is:

“Meer inzicht te krijgen in de wijze waarop scholen bezig zijn ict in het onderwijs te integreren en de ondersteuning die Kennisnet hierbij kan bieden.”

- Daarbij geformuleerde onderzoeksvragen:

- Wat is de stand van zaken van ict gebruik in het onderwijs?
  - Welke trends worden gesignaleerd in vergelijking met voorgaande jaren?
- Wat zijn de discrepanties in visie op en uitvoering van ict gebruik tussen de sectoren en tussen de verschillende doelgroepen.

Verantwoording van het onderzoek

(1) Pre-test van de vragenlijst (kwalitatieve interviews)

- Woensdag 26 september 2012 zijn 3 docenten en 3 managers uit het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) geïnterviewd over de geschiktheid/ bruikbaarheid van de vragenlijst. De respondenten zijn benaderd via een selectiebureau en geïnterviewd bij TNS NIPO achter de computer met de vragenlijst op het scherm. Zeer gedetailleerd zijn de vragen doorgenomen en aan de hand van de feedback en opmerkingen heeft TNS NIPO samen met Kennisnet de vragenlijst geoptimaliseerd.

(2) Kwantitatieve onderzoek

- Van 15 oktober tot en met 25 november 2012 is het kwantitatieve veldwerk uitgevoerd onder zes doelgroepen. In totaal hebben 1315 respondenten deelgenomen aan het onderzoek.

- Docenten po (n=282)
- Managers po (n=301)
- Docenten vo (n=302)
- Managers vo (n=214)
- Docenten mbo (n=160)
- Managers mbo (n=56)

% deelname docenten	totaal	po	vo	mbo
Panel	74	69	77	80
Telefonisch (cati)	12	18	11	1
Online (cawi)	14	13	12	19

- Een grote groep respondenten is random telefonisch benaderd door het callcenter van TNS NIPO via een algemeen adressenbestand van scholen / instellingen. De docenten en ict-managers, die niet telefonisch wilden meewerken aan het onderzoek, werd de keuze voor online deelname voorgesteld. Het percentage van de respondenten voor telefonisch of online is vrijwel gelijk verdeeld. Tegelijkertijd is er onder docenten en ict-managers in het panel van TNS NIPO een online vragenlijst uitgezet. Van de respondenten die deelnemen komt driekwart van de docenten uit het panel en voor de managers is dit een derde.

Verantwoording onderzoek

(3) Paneldiscussies (kwalitatieve groepsdiscussies)

- Kennisnet wil, om de cijfers beter te begrijpen en verklaren, uitgebreider en diepgaander met docenten en ict-managers in gesprek over hun visie en tevredenheid met het gebruik van ict in het onderwijs en de dienstverlening van Kennisnet in het bijzonder. Daarom hebben in november 2012 zes groepsdiscussies plaatsgevonden van 2,5 uur met elk zes respondenten. De respondenten zijn benaderd door een selectiebureau en de groepsdiscussies vonden plaats bij TNS NIPO.
  - 1 groepsdiscussie met leraren po
  - 1 groepsdiscussie met ict managers po
  - 1 groepsdiscussie met leraren vo
  - 1 groepsdiscussie met ict managers vo
  - 1 groepsdiscussie met leraren mbo
  - 1 groepsdiscussie met ict managers mbo

(4) Rapportage: ICT-monitor ict-managers

- De rapportage bevat de resultaten van het kwantitatieve onderzoek aangevuld met resultaten uit de paneldiscussies.
- De ICT-monitor wordt jaarlijks door TNS NIPO - via dezelfde methode - uitgevoerd, waar mogelijk zijn dan ook de resultaten door de tijd weergegeven.
- Een aantal vragen zijn dit jaar anders geformuleerd dan voorgaande jaren. Tevens zijn er een aantal nieuwe vragen aan het onderzoek toegevoegd (gericht op activiteiten binnen het secundaire onderwijsproces). Omdat een aantal vragen dit jaar anders zijn geformuleerd dan voorgaande jaren kan er niet bij alle resultaten een trend weergegeven worden. Soms hebben we er toch voor gekozen om een trend weer te geven ondanks dat dit niet één op één vergelijkbaar is. Echter is overal met een ** aangegeven als een trendbreuk is ontstaan.

2

ict-gebruik

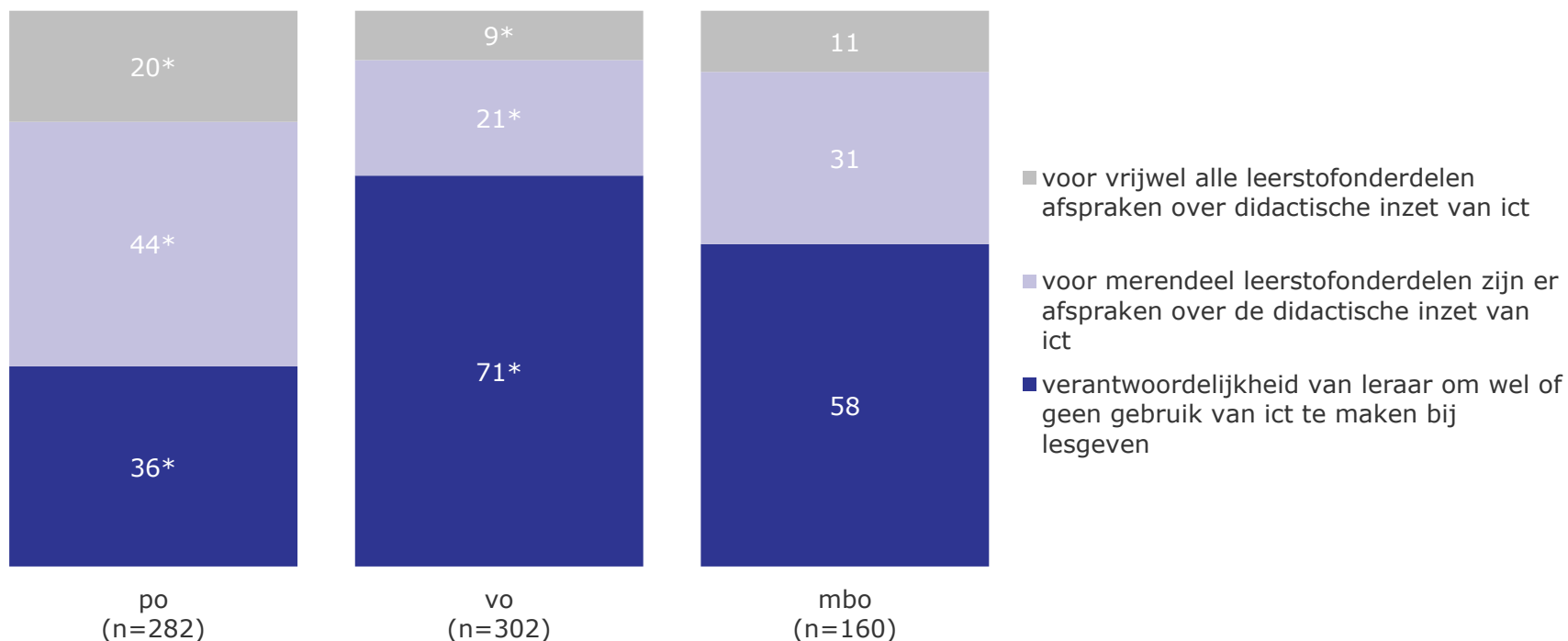

Vooral in po zijn er afspraken over didactische inzet ict, in vo vaker verantwoording van docent

In het primair onderwijs zijn er significant vaker dan in het voortgezet onderwijs afspraken over de didactische inzet van ict in het onderwijs. In zowel het voortgezet onderwijs als het beroepsonderwijs is het vaker de verantwoordelijkheid van de leraar om wel of geen gebruik te maken van ict bij het lesgeven.

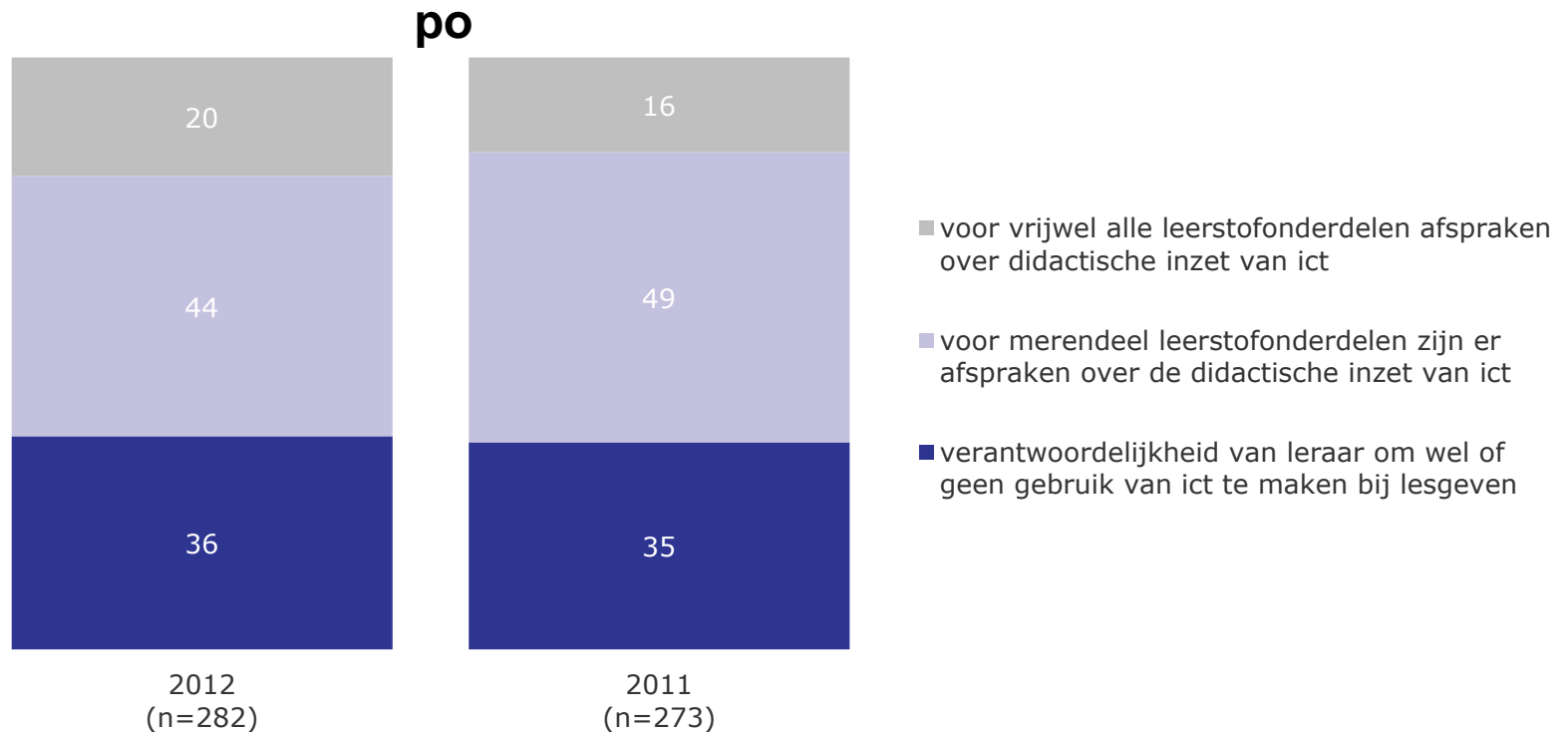
2012

V110: Welke omschrijving typeert het computergebruik op uw school of instelling het best? U kunt één antwoord kiezen.

Net als in 2011 is volgens helft docenten voor het merendeel van de leerstofonderdelen afspraken gemaakt

Net als vorig jaar geeft het grootste deel van de leraren in het primair onderwijs aan dat er voor het merendeel van de leerstofonderdelen afspraken zijn over de didactische inzet van ict. Een vijfde geeft aan dat er voor *vrijwel alle* leerstofonderdelen afspraken zijn over de didactische inzet van ict. Er zijn geen significante verschillen ten opzichte van 2011.

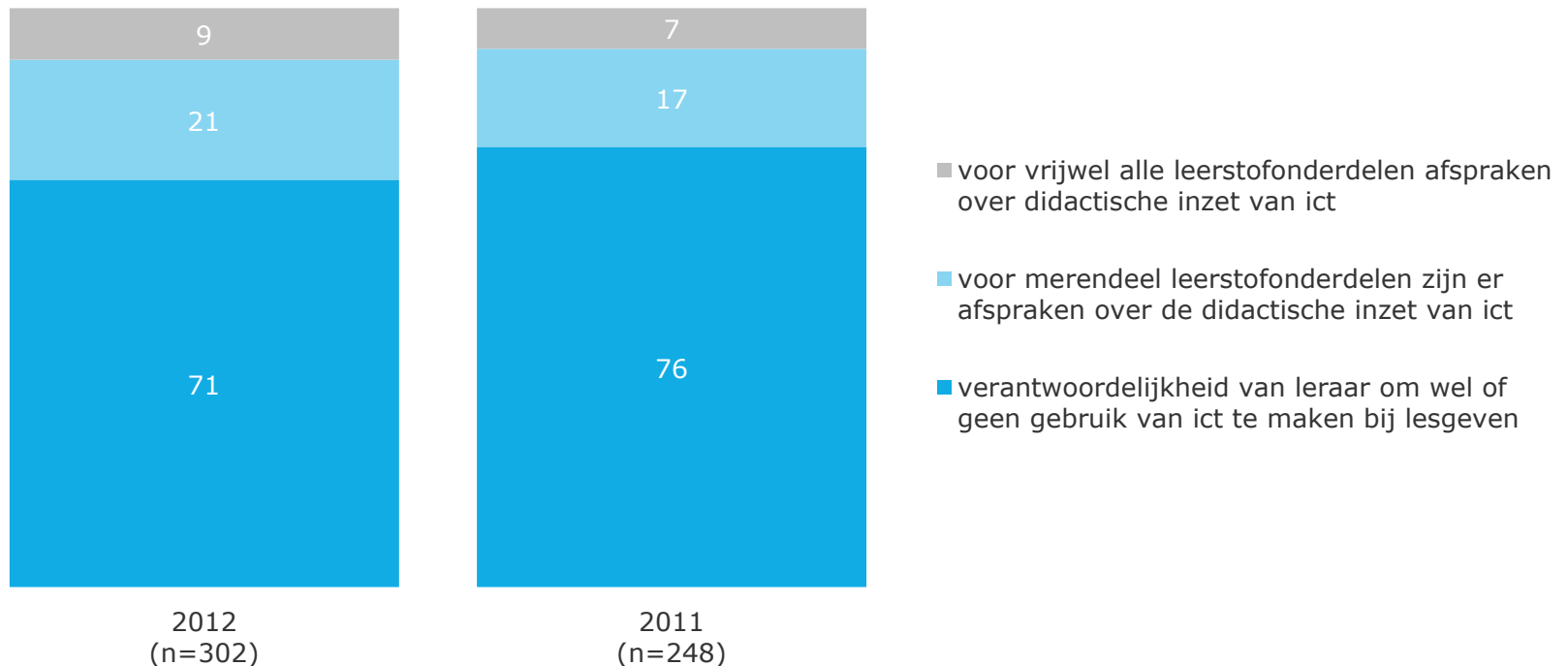
V110: Welke omschrijving typeert het computergebruik op uw school of instelling het best? U kunt één antwoord kiezen.

In vo ligt de verantwoordelijkheid in de meeste gevallen nog steeds bij de leraar

Nog steeds geeft een ruime meerderheid van de leraren in het voortgezet onderwijs aan dat het de verantwoordelijkheid van de leraar is om wel of geen gebruik te maken van ict bij het lesgeven. We zien echter een lichte toename in het aandeel dat aangeeft dat er voor het merendeel van de leerstofonderdelen afspraken zijn over de inzet van ict.

NB. Ook het kwalitatieve onderzoek laat zien dat dat docenten in het VO het gevoel hebben dat zij voornamelijk zelf verantwoordelijk zijn voor de inzet van ict.

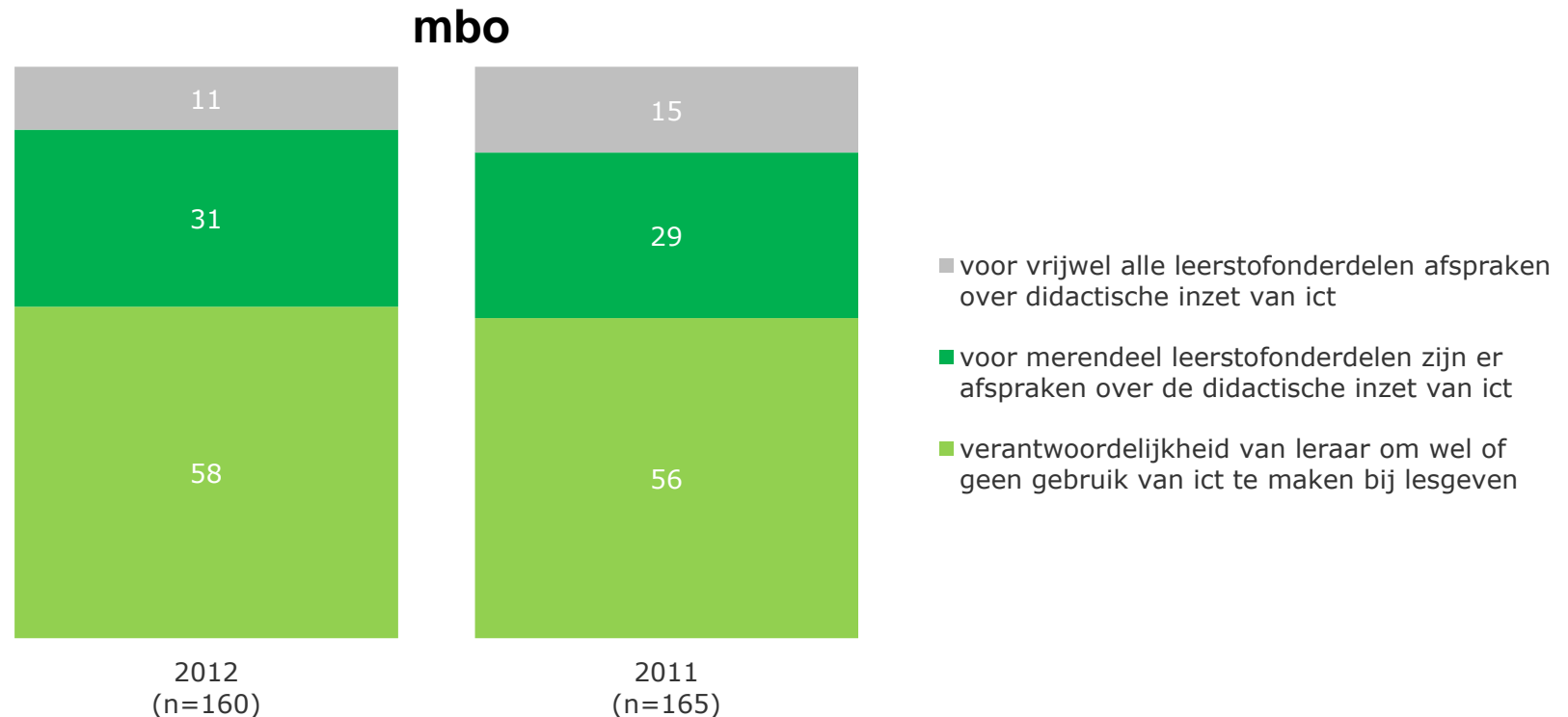
VO

V110: Welke omschrijving typeert het computergebruik op uw school of instelling het best? U kunt één antwoord kiezen.

In het mbo ligt volgens ruim de helft van de leraren de verantwoordelijkheid voor ict gebruik bij de leraren

In het beroepsonderwijs geeft net als vorig jaar ruim de helft van de leraren aan dat het op de school of instelling de verantwoordelijkheid van de leraar is om wel of geen gebruik te maken van ict bij het lesgeven.

V110: Welke omschrijving typeert het computergebruik op uw school of instelling het best? U kunt één antwoord kiezen.

Vooral internet, specifieke software en leerlingvolgsysteem worden regelmatig gebruikt

	% dagelijks tot wekelijks gebruik		
	po n=282	vo n=302	mbo n=160
internet voor het opzoeken van informatie	86	79	82
specifieke software voor oefenen van leerstof	78	18	34
leerboek of methodegebonden software	78	32	45
internet voor communicatie-\samenwerkingsdoeleinden (bv. e-mail, wiki, blog)	66	63	63
digitaal leerlingvolgsysteem	60	67	59
elektronische leeromgeving (ELO)	39	49	48
tekstverwerking voor bijvoorbeeld het maken van een werkstuk	26	22	47
Social Media	26	29	28
simulaties (bijvoorbeeld voor het nabootsen van proefjes) of games	6	3	10
digitale toetsen	6	7	14

V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Gemiddeld gebruik per week

- Docenten po gebruiken vaker een aantal keer per week een leerboek of methodegebonden software en specifieke software voor het oefenen van de leerstof.
- Het minst vaak gebruiken docenten in alle drie de onderwijsniveaus simulaties en digitale toetsen.

	po n=282	vo n=302	mbo n=160
internet voor het opzoeken van informatie	3,2	3,1	3,1
internet voor communicatie-\samenwerkingsdoeleinden (bv. e-mail, wiki, blog)	2,6	2,6	2,5
leerboek of methodegebonden software	3,0	1,2	1,4
digitaal leerlingvolgsysteem	2,0	2,6	2,0
specifieke software voor oefenen van leerstof	2,6	0,7	1,1
elektronische leeromgeving (ELO)	1,3	1,8	1,6
tekstverwerking voor bijvoorbeeld het maken van een werkstuk	0,8	0,9	1,6
Social Media	1,0	1,2	1,0
digitale toetsen	0,3	0,3	0,6
simulaties (bijvoorbeeld voor het nabootsen van proefjes) of games	0,2	0,2	0,4

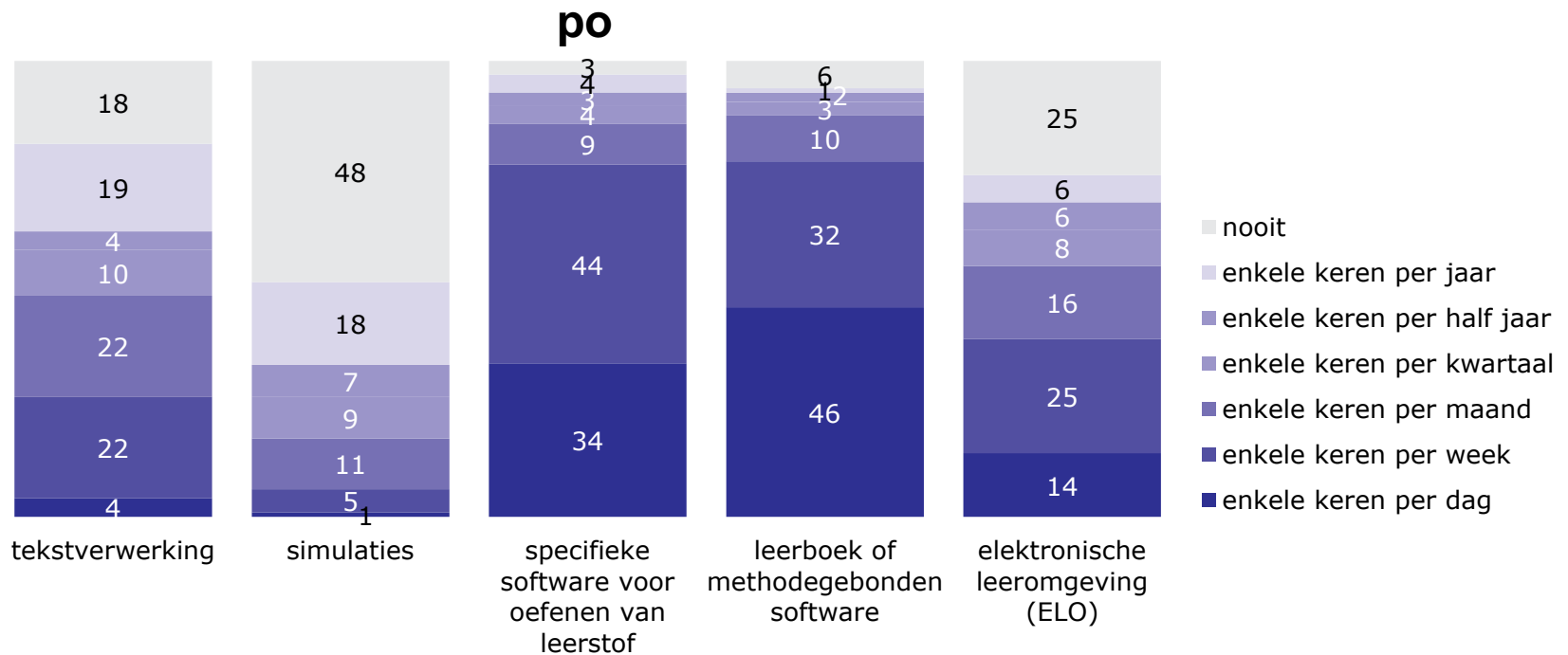
V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Bijna de helft gebruikt in het po dagelijks leerboek- of methodegebonden software

In het primair onderwijs gebruikt 46% enkele keren per dag leerboek- of methodegebonden software. Een derde gebruikt dagelijks specifieke software voor het oefenen van leerstof. Electronische leeromgeving wordt door 14% dagelijks gebruikt. Tekstverwerking en met name simulaties worden in mindere mate gebruikt.

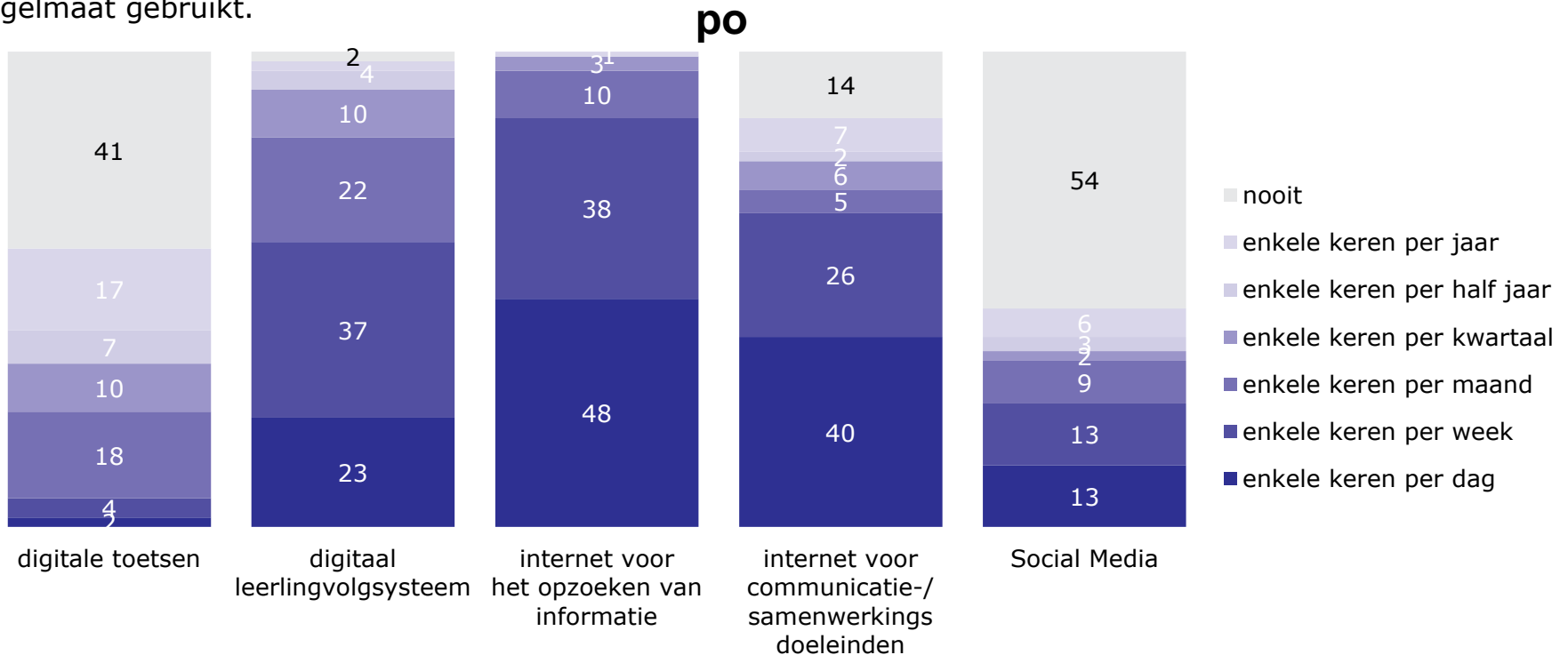
V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

In po wordt door circa de helft van de docenten enkele keren per dag gebruik gemaakt van internet

De helft van de docenten in het primair onderwijs maakt enkele keren per dag gebruik van internet voor het opzoeken van informatie. Vier tiende gebruikt dagelijks internet voor communicatie-/samenwerkingsdoeleinden. Social Media en Digitale toetsen worden door lang niet alle docenten met regelmaat gebruikt.

V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

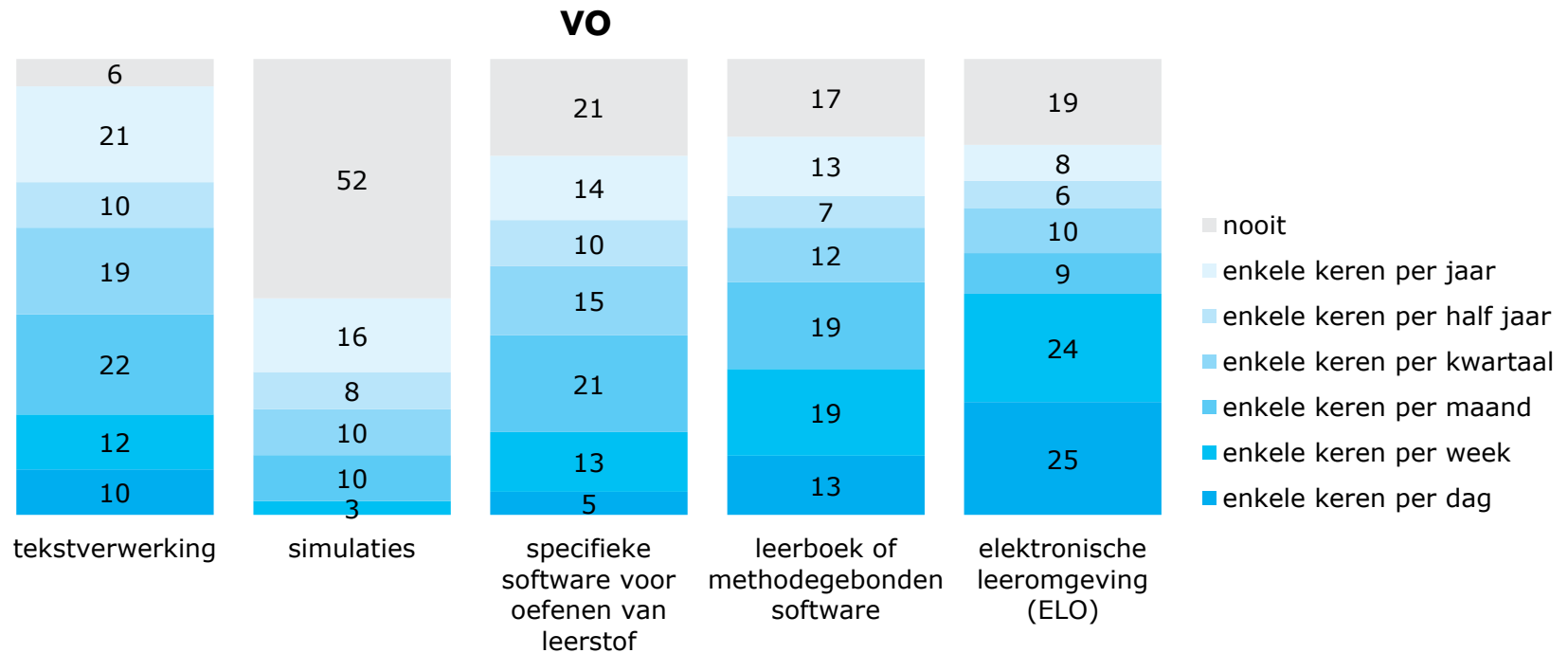
Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Electronische leeromgeving wordt door kwart van de vo docenten dagelijks gebruikt

Leerboek- of methodegebonden software wordt door 13% van de docenten in het voortgezet onderwijs dagelijks gebruikt. Een op de tien docenten maakt enkele keren per dag gebruik van tekstverwerking en 5% van specifieke software voor het oefenen van leerstof. Ook in het voortgezet onderwijs worden simulaties nauwelijks gebruikt.

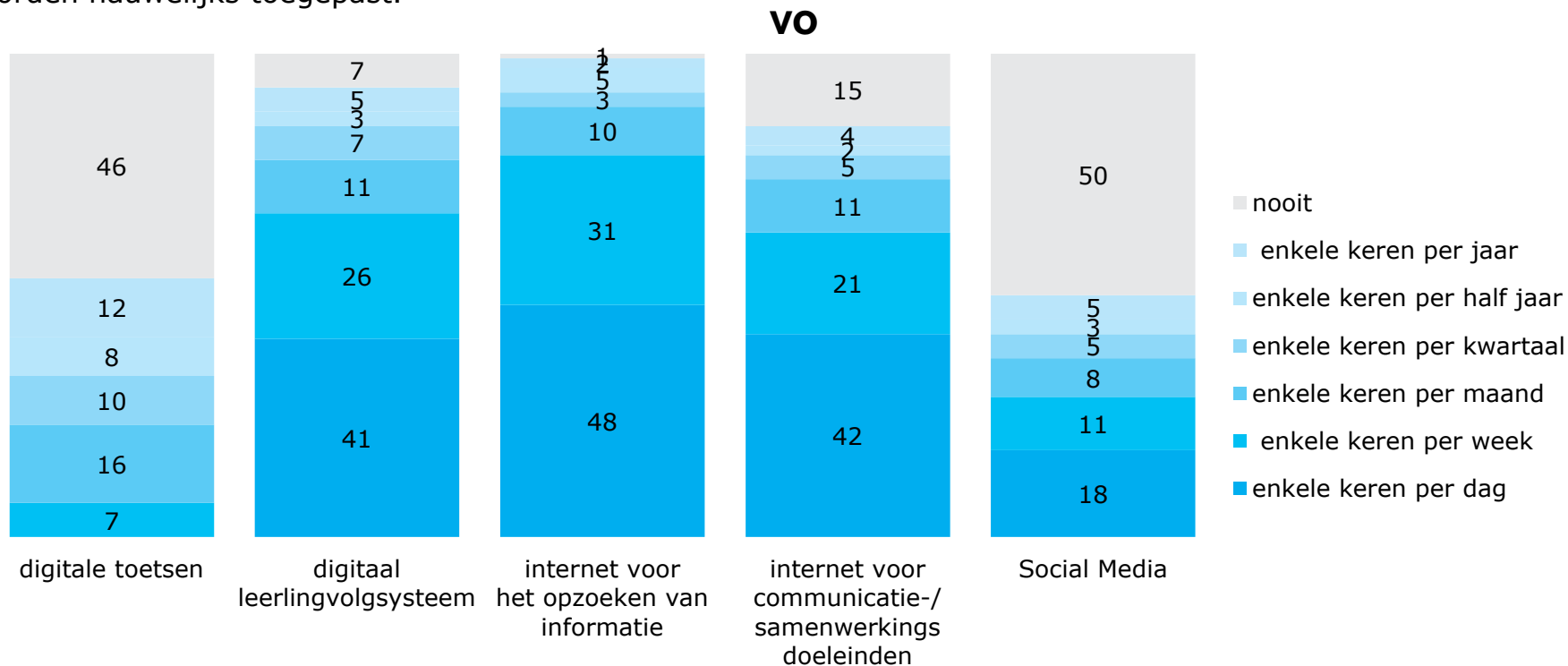
V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Helpt vo docenten gebruikt enkele keren per dag internet voor het opzoeken van informatie

Vier op de tien docenten in het vo gebruikt dagelijks een digitaal leerlingvolgsysteem en eenzelfde aandeel gebruikt dagelijks internet voor communicatie-/samenwerkingsdoeleinden. Digitale toetsen en Social Media worden nauwelijks toegepast.

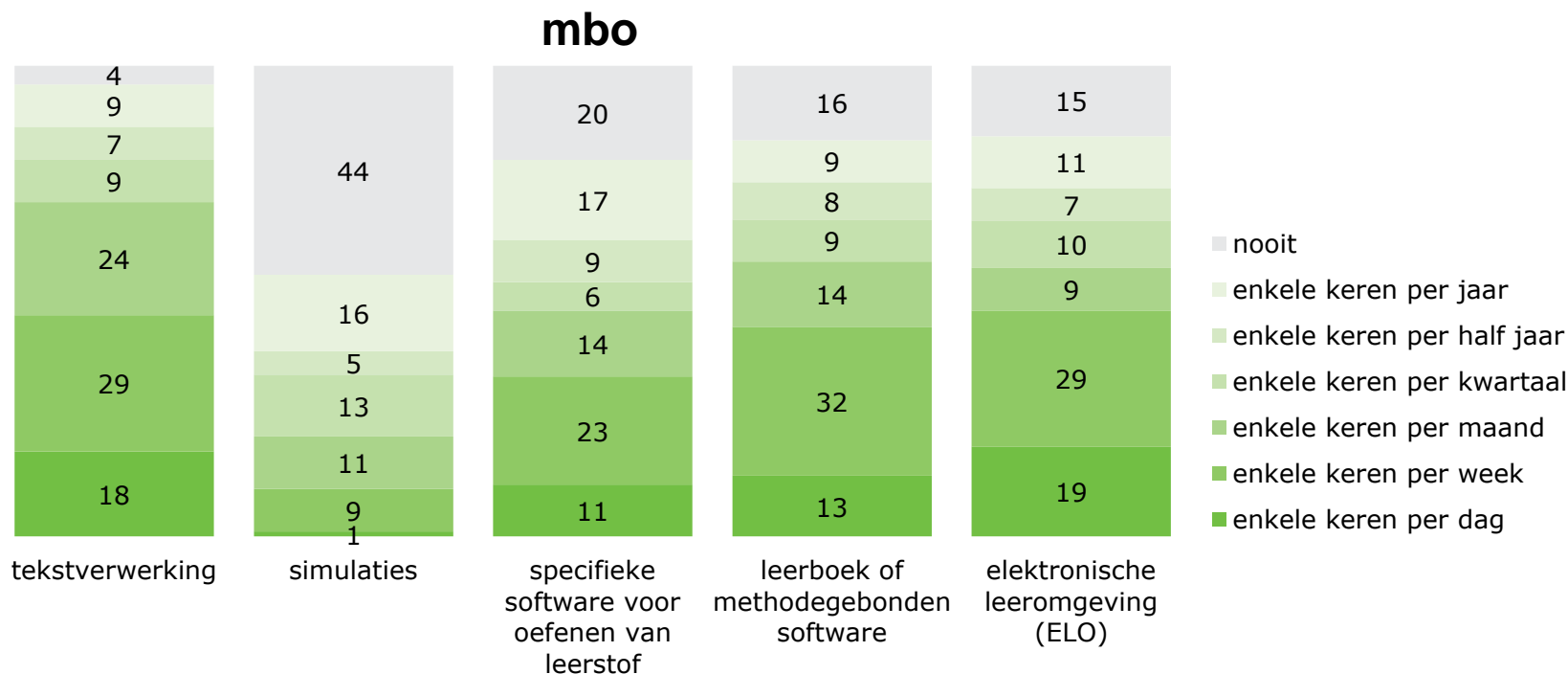
V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Circa een op de vijf mbo docenten gebruikt elektronische leeromgeving dagelijks

Tekstverwerking wordt door 18% van de mbo docenten gebruikt. 13% van de docenten in het beroepsonderwijs gebruikt enkele keren per dag leerboek- of methodegebonden software. Specifieke software voor het oefenen van leerstof en simulaties worden in veel mindere mate gebruikt.

V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

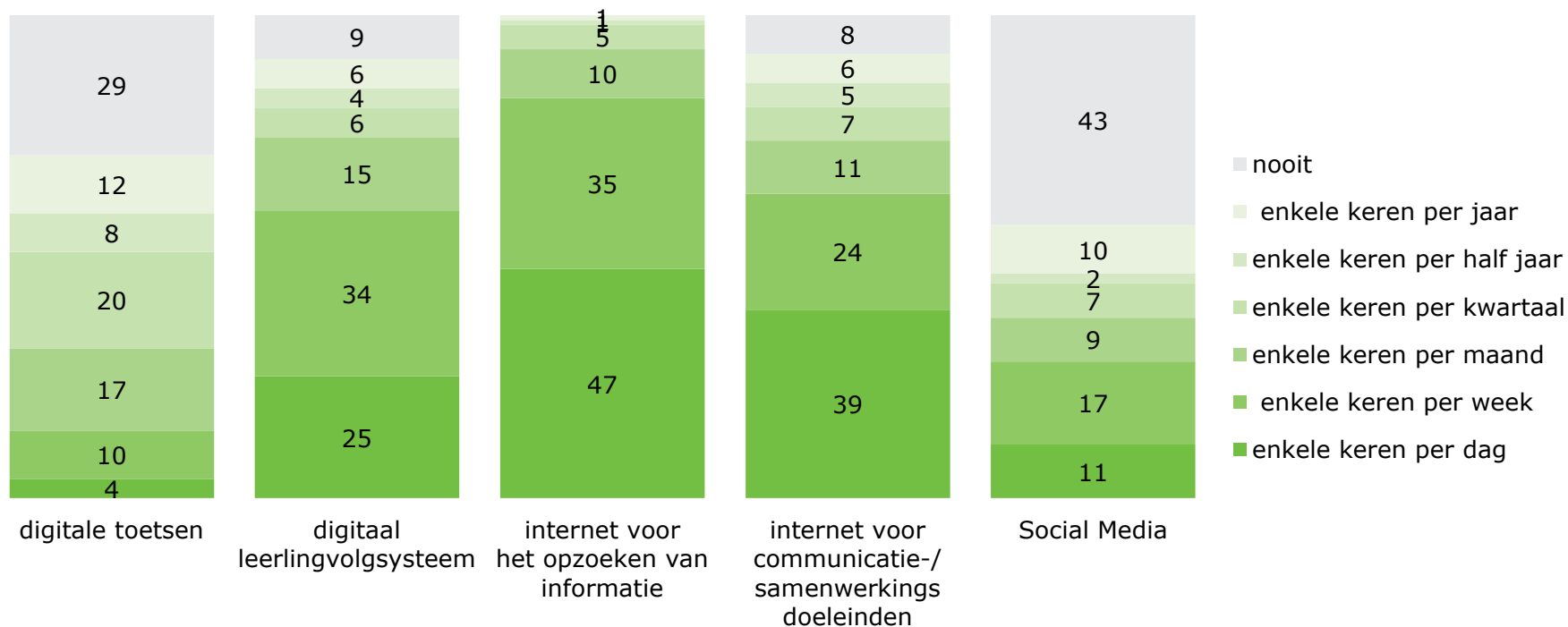
Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

Internet voor het opzoeken van informatie wordt door bijna de helft van de mbo docenten dagelijks gebruikt

Vier op de tien docenten in het beroepsonderwijs gebruiken internet ook voor communicatie-doeleinden. Een kwart gebruikt enkele keren per dag een digitaal leerlingvolgsysteem. Social Media en digitale toetsen worden in mindere mate ingezet.

mbo

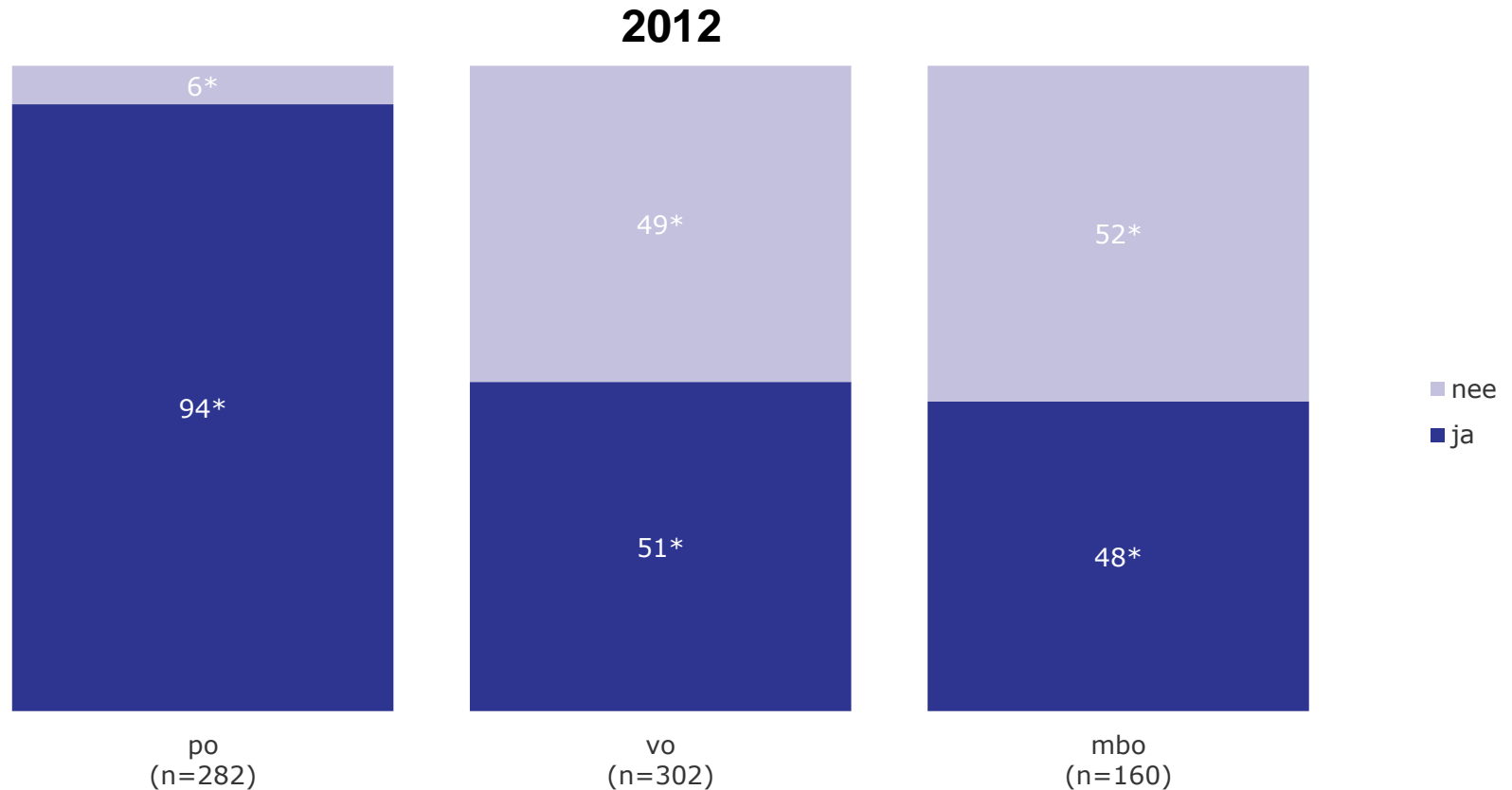

V230: Hoe vaak gebruikt u de volgende toepassingen voor onderwijsdoeleinden?

Antwoordcategorieën: nooit, enkele keren per jaar, enkele keren per kwartaal, enkele keren per maand, enkele keren per week, enkele keren per dag.

**deze vraag is niet vergelijkbaar met voorgaande metingen door een verandering in antwoordcategorieën (voorheen: dagelijks, wekelijks, maandelijks, enkele keren per jaar, vrijwel nooit).

In po wordt vrijwel altijd actief gebruik gemaakt van het leerlingvolgsysteem

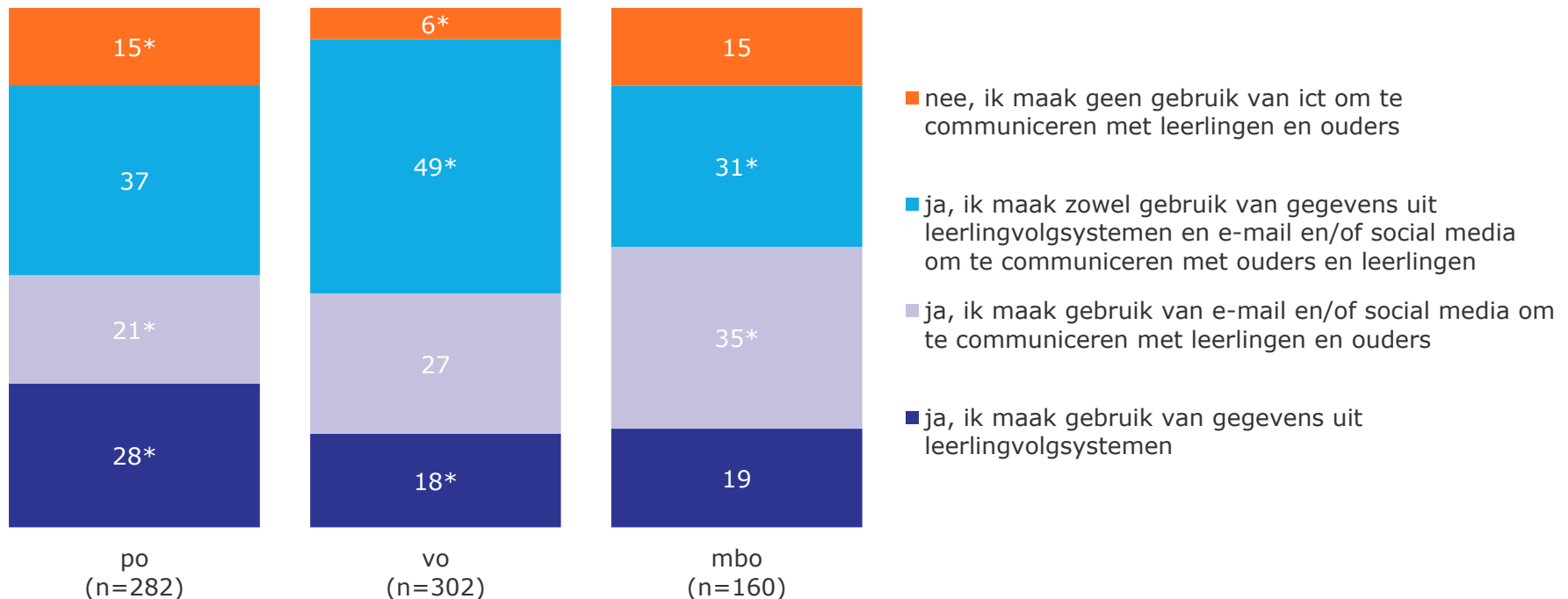

V240: Maakt u actief gebruik van gegevens uit het leerlingvolgsysteem bij het ondersteunen van leerlingen bijvoorbeeld bij het ondersteunen van leerlingen bijvoorbeeld voor het opstellen van individuele leerplannen ?

Ruim acht op de tien leraren maken gebruik van ict bij communicatie met leerlingen en ouders, vaker in vo

Vooraf binnen het voortgezet onderwijs wordt gebruik gemaakt van ict bij de communicatie met ouders (94%). In het primair onderwijs wordt vaker dan gemiddeld gebruik gemaakt van een leerlingvolgsysteem bij de communicatie. Bij het voortgezet onderwijs gebruikt men vaker dan gemiddeld zowel leerlingvolgsystemen als e-mail en/of social media.

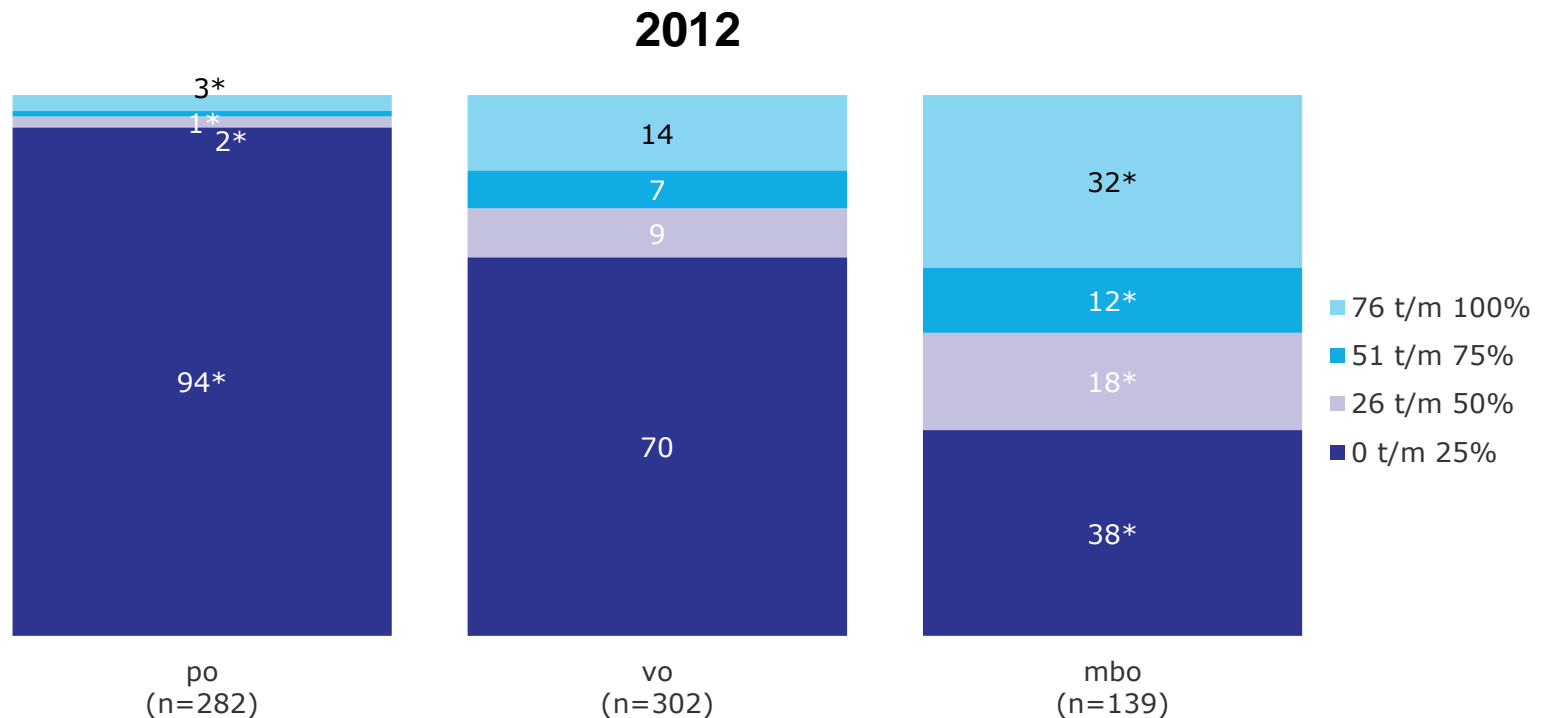
2012

V250: Maakt u actief gebruik van ict bij uw communicatie naar leerlingen en ouders?

In mbo veel groter aandeel leerlingen dat gebruik maakt van eigen devices voor onderwijsdoeleinden

In het primair onderwijs maken leerlingen volgens de meeste docenten (94%) nauwelijks (slechts 0 t/m 25%) gebruik van eigen devices zoals laptops, smartphones en tablets voor onderwijsdoeleinden. In het beroepsonderwijs geven drie op de tien leraren aan dat het aandeel dat hier wel gebruik van maakt tussen de 76 en 100% ligt. Ook geeft 38% aan dat het gebruik minimaal is (0 t/m 25%).

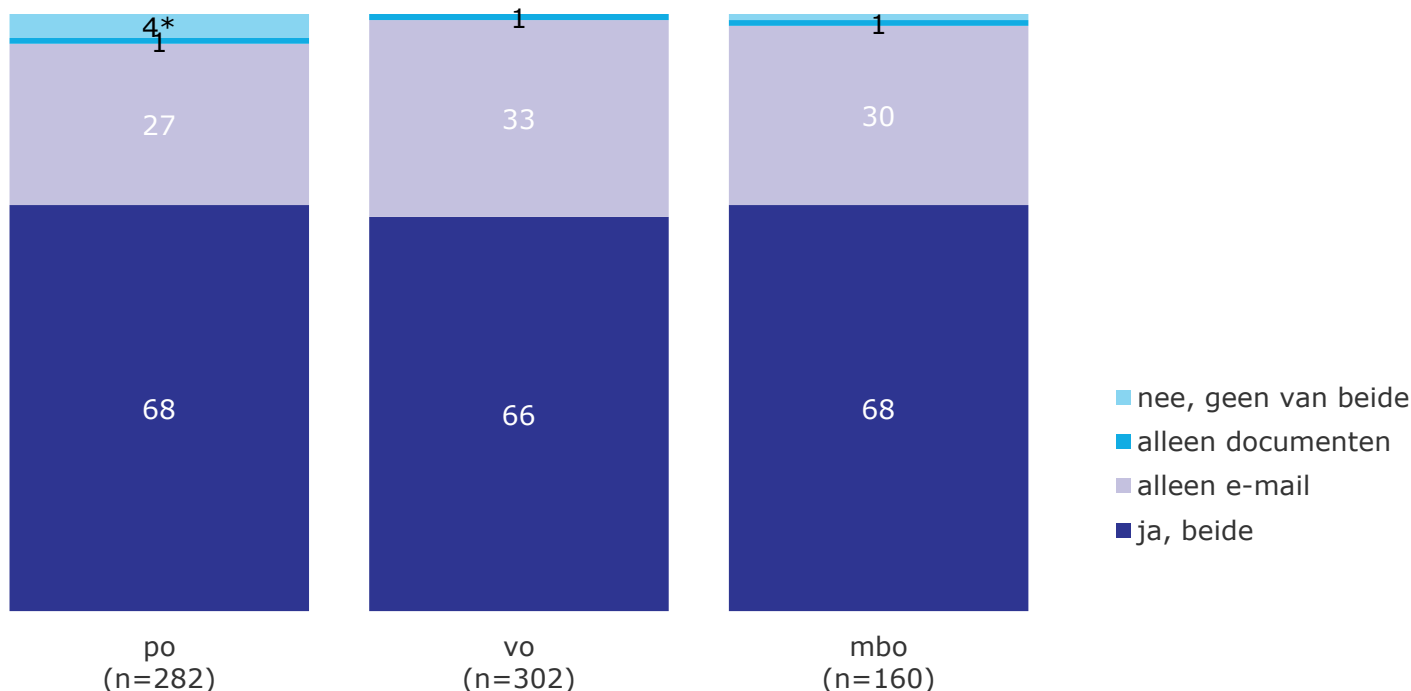

V260: Welk percentage van de leerlingen of studenten maakt op uw school of instelling gebruik van hun eigen devices zoals laptops, smartphones en tablets voor onderwijsdoeleinden?

In po, vo en mbo kan een meerderheid zowel thuis als op het werk zijn e-mail en werkdocumenten benaderen

Zeven op de tien docenten kan zowel thuis als op het werk zijn/haar e-mail en werkdocumenten benaderen. Vrijwel iedereen kan thuis bij zijn/haar e-mail. In het basisonderwijs is er een kleine groep (4%) die geen van beide kan benaderen. Deze groep is significant groter dan gemiddeld.

2012

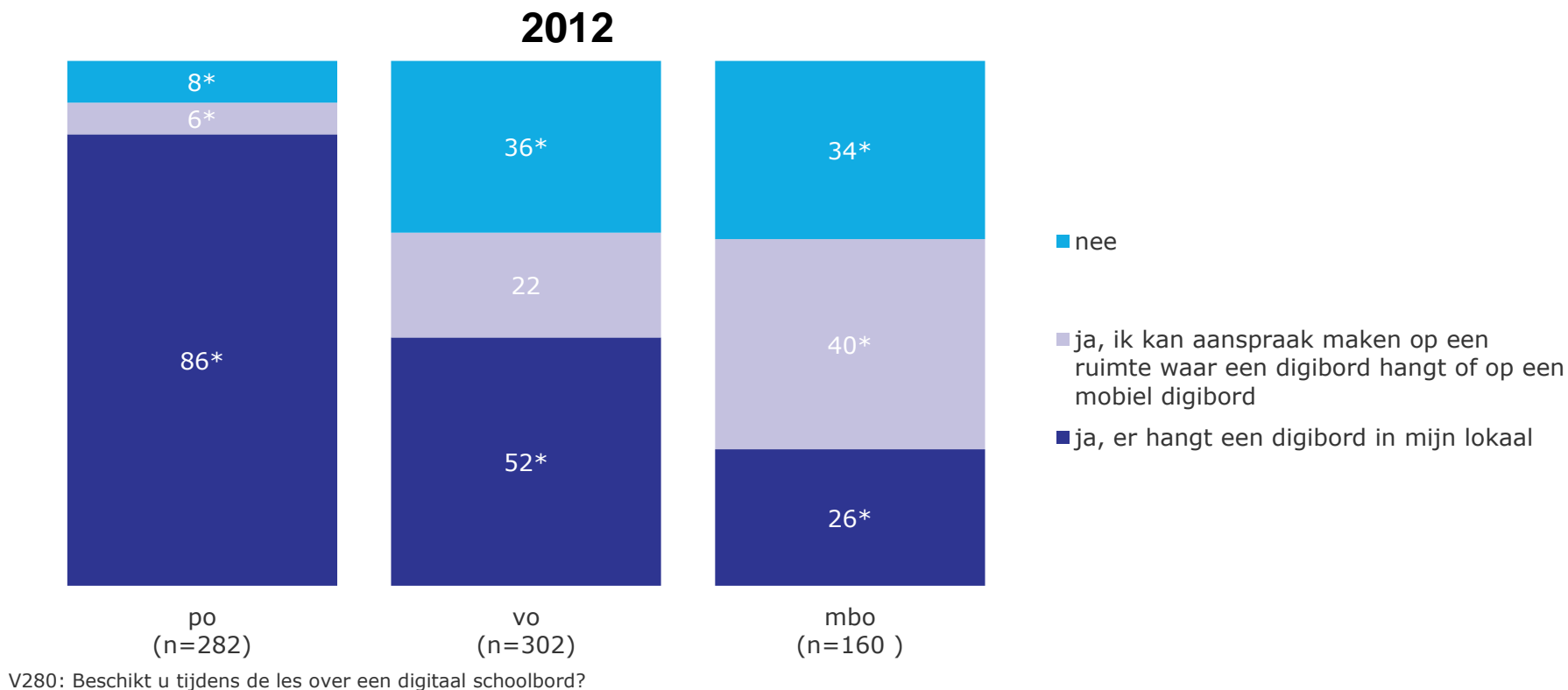

V270: Kunt u thuis zowel uw werk e-mail als uw werkdocumenten benaderen?

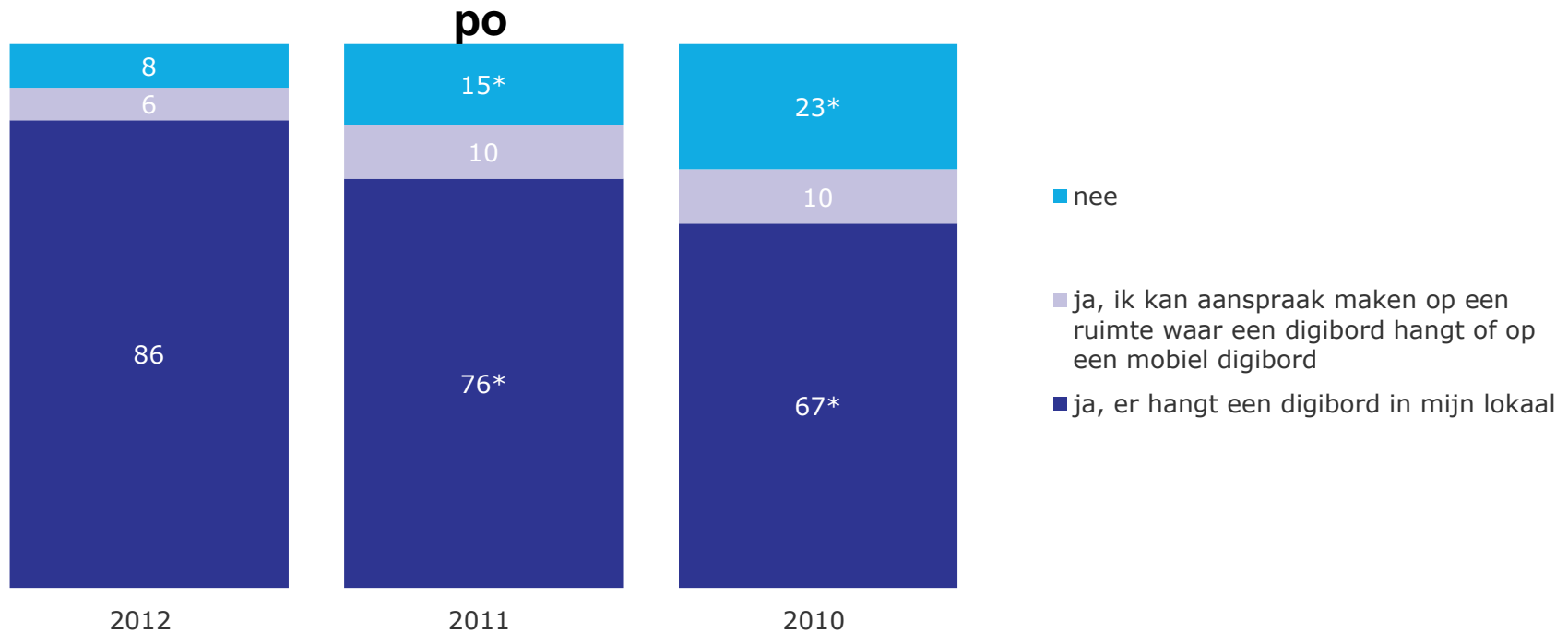
Vooral in primair onderwijs beschikt men vaak over een digibord in lokaal

De meeste leraren in het primair onderwijs geven aan dat er in hun lokaal een digibord hangt. In het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs heeft ruim een derde geen beschikking over een digibord.

Significante stijging binnen po in aandeel dat beschikt over een digibord in eigen lokaal

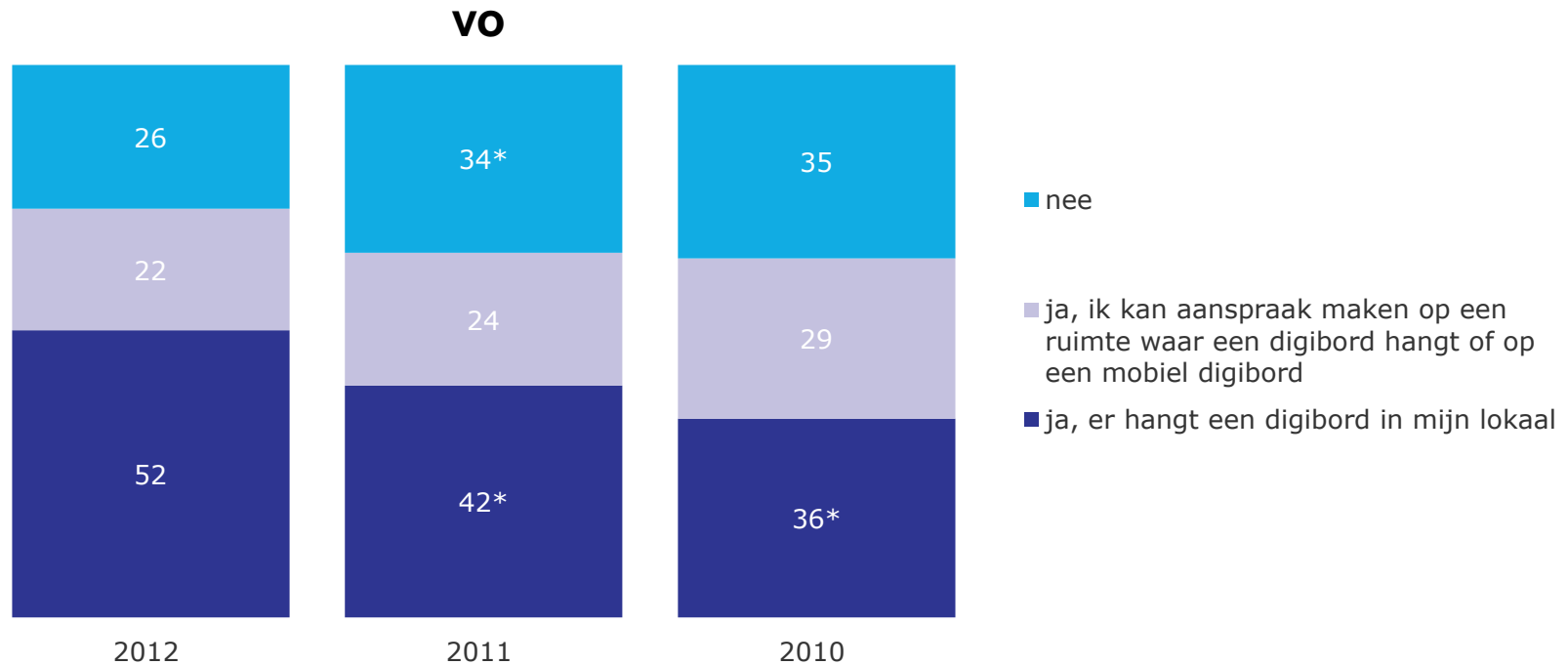
In 2010 had twee derde van de leraren in het primair onderwijs een digibord in zijn/haar lokaal. In 2012 is dat aandeel gestegen naar 86%. 6% kan aanspraak maken op een ruimte waar een digibord hangt of op een mobiel digibord. Bij 8% is hier geen sprake van. In 2010 was dit nog bijna een kwart.

V280: Beschikt u tijdens de les over een digitaal schoolbord?

In vo heeft de helft een digibord in het lokaal, toename sinds 2010

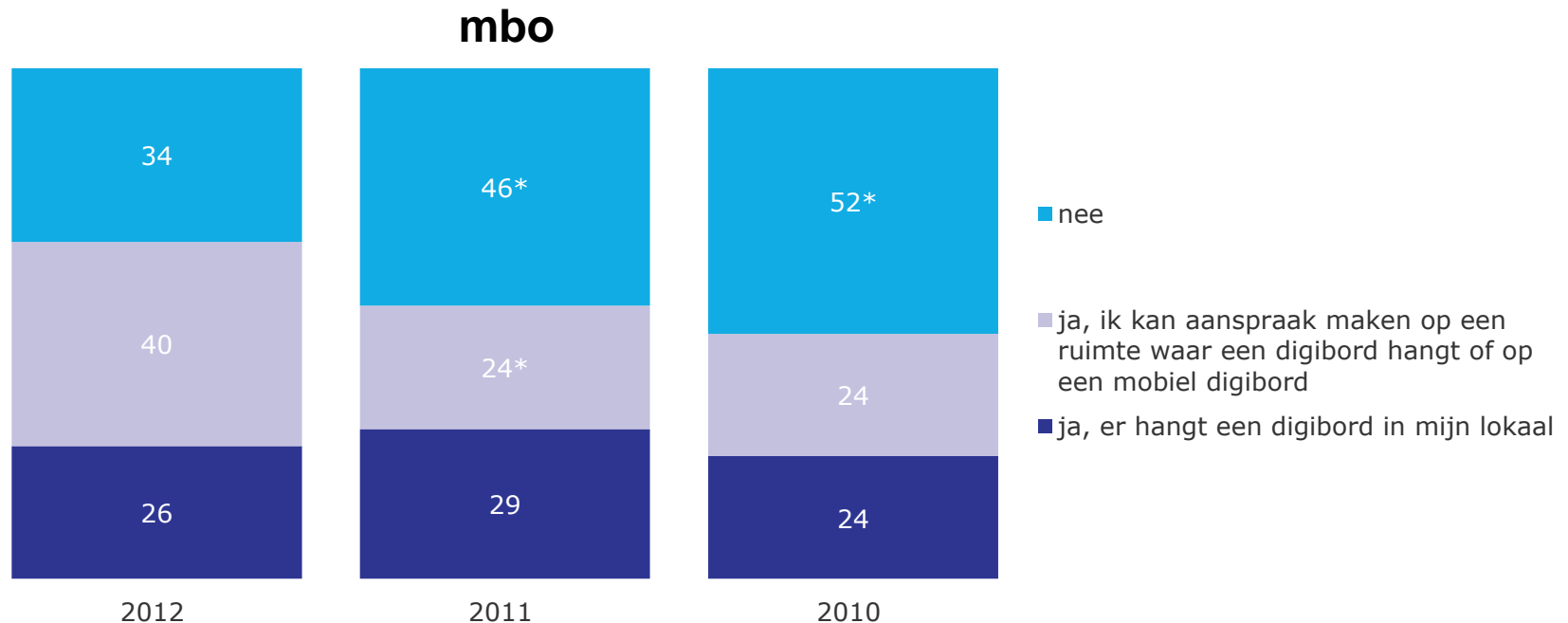
In 2010 had een derde van de leraren in het voortgezet onderwijs een digibord in zijn/haar lokaal. In 2012 is dat aandeel gestegen naar 52%. 22% kan aanspraak maken op een ruimte waar een digibord hangt of op een mobiel digibord. Bij 26% is hier geen sprake van. Vergeleken met 2010 is de groep docenten in het voortgezet onderwijs die geen aanspraak kan maken op een digibord afgenomen.

V280: Beschikt u tijdens de les over een digitaal schoolbord?

In mbo toename in aandeel dat aanspraak kan maken op een digibord

In 2010 en 2011 had de helft een digibord in zijn/haar lokaal of kon er aanspraak op maken. Nu is dit bijna twee derde: vier tiende kan aanspraak maken op een digibord en een kwart heeft een digibord in zijn/haar lokaal. De toename in het aandeel dat aanspraak kan doen op een digibord is significant ten opzichte van 2011.

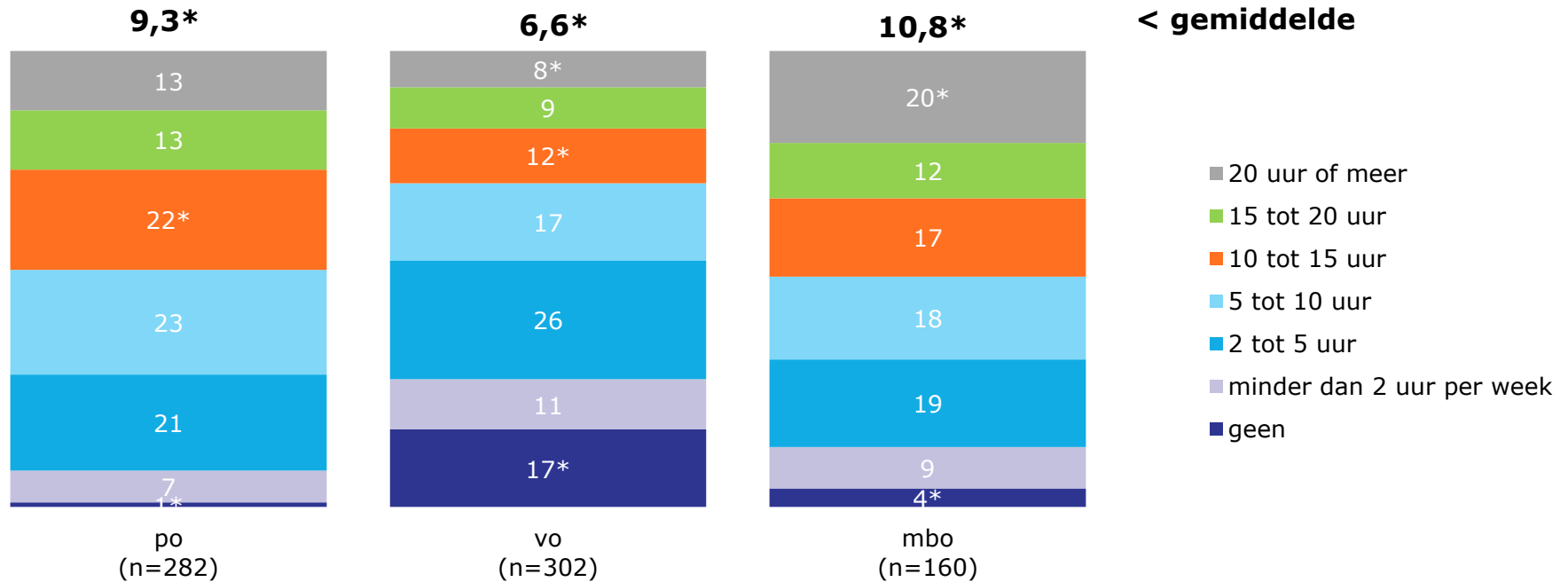

V280: Beschikt u tijdens de les over een digitaal schoolbord?

Meerderheid leraren binnen het po zet minimaal 5 uur per week computers in bij het geven van onderwijs

Vooraf binnen het primair onderwijs wordt de computer vaak ingezet bij het geven van onderwijs: zeven tiende gebruikt de computer minimaal 5 uur per week voor onderwijsdoeleinden. In het beroepsonderwijs zet ook ongeveer twee derde de computer minimaal 5 uur per week in bij het geven van onderwijs. In het voortgezet onderwijs ligt dit aandeel aanzienlijk lager: bij nog niet de helft is dit het geval.

2012

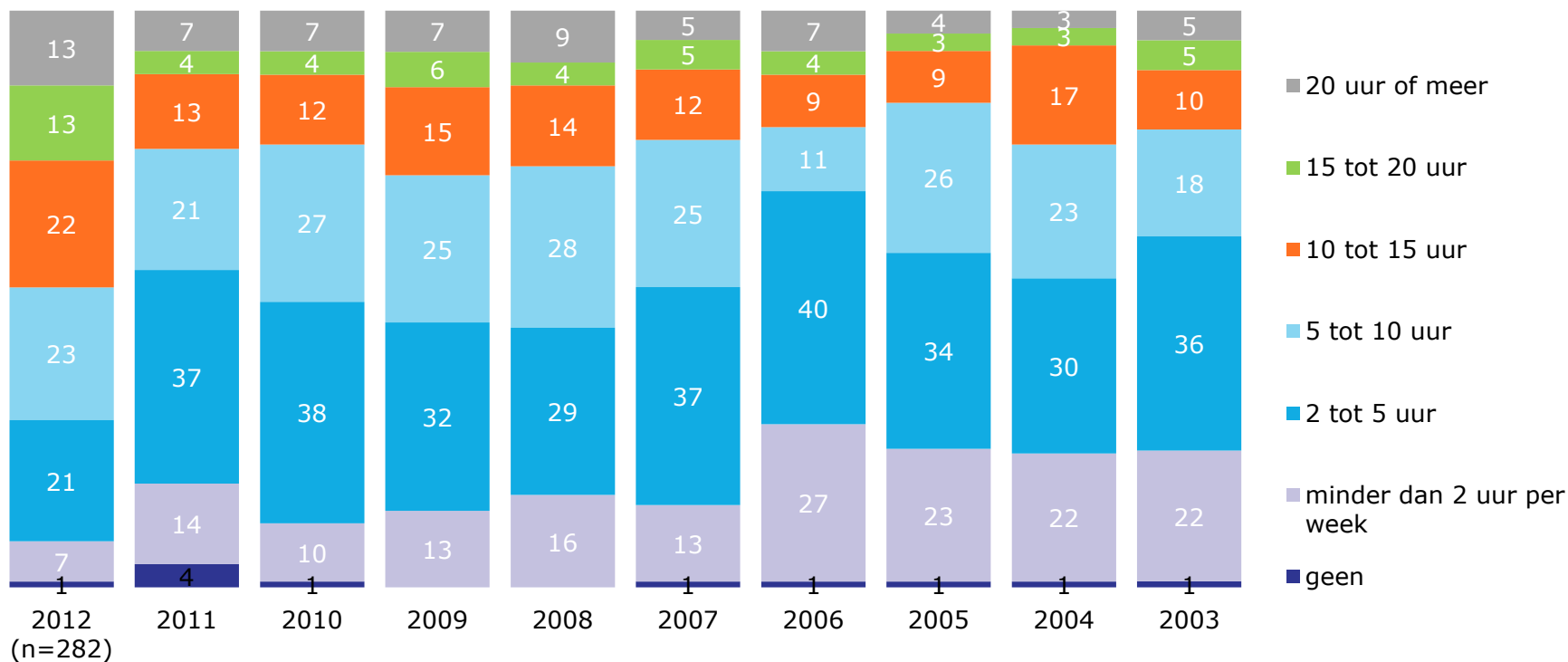

V290: hoeveel uur per week zet u computers in bij het geven van onderwijs?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën.

Inzet van computers door de tijd in het primair onderwijs**

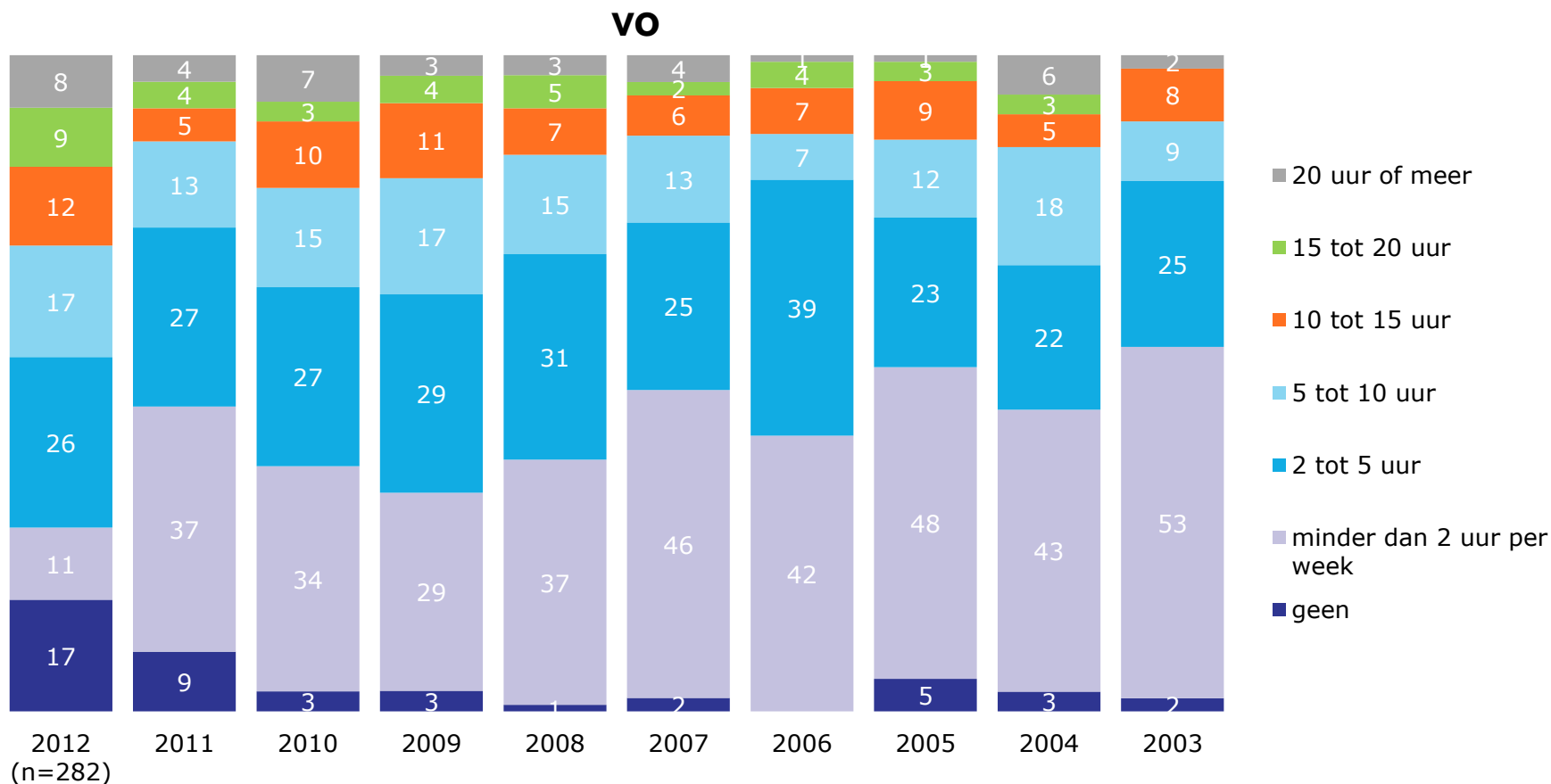
po

V290: hoeveel uur per week zet u computers in bij het geven van onderwijs?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Inzet van computers door de tijd in het voortgezet onderwijs**

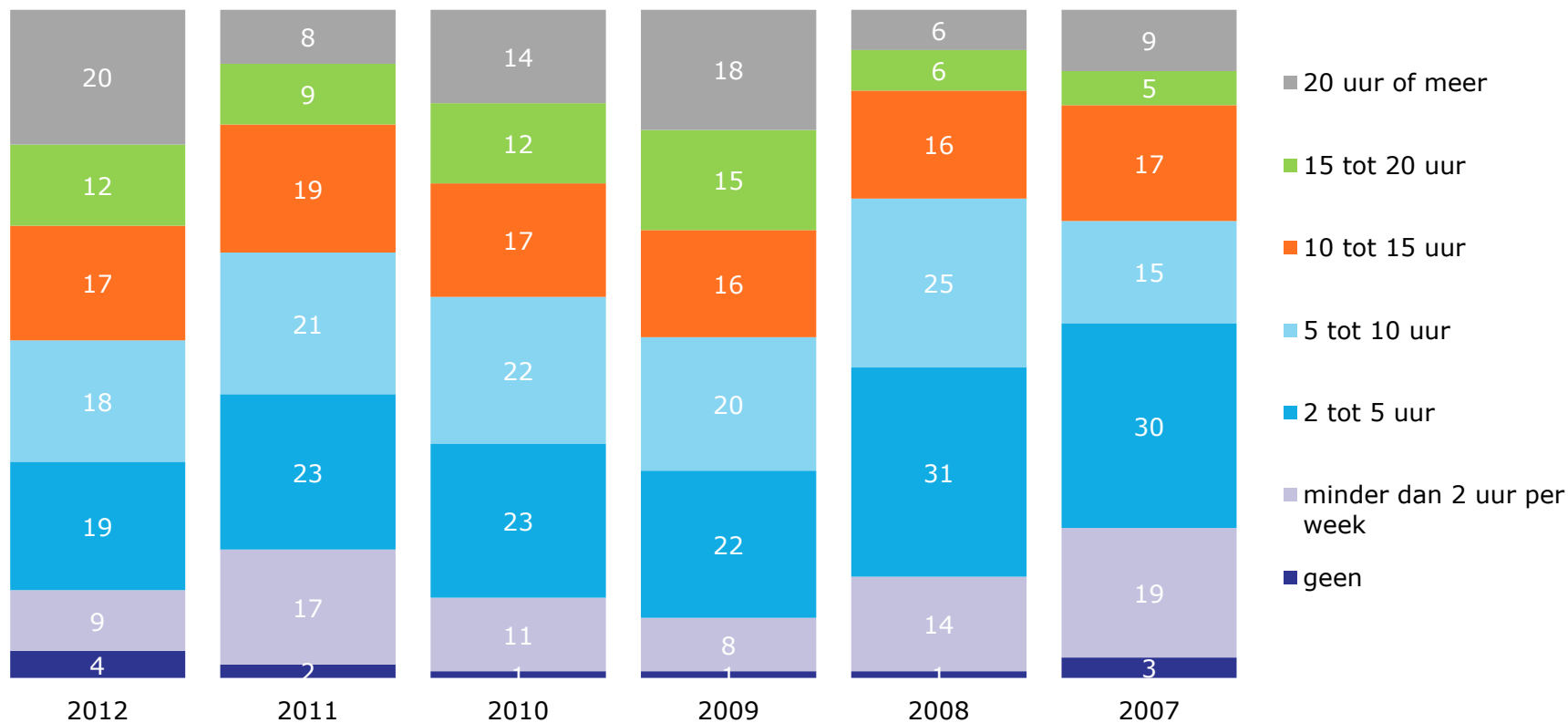

V290: hoeveel uur per week zet u computers in bij het geven van onderwijs?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Inzet van computers door de tijd in het middelbaar beroeps onderwijs**

mbo

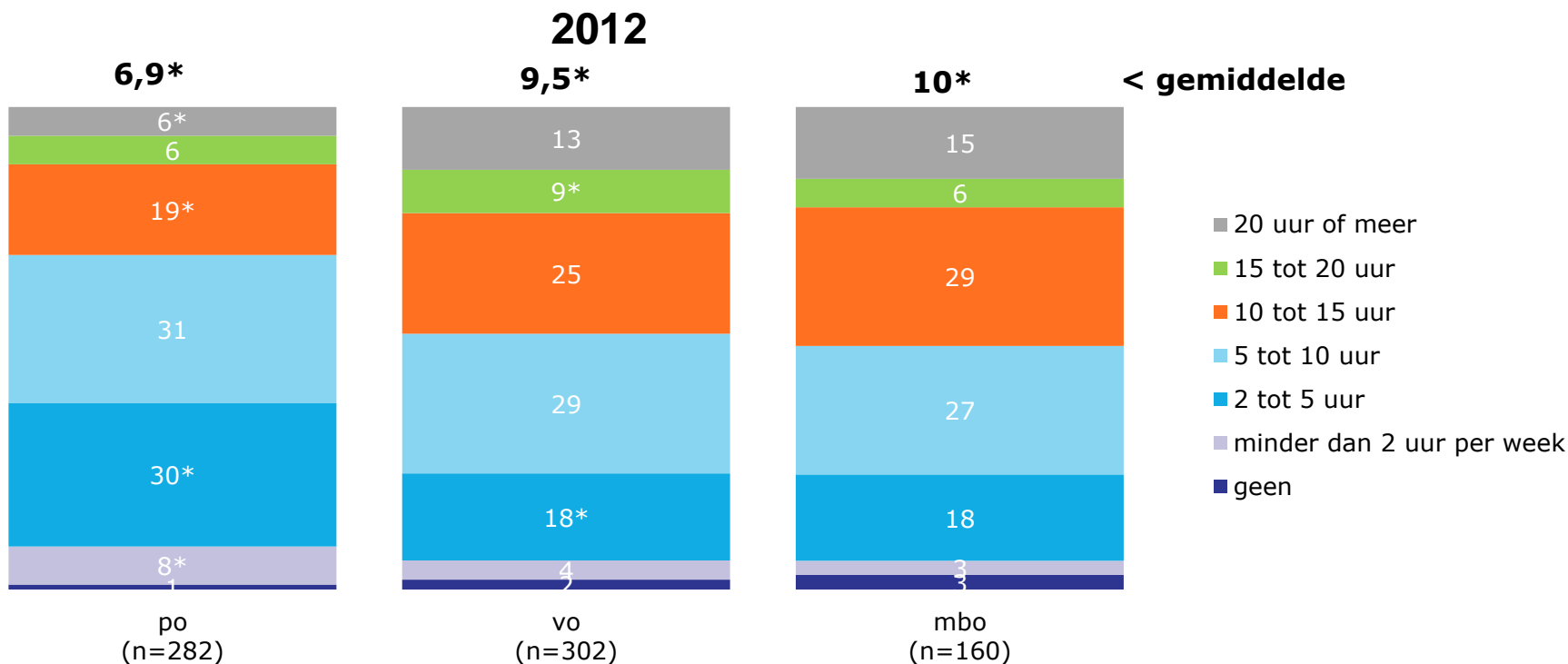
V290: hoeveel uur per week zet u computers in bij het geven van onderwijs?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Po zet de computer minder vaak thuis in dan vo en mbo

Vooraf binnen het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs wordt de computer thuis vaak ingezet bij het geven van onderwijs: binnen beide doelgroepen zet drie kwart de computer thuis minimaal 5 uur per week in voor onderwijsdoeleinden. In het po gebruikt ruim zes tiende de computer thuis minstens 5 uur per week voor onderwijsdoeleinden.

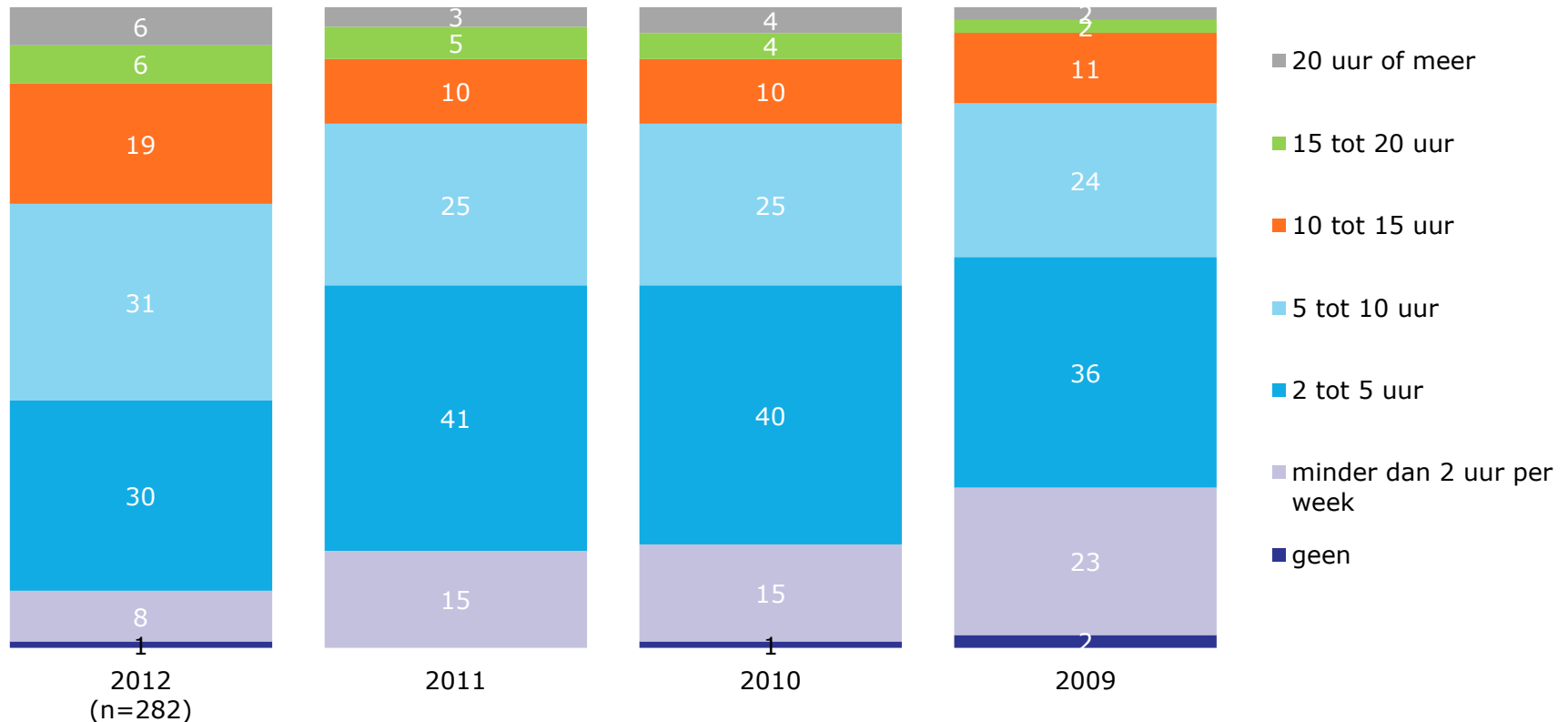

V300: hoeveel uur per week maakt u zelf thuis gebruik van een computer voor schoolwerkzaamheden?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën.

Gebruik van computer thuis door de tijd in het primair onderwijs**

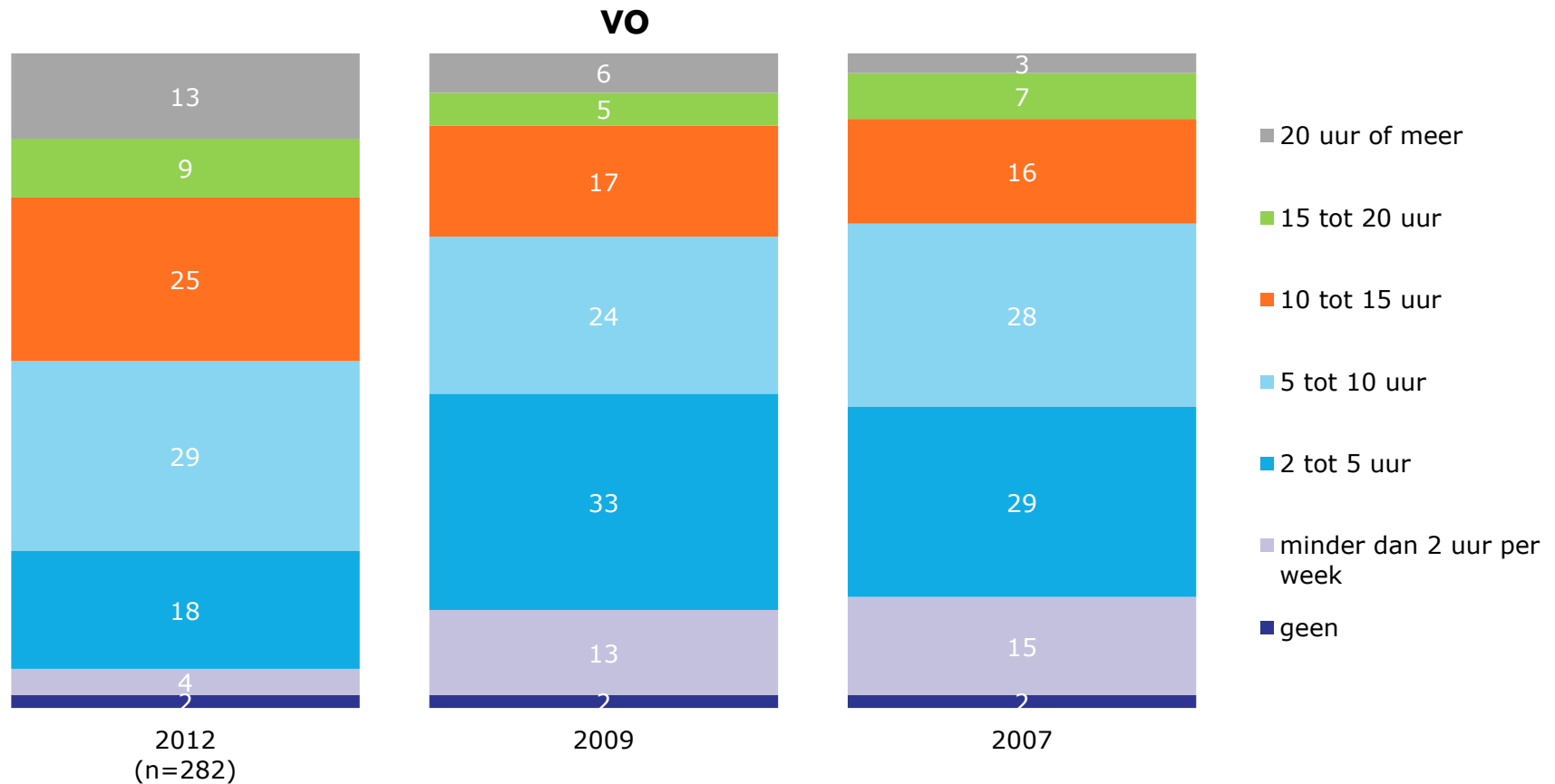
po

V300: hoeveel uur per week maakt u zelf thuis gebruik van een computer voor schoolwerkzaamheden?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Gebruik van computer thuis door de tijd in het voortgezet onderwijs**

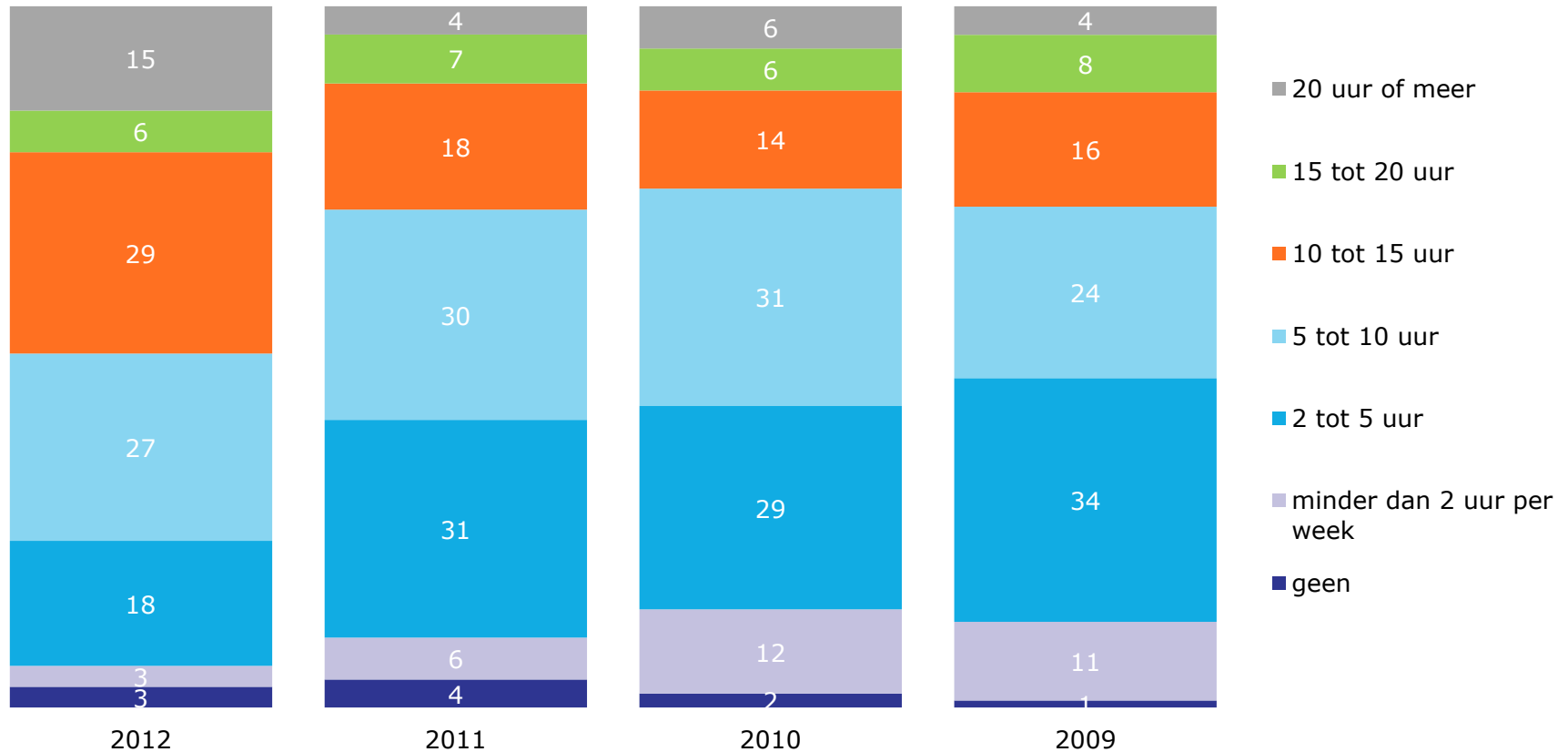

V300: hoeveel uur per week maakt u zelf thuis gebruik van een computer voor schoolwerkzaamheden?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Gebruik van computer thuis door de tijd in het middelbaar beroeps onderwijs**

mbo

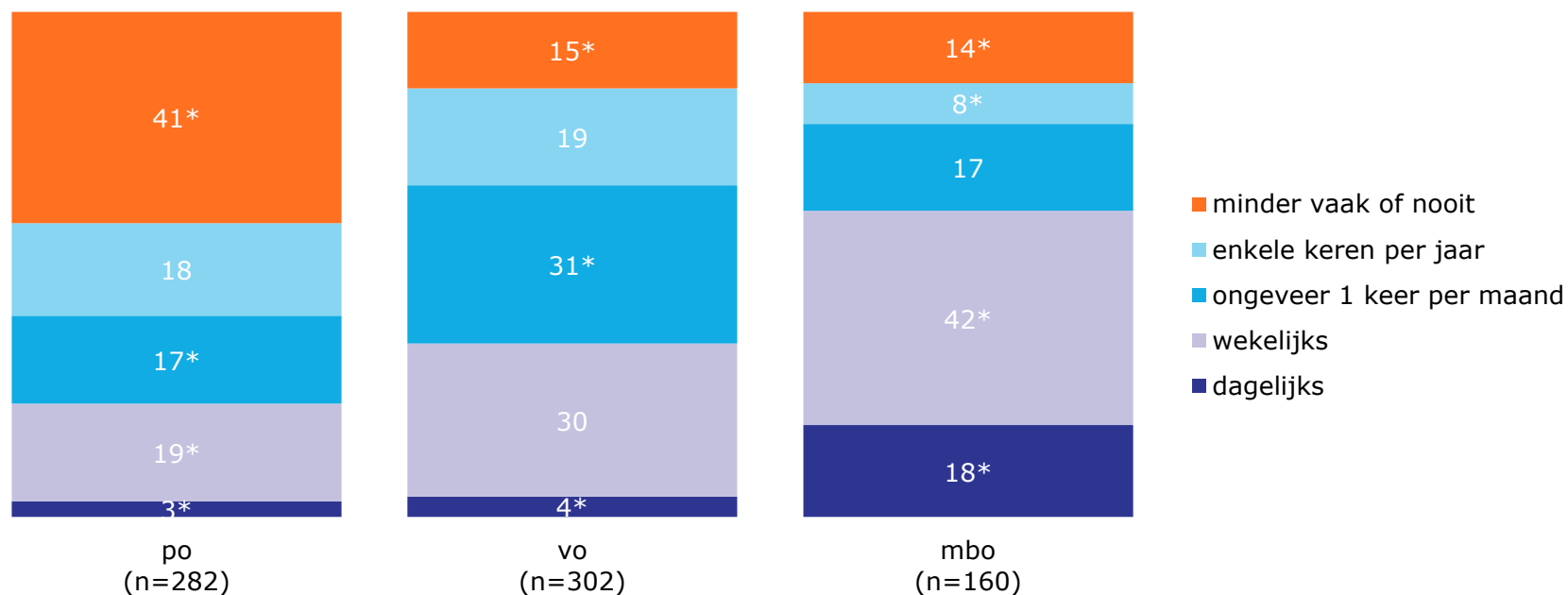
V300: hoeveel uur per week maakt u zelf thuis gebruik van een computer voor schoolwerkzaamheden?

**Voorgaande jaren (tot 2011) zijn de antwoordcategorieën zoals weergegeven in de grafiek, voorgelegd in de vragenlijst. Dit jaar is de vraag open gesteld en zijn de antwoorden achteraf gecodeerd naar dezelfde categorieën. Hierdoor kunnen we geen uitspraken doen over de resultaten door de tijd.

Vooral in mbo krijgen de leerlingen opdrachten mee die zij thuis met behulp van de computer moeten uitvoeren

In het primair onderwijs geeft ongeveer een op de vijf leraren regelmatig (dagelijks of wekelijks) leerlingen opdrachten mee die zij thuis met behulp van de computer uit moeten voeren. In het voortgezet onderwijs is dit een derde en in het beroepsonderwijs geven ruim zes op de tien leraren regelmatig dergelijke opdrachten mee.

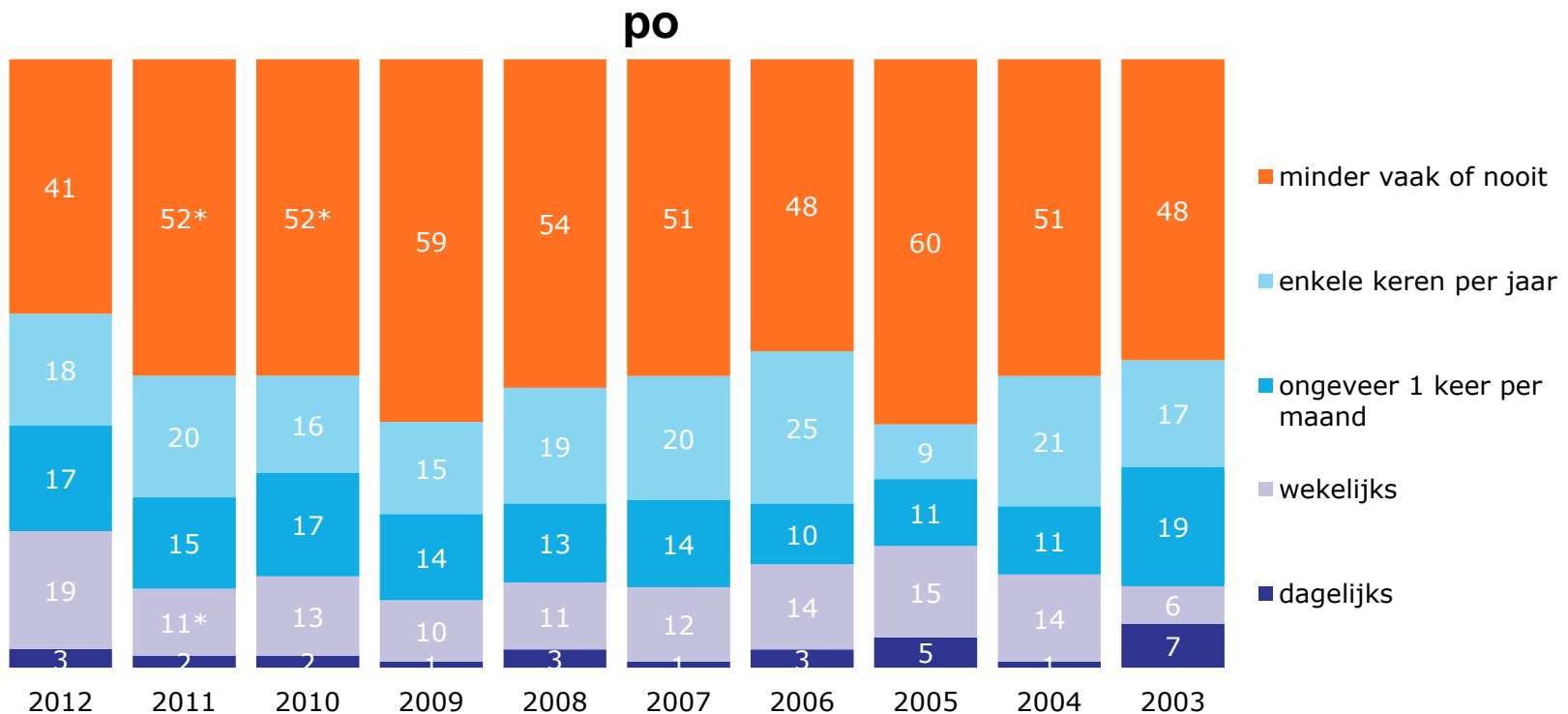
2012

V310: Hoe vaak geeft u de leerlingen of studenten opdrachten die zij thuis met behulp van de computer moeten uitvoeren?

Po: Lichte daling ten opzichte van 2011 in aandeel dat aangeeft nooit 'computer huiswerk' mee te geven

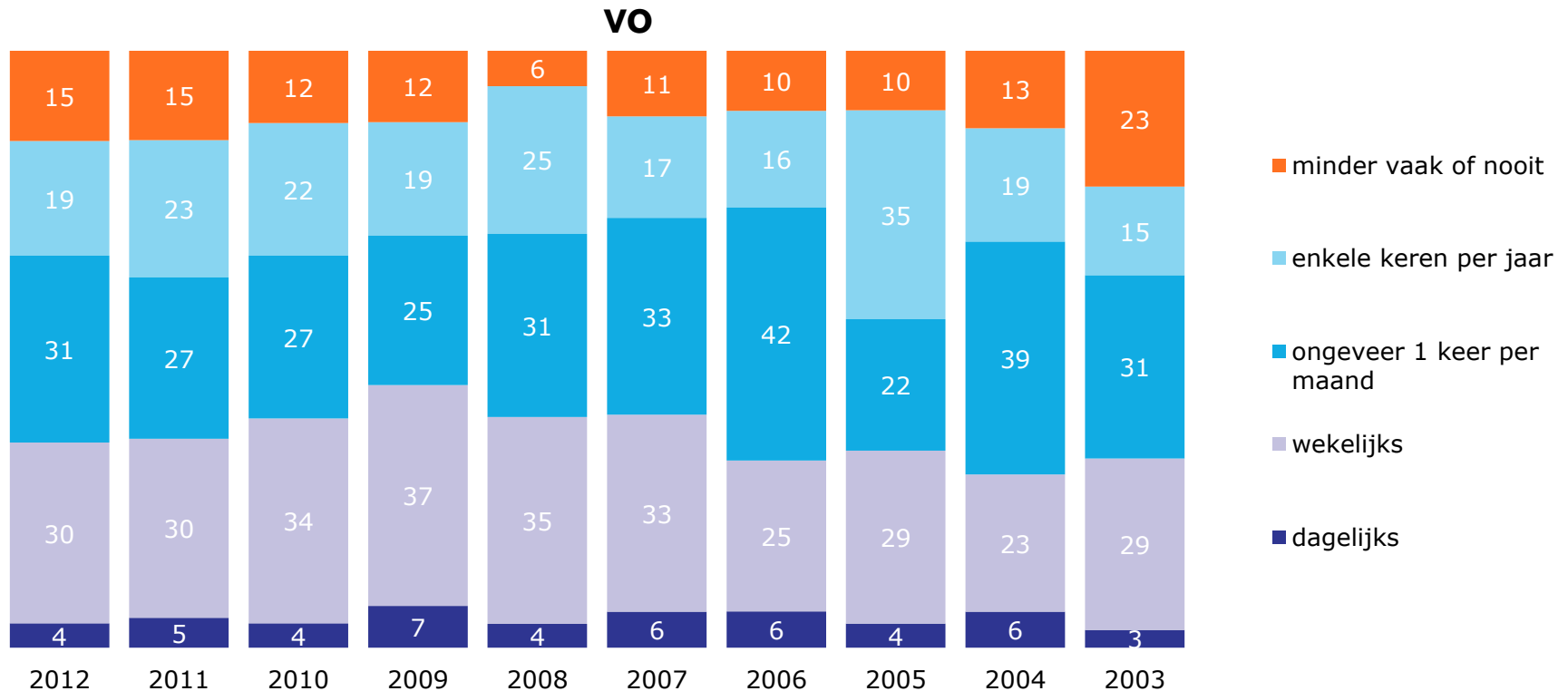
Ten opzichte van 2011 zien we een significante daling in het aandeel dat aangeeft nooit huiswerk mee te geven aan leerlingen dat thuis op de computer uitgevoerd moet worden.

V310: Hoe vaak geeft u de leerlingen of studenten opdrachten die zij thuis met behulp van de computer moeten uitvoeren?

Geen significante verschillen ten opzichte van 2011 als het gaat om de frequentie van 'computer huiswerk'

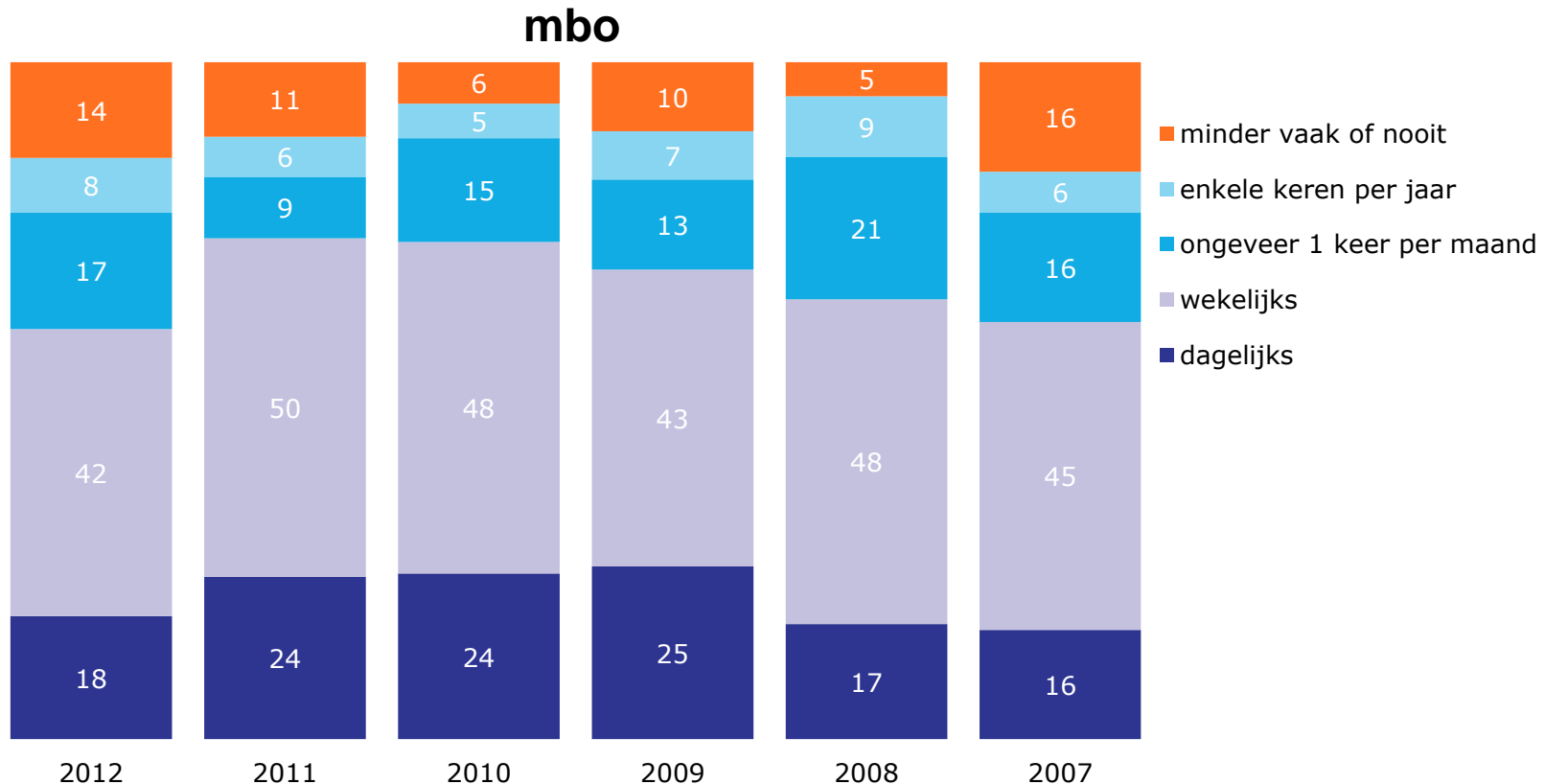
Net als vorig jaar geeft ruim een derde van de leraren in het voortgezet onderwijs regelmatig opdrachten mee die de leerlingen thuis met behulp van de computer moeten maken. We zien geen significante verschillen ten opzichte van 2011.

V310: Hoe vaak geeft u de leerlingen of studenten opdrachten die zij thuis met behulp van de computer moeten uitvoeren?

Geen significante verschillen ten opzichte van 2011 als het gaat om de frequentie van 'computer huiswerk'

Net als vorig jaar geeft een meerderheid van de leraren in het beroepsonderwijs regelmatig opdrachten mee die de leerlingen thuis met behulp van de computer moeten maken. We zien geen significante verschillen ten opzichte van 2011.

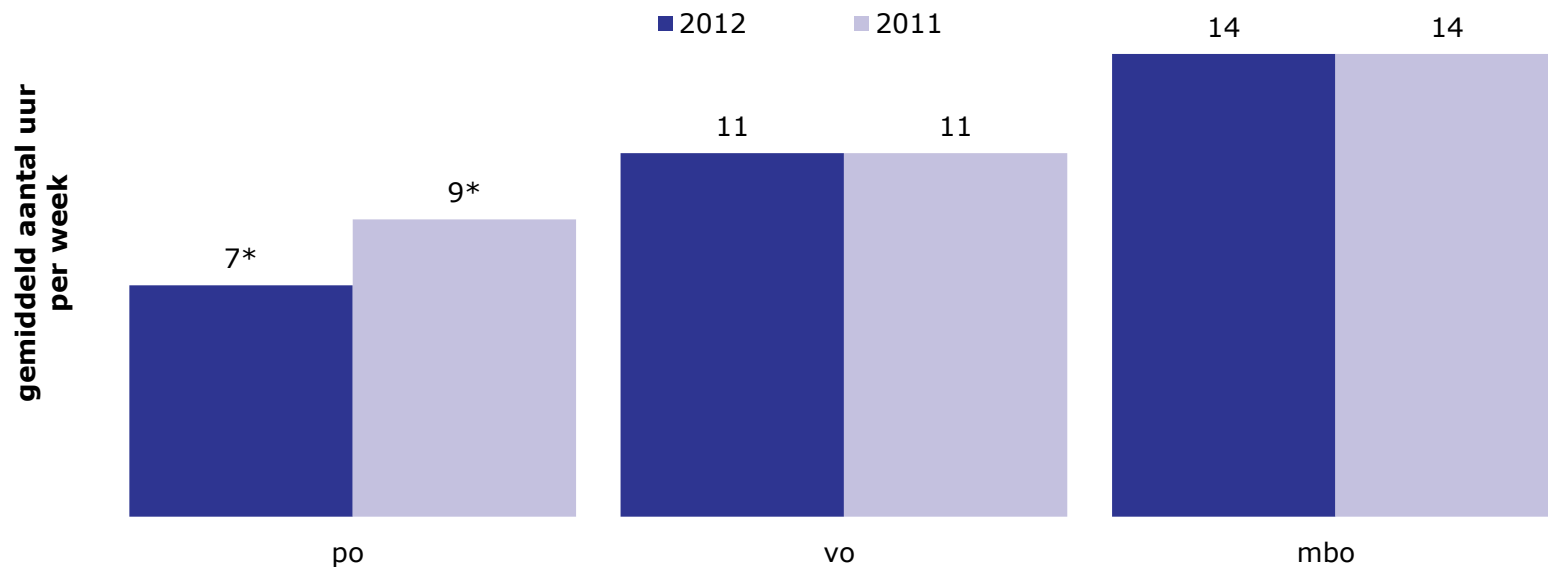
V310: Hoe vaak geeft u de leerlingen of studenten opdrachten die zij thuis met behulp van de computer moeten uitvoeren?

Optimale aantal uur per week dat een leerling op school achter de pc werkt ligt hoger in mbo dan vo en po

In het primair onderwijs vindt men het optimaal voor zo goed mogelijk onderwijs als een leerling 7 uur per week achter de computer zit. Dit gemiddelde ligt significant lager dan in 2011. In het voortgezet onderwijs vindt men net als vorig jaar 11 uur optimaal en in het beroepsonderwijs ligt het gemiddelde op 14 uur per week.

optimale aantal uur per week dat een leerling op school achter de computer werkt

V320: Welk aantal uur per week dat een leerling op school achter de computer zit vindt u in de toekomst optimaal voor zo goed mogelijk onderwijs?

3

Opbrengsten ict

Kwalitatief onderzoek docenten: ict wint aan belang bij de inrichting, organisatie en uitvoering onderwijs

Ict helpt bij de inrichting, organisatie en uitvoering van het onderwijs

Bij het thema *secundaire onderwijsprocessen* wordt vooral aan een leerlingvolgsysteem gedacht.

In het primair onderwijs is het leerlingvolgsysteem duidelijk ingeburgerd en is men enthousiast over de mogelijkheden. In de groepen uit het voortgezet onderwijs wijzen enkele docenten op de organisatorische voordelen van de inzet van ict. Met de volgende argumenten overtuigen zij de groep van de winst die er met ict te behalen valt bij de organisatie van het onderwijs.

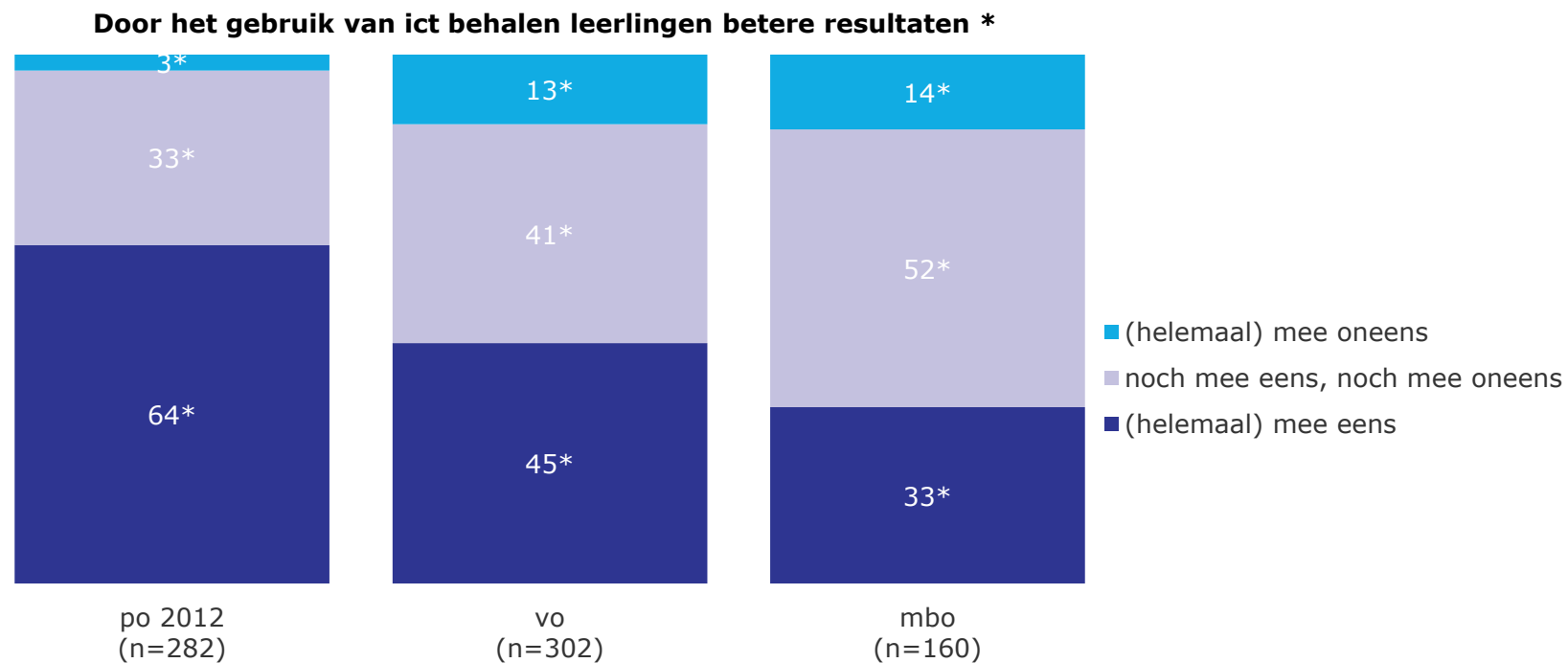
Door de inzet van een digitale leeromgeving, zoals het leerlingvolgsysteem, komen er steeds meer data beschikbaar over de prestaties van leerlingen. Het regelmatig meten van de voortgang maakt het volgens de docenten mogelijk het onderwijs beter aan te laten sluiten bij de specifieke behoeften van de leerling.

Docenten voelen zich gesteund wanneer zij kunnen terugvallen op het leerlingvolgsysteem bij het voeren van voortgangsgesprekken. Bijvoorbeeld wanneer zij ouders moeten teleurstellen met betrekking tot een studieadvies. Ook gedurende het jaar helpt het leerlingvolgsysteem de docenten om ouders te betrekken bij de studieresultaten van hun kind. Zo maakt het ouders volgens de docenten medeverantwoordelijk voor het nakomen van de huiswerkverplichtingen van hun kind.

In het voortgezet onderwijs heeft men minder ervaring met een goed functionerend leerlingvolgsysteem. Hier zien we dat onbekend ook onbemind maakt. Enkele docenten uit het voortgezet onderwijs vertellen dat hun school gebruik van achterhaalde systemen of zelf -ontwikkelde en software, met alle risico's van dien:

"Ik ben de enige op de hele school weet hoe het systeem werkt, want ik heb de software ontwikkeld. Maar als ik onder een tram kom, zijn alle gegevens verloren. Niemand weet hoe het werkt."

Vooral in het po is men van mening dat door het gebruik van ict leerlingen betere cijfers halen

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

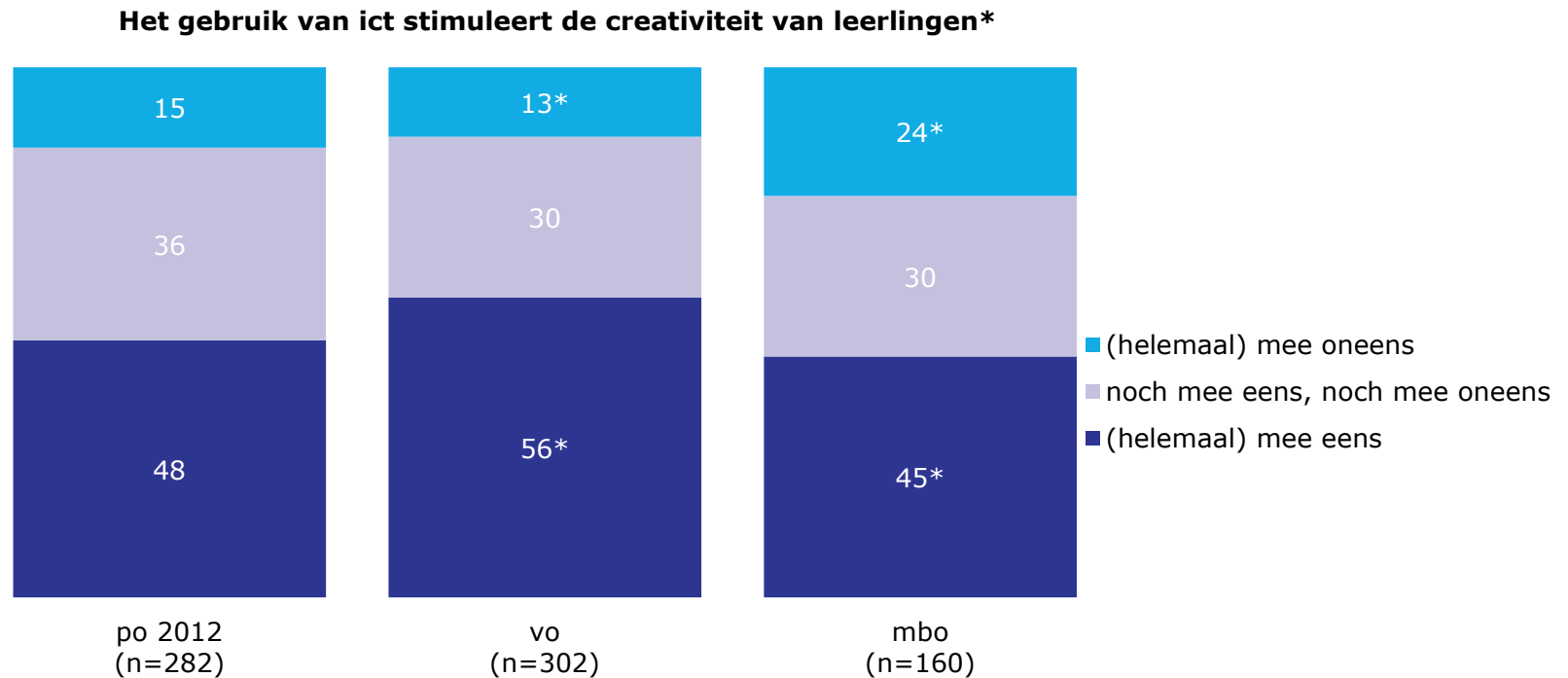
* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Kwalitatief onderzoek: didactische voordelen binnen alle schooltypen evident

De meest genoemde didactische voordelen zijn:

- *De inzet van ict is motiverend voor leerlingen.* Digitaal lesmateriaal is vaak prikkelend, bevat spelelementen, sluit aan bij de leefwereld van de huidige generatie en stimuleert door dit alles meer tot leren.
- *Ict maakt het mogelijk te differentiëren.* Bovendien maak de inzet van ict het eenvoudiger, en dat geldt nog sterker voor het gebruik van specifiek digitaal leermateriaal, om differentiatiemogelijkheden voor leerlingen te creëren. Door de inzet van ict (toets overzichten uit het leerlingvolgsysteem) ontstaat inzicht in de ontwikkeling van leerlingen en dus de mogelijkheid om te differentiëren.
- *Visuele componenten van digitaal leermateriaal bevorderen het leren.* Docenten maken steeds vaker geregeld gebruik van een ELO, zoals een digibord. Door de komst van het ELO en digitaal leermateriaal krijgen de lessen in toenemende mate visuele componenten. Dit heeft volgens docenten en ict-managers een positief effect op het leren en daarmee op de prestaties van leerlingen.

In het vo is men vaker van mening dat ict gebruik de creativiteit van leerlingen stimuleert

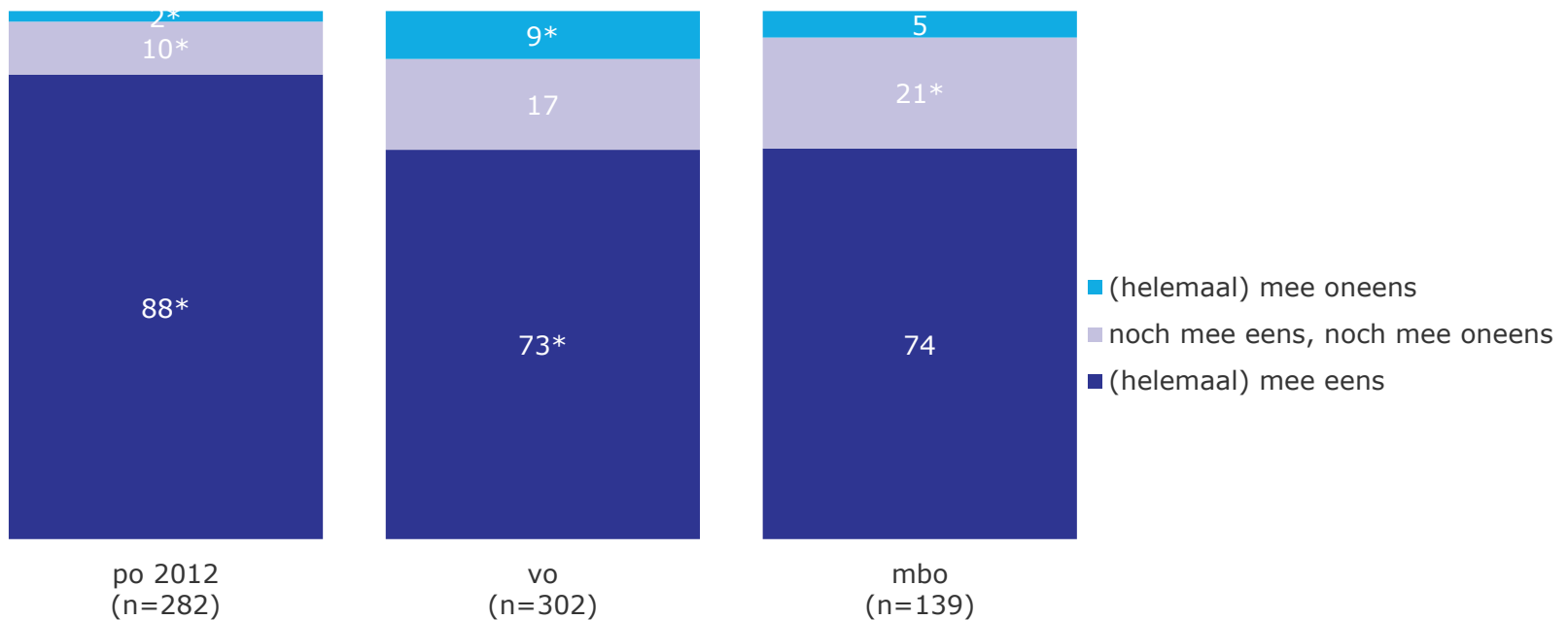

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Binnen het po is men vaker van mening dat ict noodzakelijk is in de professionalisering van leraren

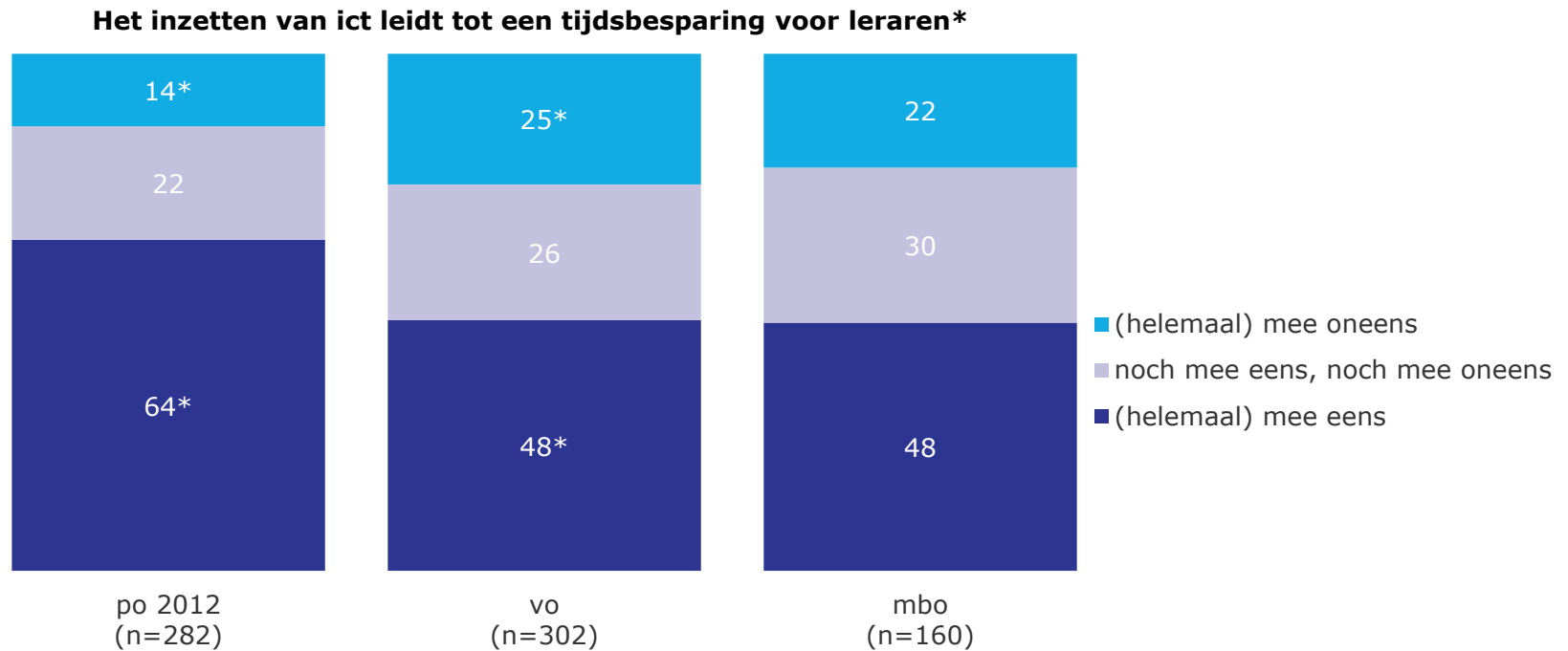
Ict is noodzakelijk/ helpt in de professionele ontwikkeling van leraren*

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Leraren in het po zijn het vaker eens met de stelling dat de inzet van ict tot tijdsbesparing voor leraren leidt

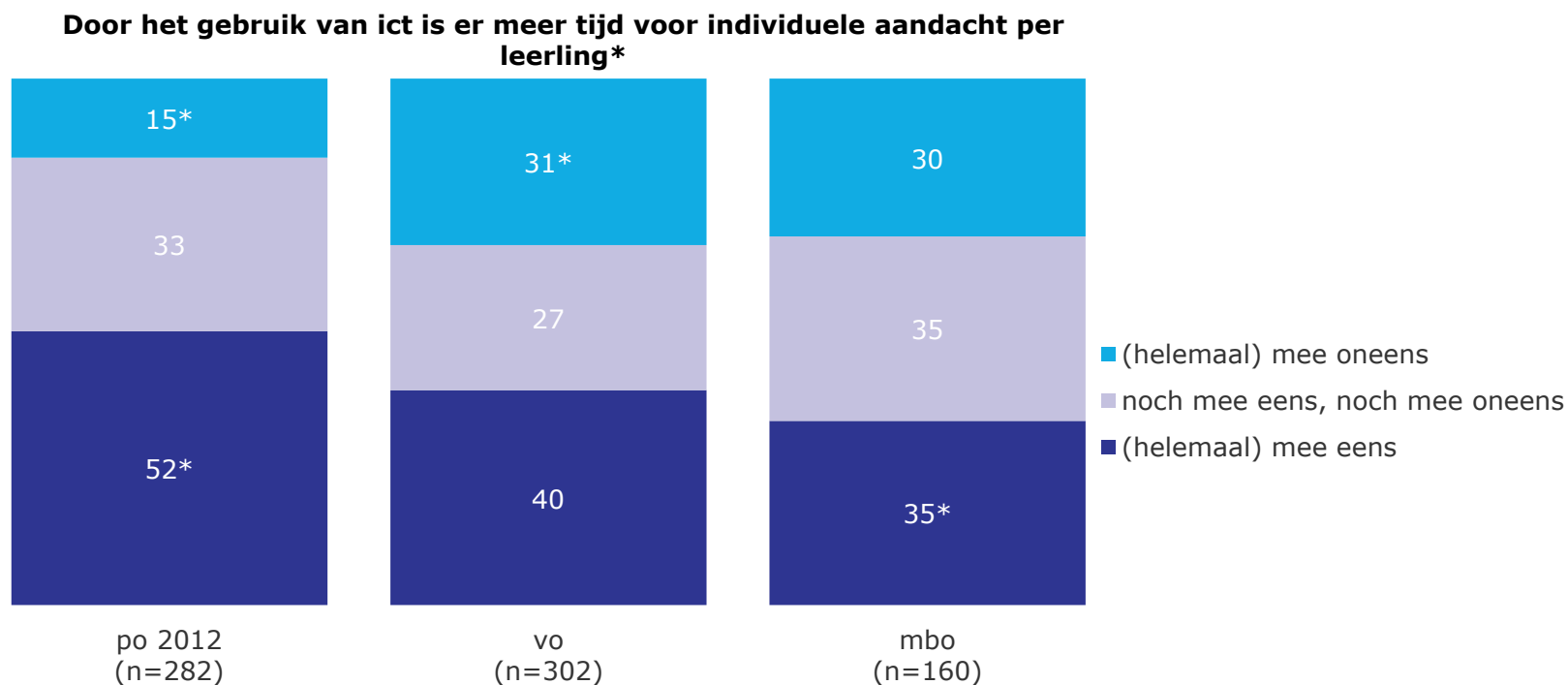

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Po leraren vinden vaker dat er door ict gebruik meer tijd is voor individuele aandacht per leerling

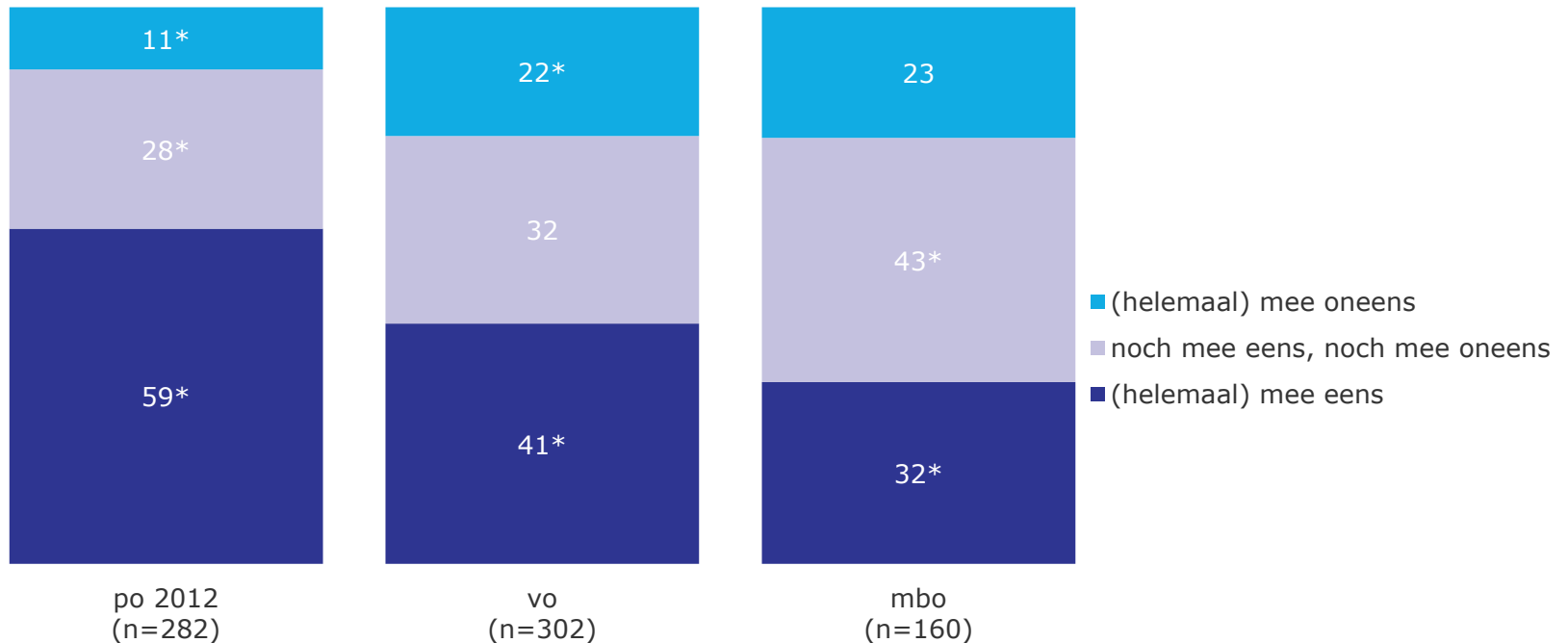

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Meerderheid van po leraren is van mening dat door gebruik van ict meer tijd over is voor ontwikkelen van andere competenties dan taal en rekenen

Door het gebruik van ict is er meer tijd voor het ontwikkelen van andere competenties dan taal en rekenen*

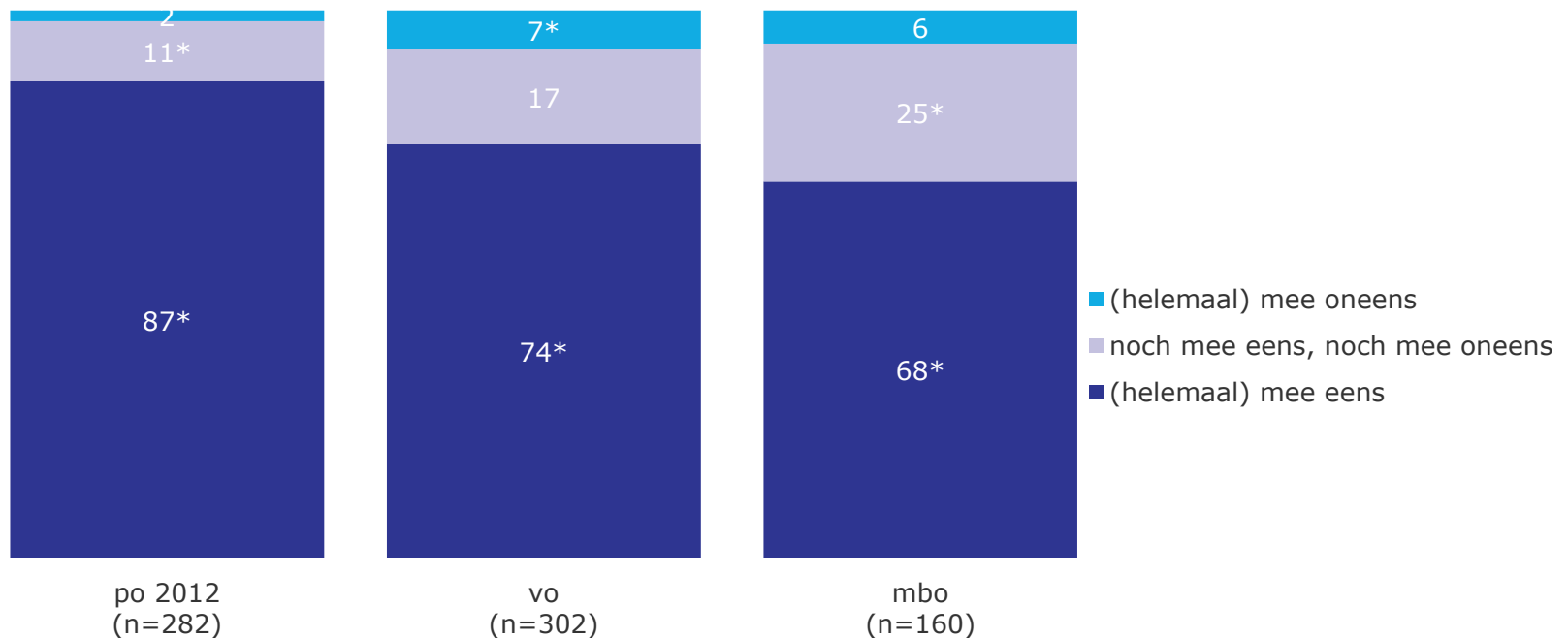

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Ruime meerderheid, met name in po, van mening dat de inzet van ict tot meer inzicht in prestaties leidt

**Het inzetten van ict leidt tot meer inzicht in de prestaties van leerlingen
(bijvoorbeeld via leerlingvolgsystemen)***

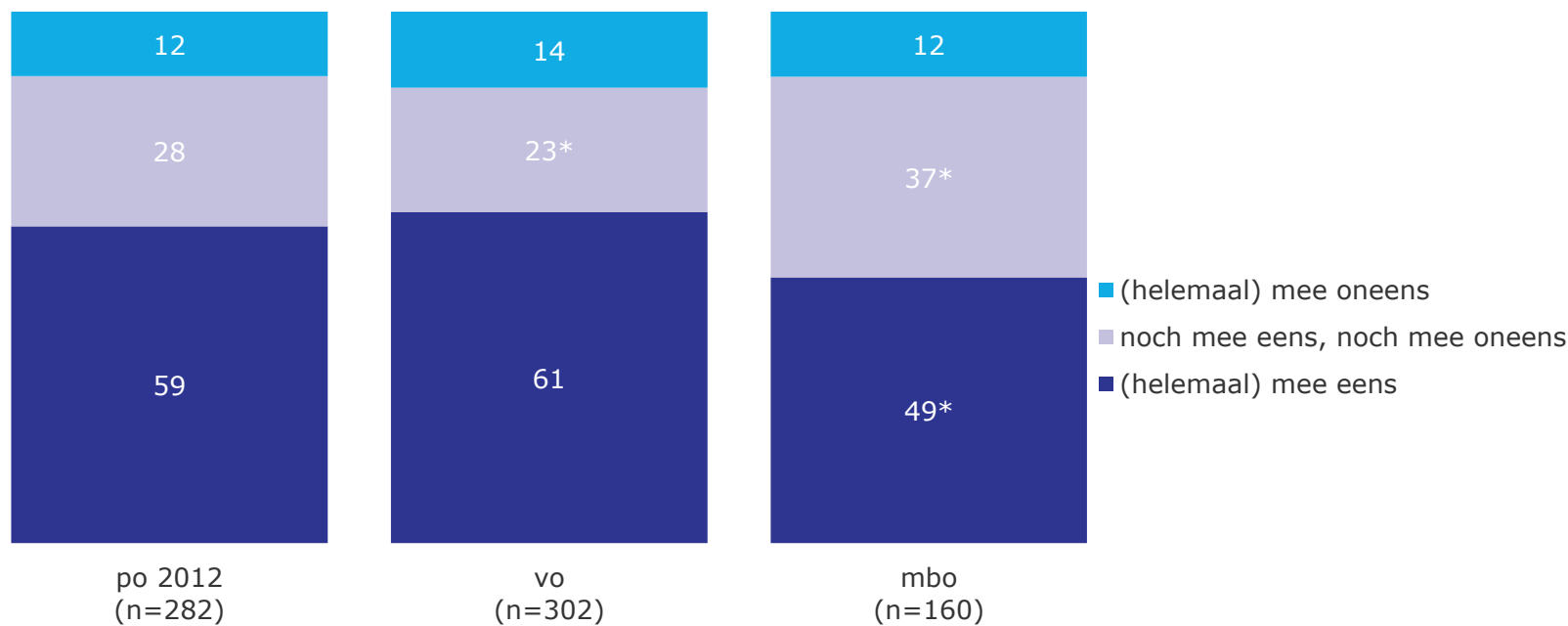

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

Binnen po en vo is een meerderheid van mening dat ict de kwaliteit van het onderwijs voor de omgeving inzichtelijk maakt, binnen mbo deelt de helft deze mening

Ict maakt het voor de omgeving, ouders en leerlingen inzichtelijker wat de kwaliteit is van de onderwijsinstelling*

V330: in welke mate bent u het eens of oneens met de volgende beweringen over de meerwaarde van ict?

* De resultaten zijn niet vergelijkbaar met 2011 vanwege een wijziging in de antwoordcategorieën.

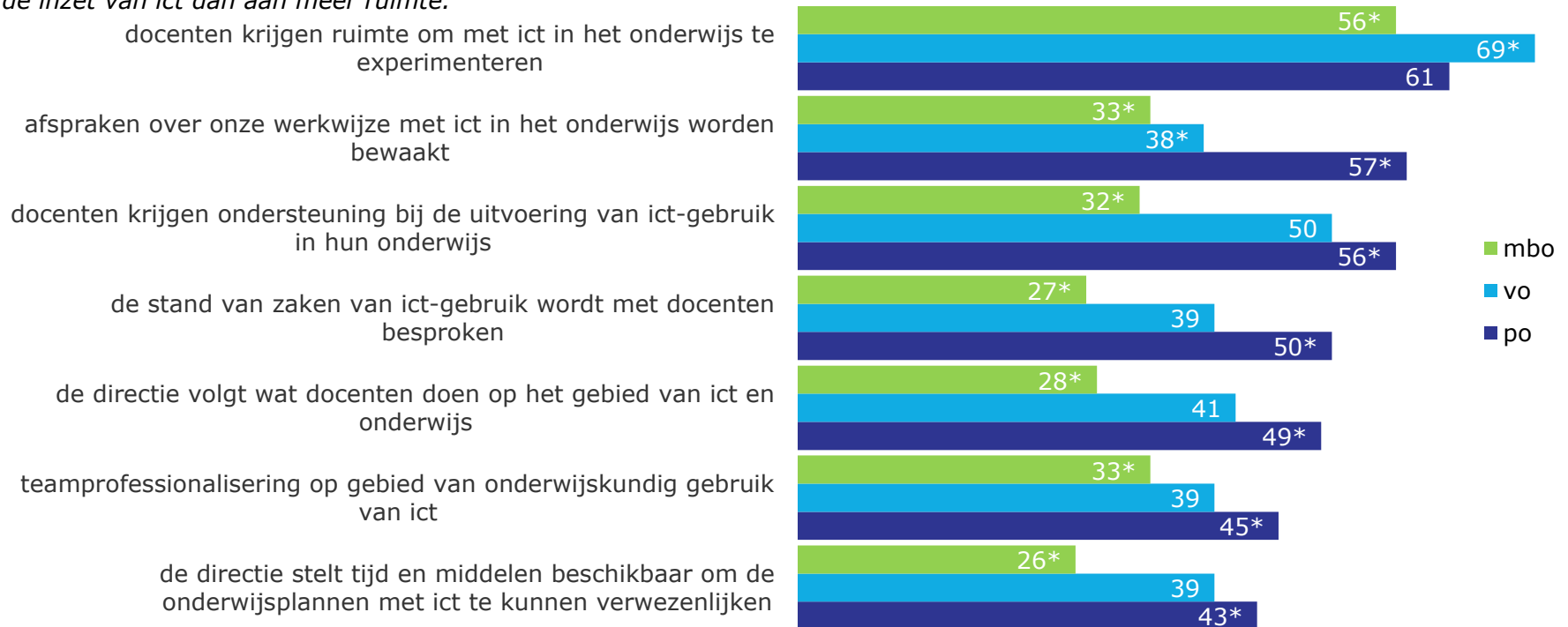
4

Samenwerking en leiderschap

Vooral in po worden leraren gevolgd en ondersteund op het gebied van ict gebruik

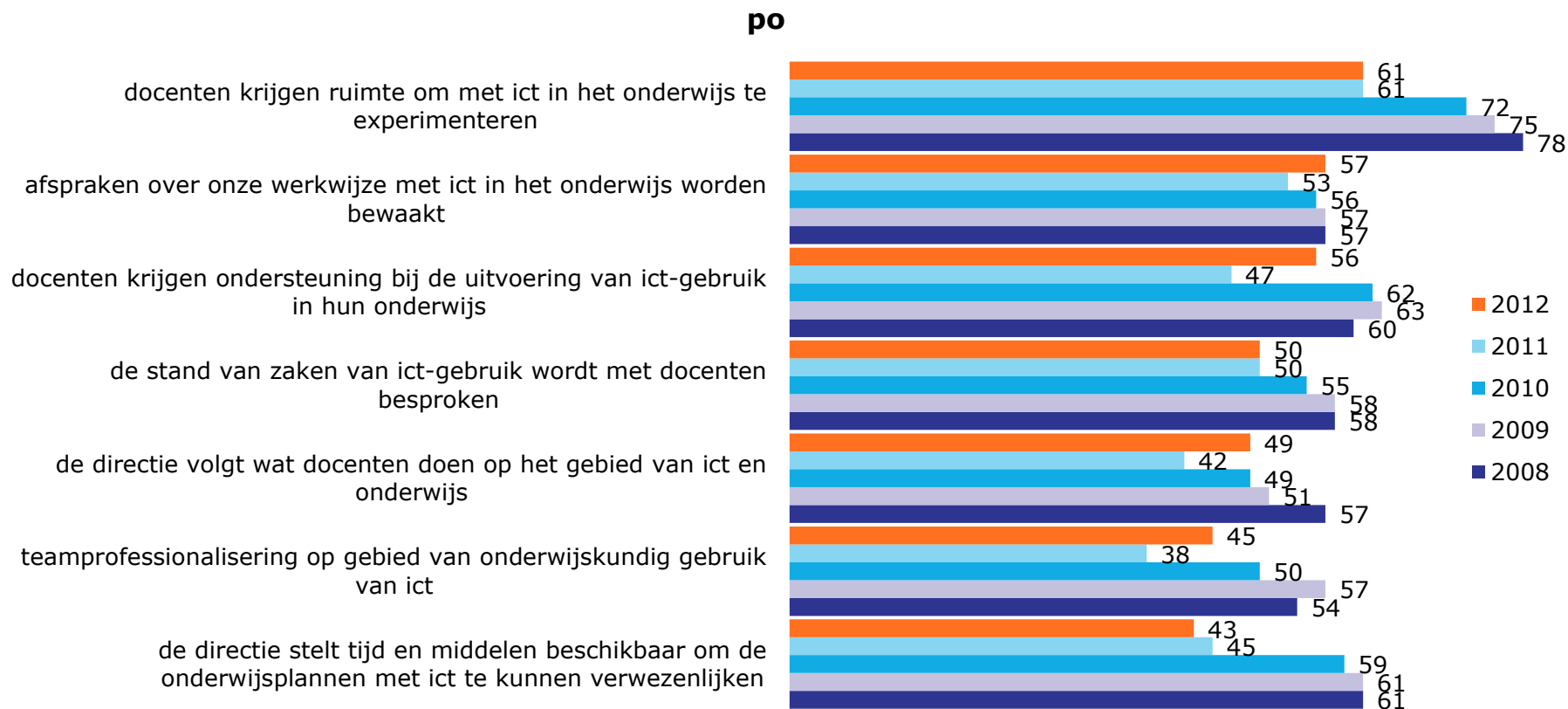
In het voortgezet onderwijs krijgen docenten vaker dan in het primair en beroepsonderwijs de mogelijkheid te experimenteren met ict in het onderwijs. In het primair onderwijs volgt de directie vaker dan in het voortgezet en beroepsonderwijs wat docenten doen op het gebied van ict en zijn er vaker afspraken voor het ict gebruik, is er vaker ruimte voor teamprofessionalisering, stelt de directie vaker tijd en middelen beschikbaar en wordt de stand van zaken vaker dan in het vo en mbo met docenten besproken. In het beroepsonderwijs doen deze situaties zich het minst vaak voor (ten opzichte van het po en vo). Ook worden leraren minder vaak/vaker ondersteund bij de uitvoering van ict-gebruik in het onderwijs. *NB. In het kwalitatieve onderzoek krijgt 'de ruimte om zelf te experimenteren' een beduidend minder positieve invulling. Docenten hebben eerder behoefte aan meer ondersteuning bij de inzet van ict dan aan meer ruimte.*

V160: in welke mate doen zich de volgende situaties op uw school of instelling voor? Antwoordcategorieën: (bijna) nooit, soms, regelmatig, vaak, weet niet. In grafiek percentage dat aangeeft dat de situatie regelmatig tot vaak van toepassing is

In po vooral ruimte om te experimenteren, afspraken omtrent ict-gebruik en ondersteuning bij uitvoering

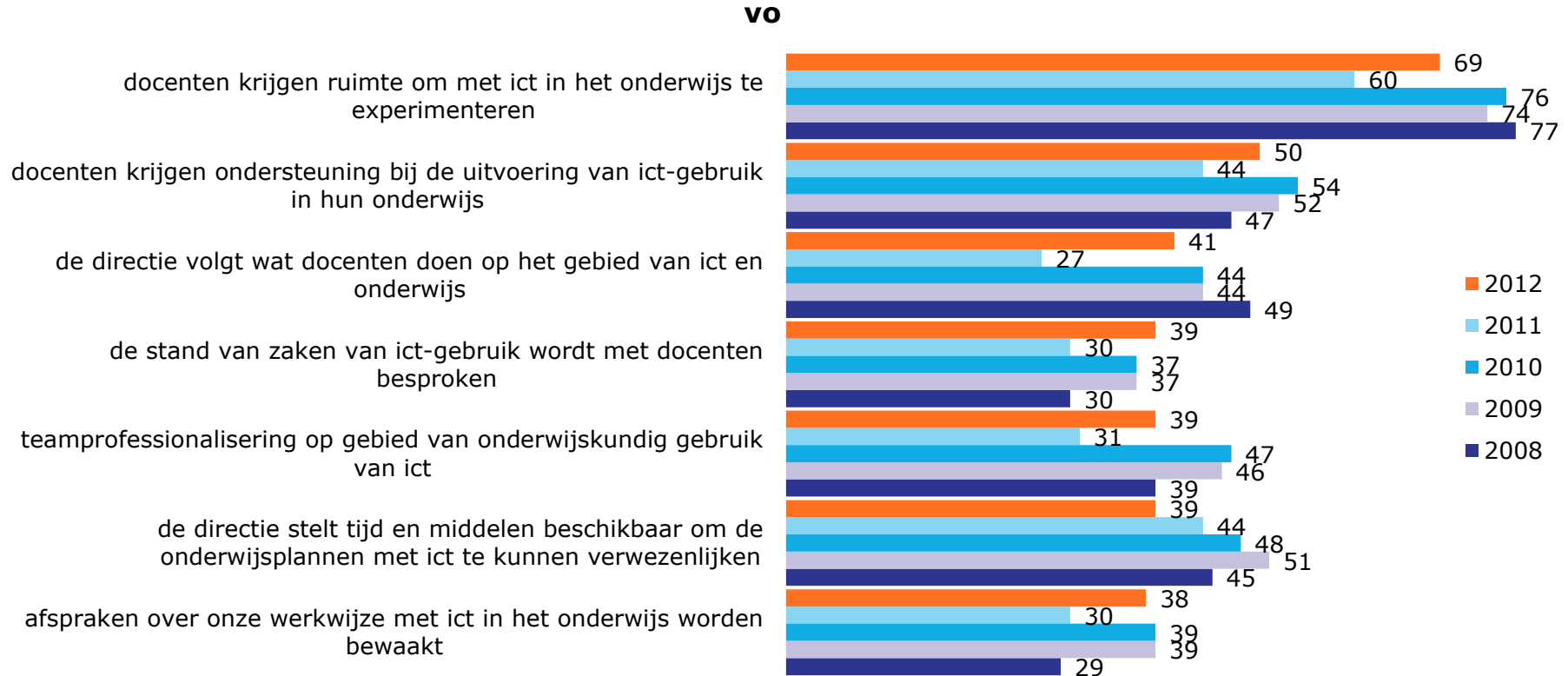
In het primair onderwijs is er in vergelijking met 2011 vaker sprake van ondersteuning bij de uitvoering van ict-gebruik in hun onderwijs. Verder zijn er geen significante verschillen ten opzichte van 2011.

V160: in welke mate doen zich de volgende situaties op uw school of instelling voor? Antwoordcategorieën: (bijna) nooit, soms, regelmatig, vaak, weet niet. In de grafiek het percentage dat aangeeft dat de situatie regelmatig tot vaak van toepassing is

In vo voornamelijk ruimte om te experimenteren en ondersteuning bij de uitvoering

In het voortgezet onderwijs krijgen docenten vaker dan in 2011 ruimte om te experimenteren met ict in het onderwijs. Ook volgt de directie vaker wat docenten doen op het gebied van ict en onderwijs, worden er vaker afspraken gemaakt over de werkwijze met ict in het onderwijs en is er vaker sprake van teamprofessionalisering.

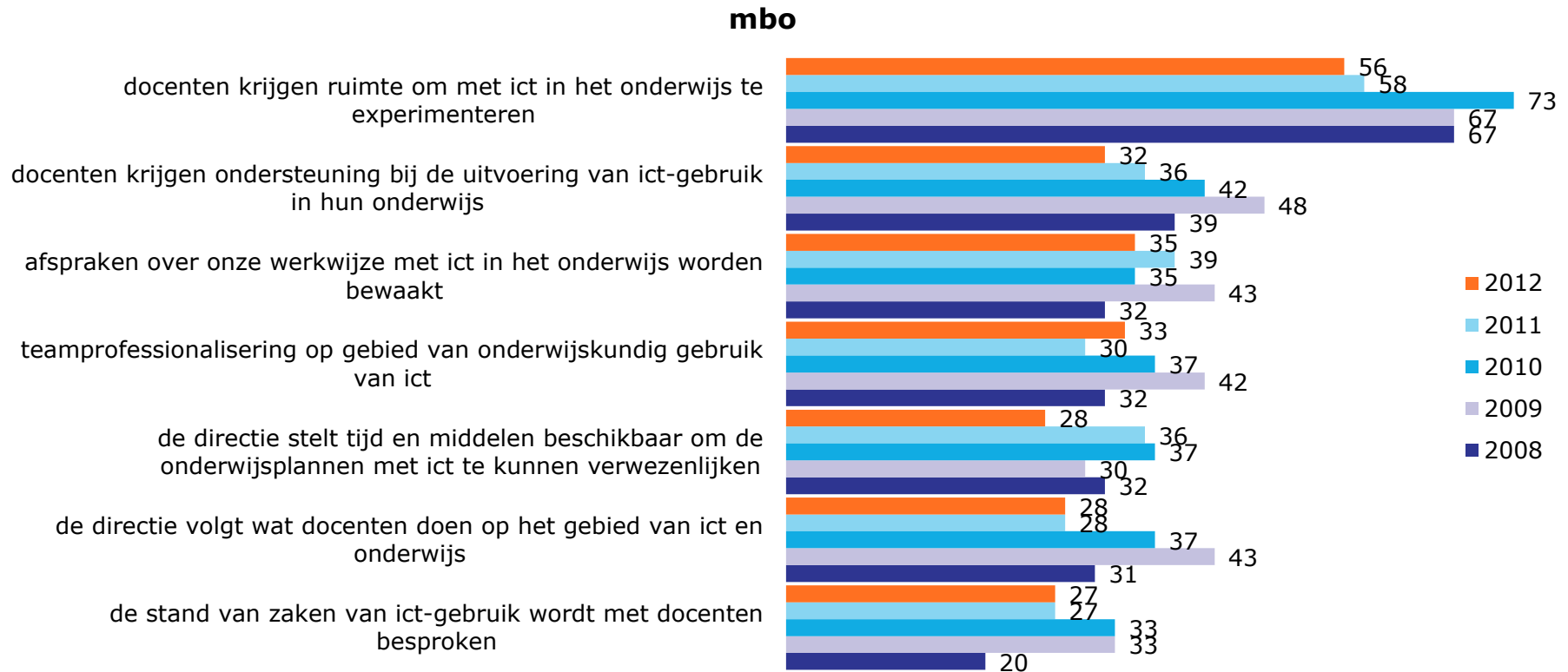

V160: in welke mate doen zich de volgende situaties op uw school of instelling voor? Antwoordcategorieën: (bijna) nooit, soms, regelmatig, vaak, weet niet. In grafiek percentage dat aangeeft dat de situatie regelmatig tot vaak van toepassing is

Binnen het mbo nog steeds weinig ondersteuning op het gebied van ict gebruik in het onderwijs

In het beroepsonderwijs krijgen docenten vooral ruimte om te experimenteren met ict in het onderwijs. De overige situaties (ondersteuning bij de uitvoering van ict-gebruik, het bewaken van afspraken over de werkwijze met ict, teamprofessionalisering op het gebied van ict, het beschikbaar stellen van tijd en middelen om plannen met ict te kunnen verwezenlijken, het volgen wat docenten doen op het gebied van ict en de stand van zaken wat betreft het ict-gebruik bespreken) komen slechts volgens een derde of zelfs een kwart van de docenten regelmatig tot vaak voor. We zien geen significante verschillen ten opzichte van 2011.

V160: in welke mate doen zich de volgende situaties op uw school of instelling voor? Antwoordcategorieën: (bijna) nooit, soms, regelmatig, vaak, weet niet. In grafiek percentage dat aangeeft dat de situatie regelmatig tot vaak van toepassing is

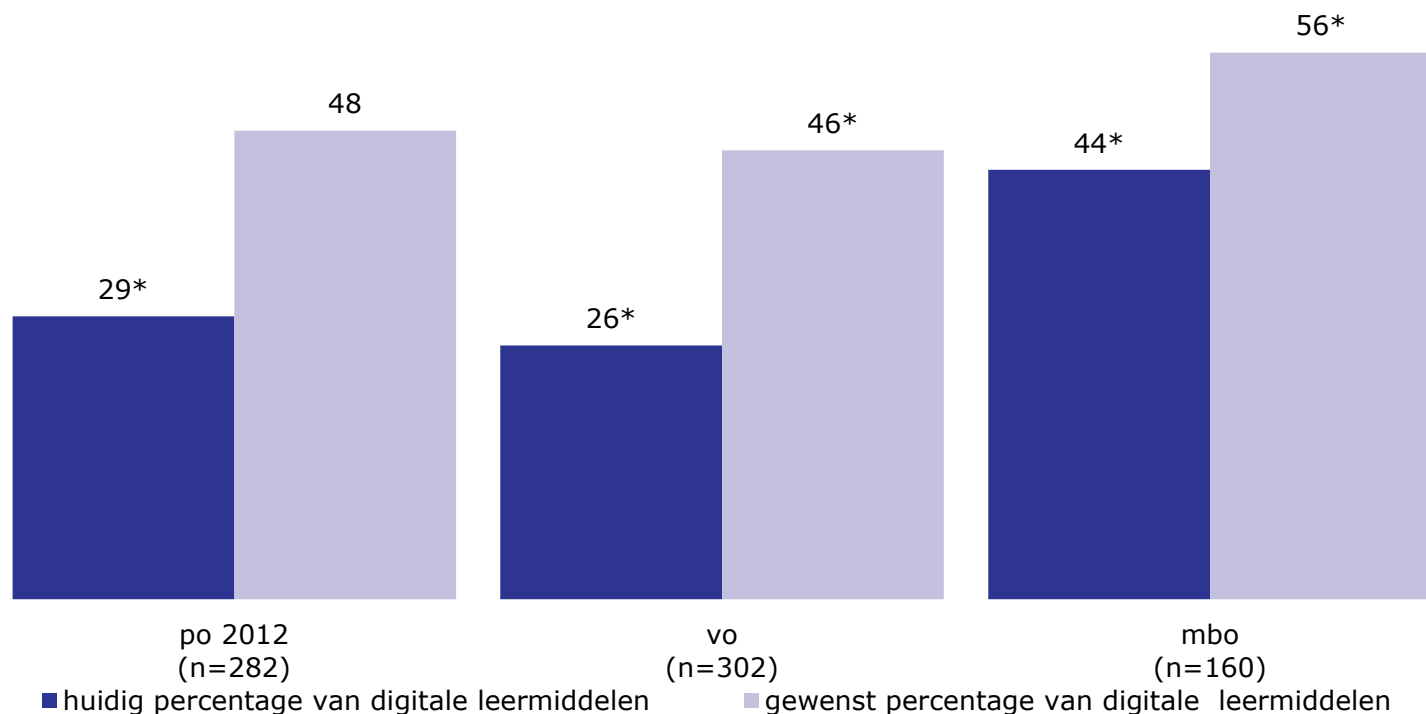
5

Digitaal leermateriaal

Grote afstand tussen het gewenste percentage digitale leermiddelen en het werkelijke aandeel

In het primair onderwijs ligt het huidige aandeel van digitale leermiddelen rond de 29%. Men wenst echter dat de helft digitaal is. In het voortgezet onderwijs zien we een vergelijkbaar beeld: een kwart van de leermiddelen is digitaal, terwijl men wenst dat 46% digitaal is. In het beroepsonderwijs ligt het werkelijke aandeel digitale leermiddelen wat hoger: 44%. Hier zou men echter ook willen dat het aandeel iets groter is: 56%.

V170: Welk deel van de leermiddelen die leerlingen dit schooljaar gebruiken is digitaal?
V180: Wat is het gewenste percentage digitale leermaterialen?

Percentage digitaal leermateriaal volgens docenten

- Docenten zijn gevraagd om aan te geven welk deel van de leermiddelen die leerlingen dit schooljaar gebruiken digitaal is. Omdat deze vraag in de vorige metingen gevraagd is als een verhouding tussen boeken en digitaal leermateriaal het aandeel van dit jaar niet rechtstreeks te vergelijken met voorgaande metingen. Hieronder wel een tabel ter illustratie van de trend.

% digitaal Leermateriaal	2007	2008	2009	2010	2011	2012
PO	13	15	14	17	17	29
VO	16	17	16	17	16	26
MBO	35	36	40	44	42	44

** 2012 kan niet rechtstreeks vergeleken worden met de eerdere metingen vanwege een wijziging in de vraagstelling.

2007 t/m 2011: Q8008: Welk deel van de leermiddelen bestaat uit boeken en welk deel is digitaal?

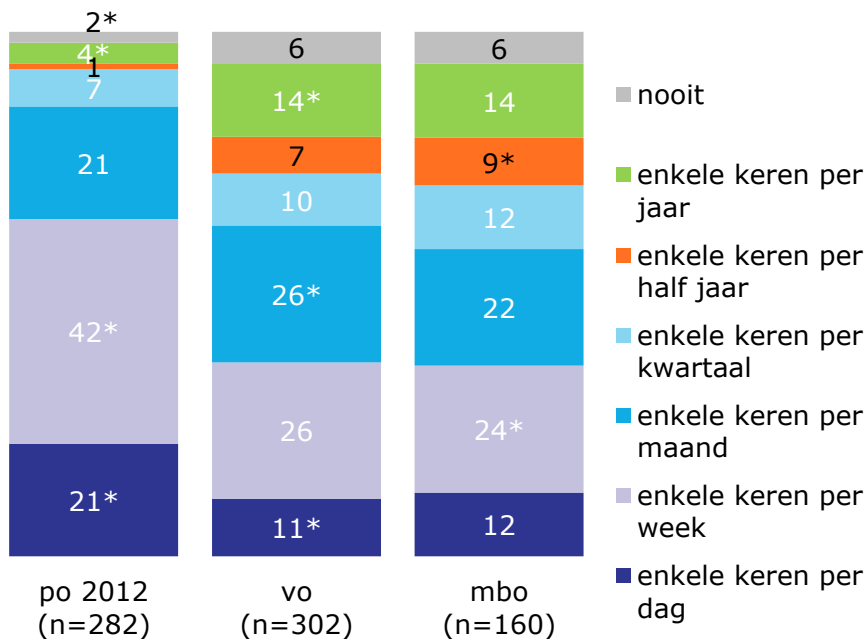
2012: V170: Welk deel van de leermiddelen die leerlingen dit schooljaar gebruiken is digitaal?

** Tevens is er in de vragenlijst van 2012 een definitie van digitaal leermateriaal toegevoegd om de vraagstelling gelijk te maken aan de vraagstelling in het onderzoek van Wikiwijs.

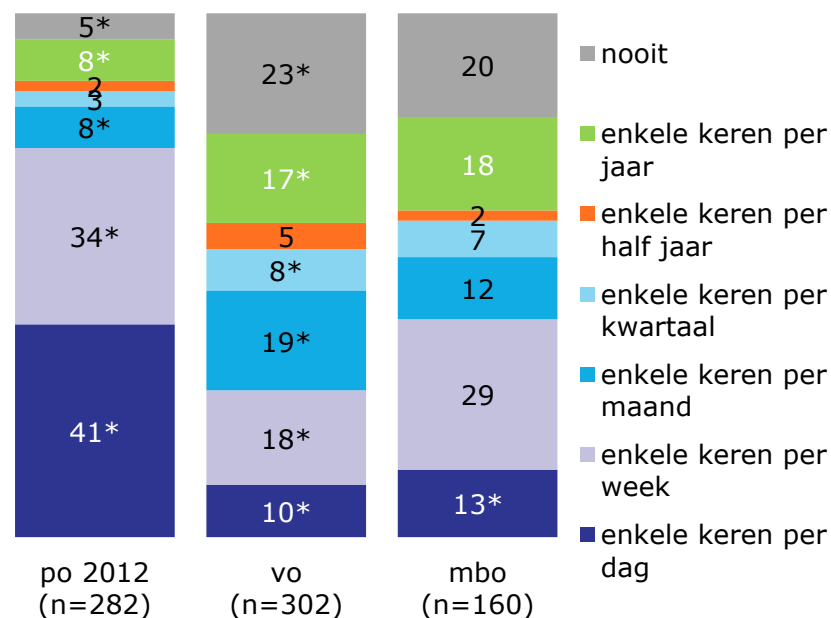
Vooral in het po worden regelmatig gesloten en open digitale leermaterialen ingezet

- In het primair onderwijs maakt een vijfde dagelijks gebruik van open digitaal leermateriaal en ruim vier tiende wekelijks. In het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs maakt ruim een derde **minimaal** wekelijks gebruik van open digitaal leermateriaal.
- Gesloten digitaal leermateriaal wordt binnen het primair onderwijs nog vaker ingezet: vier tiende zet dit dagelijks in en een derde wekelijks. In het mbo zet circa een derde wekelijks gesloten digitaal leermateriaal in.

Gebruik open digitale leermaterialen

Gebruik gesloten digitale leermaterialen

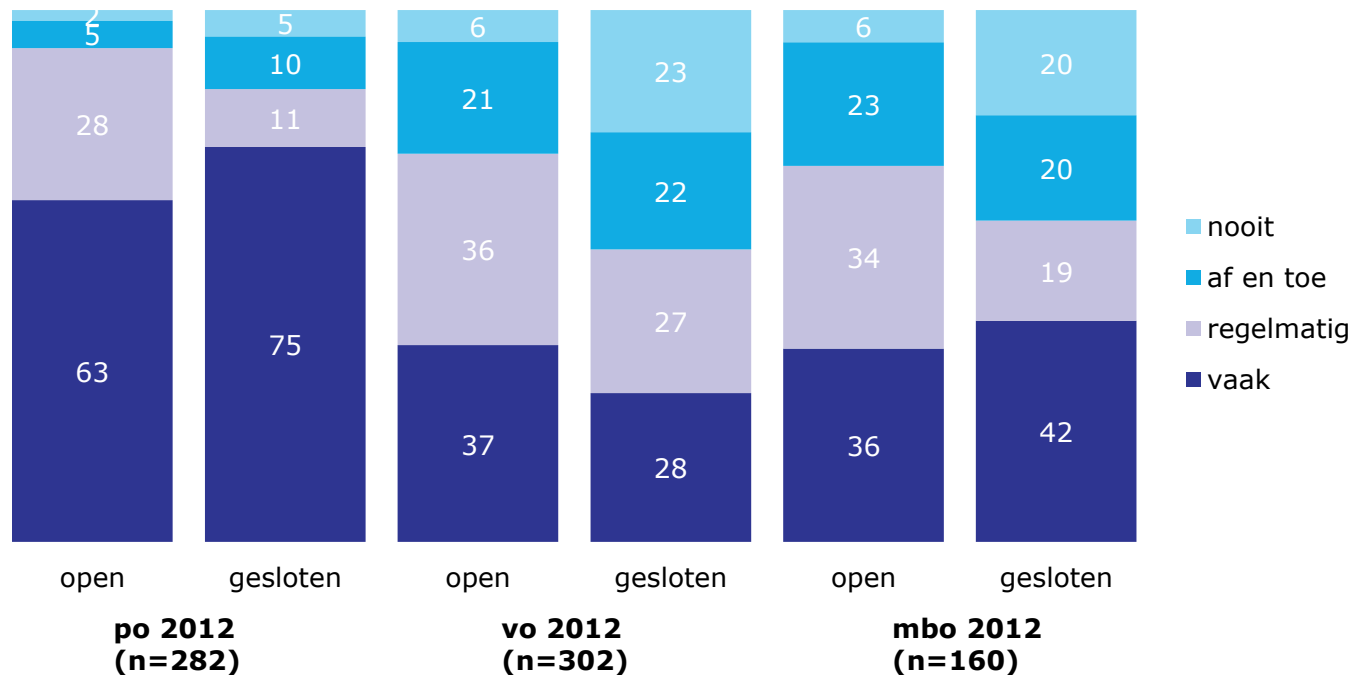
V190: Hoe vaak gebruikt u open digitale leermaterialen? Open digitale leermaterialen kan je gratis gebruiken, zijn vrij te bewerken en te verspreiden.

V200: Hoe vaak gebruikt u gesloten digitale leermaterialen? Gesloten digitale leermaterialen zijn doorgaans niet gratis en worden vaak bij een methode geleverd

Docenten gebruiken vaker gesloten digitale leermaterialen dan open digitale leermaterialen

- Met name in het primair onderwijs en in het mbo maakt men vaker gebruik van gesloten digitale leermaterialen dan open.
- In het voortgezet onderwijs maken docenten vaker gebruik van gesloten digitale leermaterialen dan van open digitale leermaterialen.

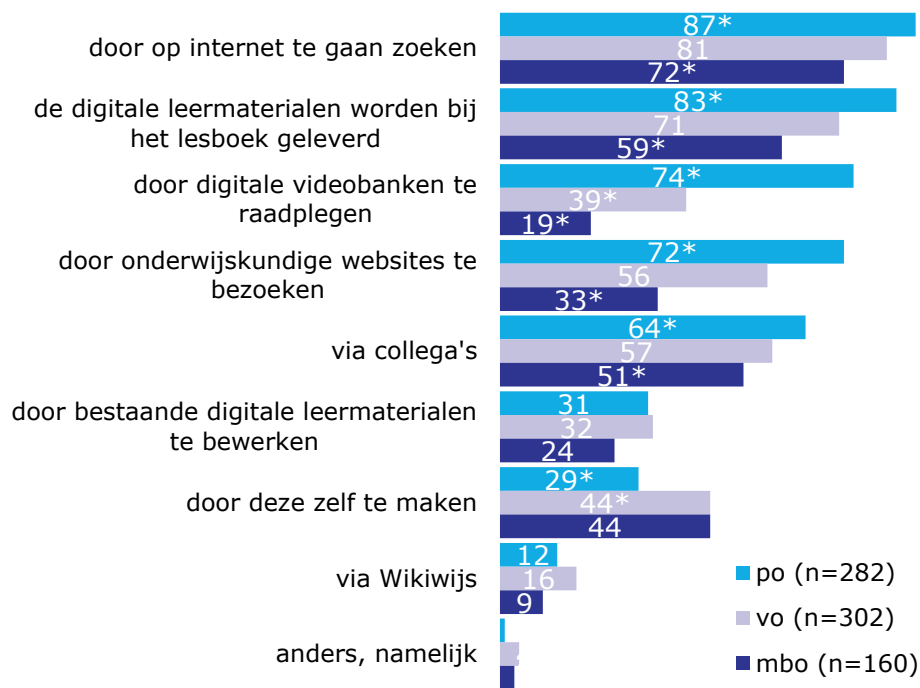
Gebruik open digitale leermaterialen versus gesloten digitale leermaterialen

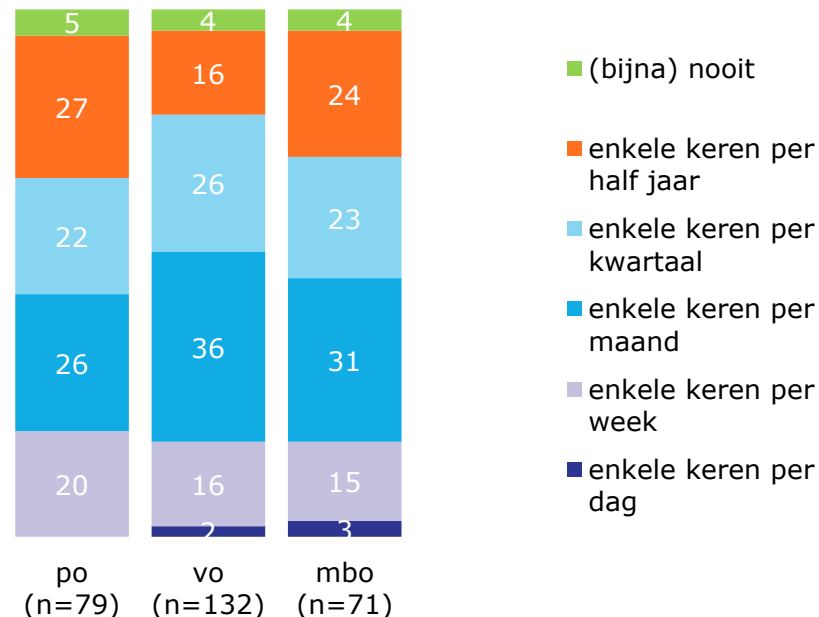
V190: Hoe vaak gebruikt u open digitale leermaterialen? Open digitale leermaterialen kan je gratis gebruiken, zijn vrij te bewerken en te verspreiden.
 V200: Hoe vaak gebruikt u gesloten digitale leermaterialen? Gesloten digitale leermaterialen zijn doorgaans niet gratis en worden vaak bij een methode geleverd

Merendeel verkrijgt digitaal leermateriaal via internet of door levering bij lesboek

- In het primair onderwijs wordt het digitale leermateriaal vaker bij het lesboek geleverd dan in het voortgezet- en beroepsonderwijs. Ook verkrijgt men het vaker door digitale videobanken te raadplegen, onderwijskundige websites te bezoeken of via collega's.

Frequentie zelf digitale leermaterialen maken

V210: Hoe verkrijgt u digitale leermaterialen?

V220: Hoe vaak maakt u zelf digitale leermaterialen (basis: ondervraagden die aangegeven hebben wel eens digitale leermaterialen te maken).

Kwalitatief onderzoek: digitaal leermateriaal leuke extra, maar geen deel van de reguliere methode

Digitaal leermateriaal wordt nog vaak gezien als een leuke extra, zoals een filmpje laten zien wanneer er tijd over is of als leerlingen eerder klaar zijn met hun werk.

Docenten hebben het idee dat het aanbod aan digitaal leermateriaal niet altijd aansluit bij de methode. Daarnaast twifelen docenten aan de kwaliteit van de vak-inhoud van het digitale leermateriaal.

- Bij het zoeken naar geschikt digitaal leermateriaal voor in de lessen, is google vaak het startpunt.
- Meestal zoeken docenten eerst op het 'vakgebied', daarna specificeren zij op thema.
- Ondersteuning en bevestiging is gewenst als het gaat om het koppelen van digitaal leermateriaal aan de leerlijn en de kerndoelen voor leerlingen.

Kwalitatief onderzoek: digitalisering van het onderwijs kan volgens enkeling ook 'doorschieten'...

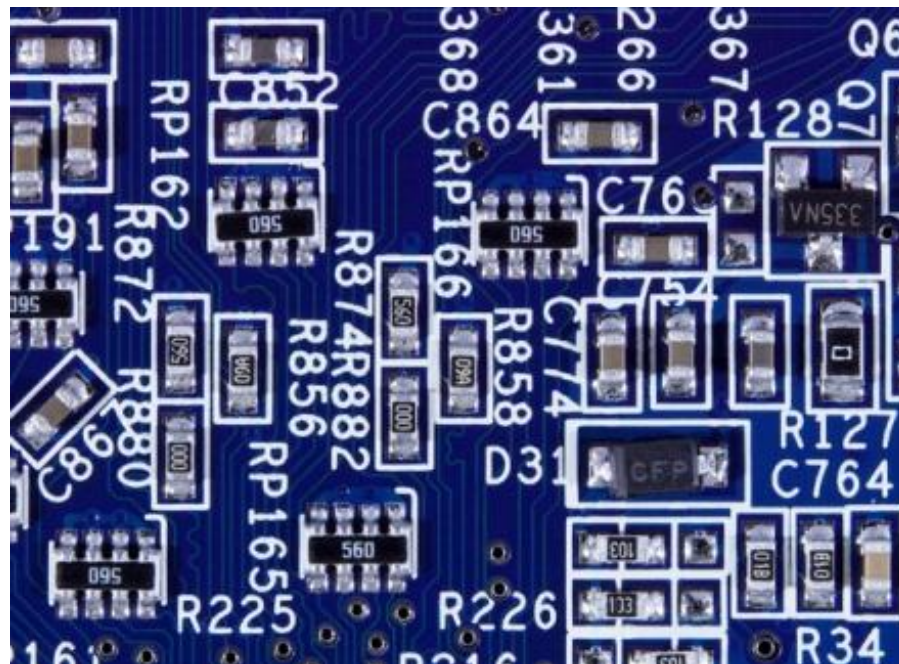
- Enkele docenten benadrukken dat ook de inzet van ict zijn beperkingen kent. Zij zijn van mening dat het onderwijs soms 'doorschiet' in haar missie om te digitaliseren.
- Dergelijke bedenkingen hebben vaak een pedagogische grondslag en gelden vooral voor het gebruik van *uitsluitend* digitaal leermateriaal.
- Deze docenten pleiten dan ook voor een evenwichtige balans tussen papieren en digitale lesmiddelen.

"Kinderen worden ook wel snel lui. Als ik het op het bord doe dan schrijven ze mee. Als ik de powerpoint doe dan vragen ze me om het op te sturen na de les."

- De vrees voor 'totale afhankelijkheid van ict' wordt door een enkeling genoemd. Dit soort bedenkingen heeft eerder te maken met principiële bezwaren tegen technologie in het algemeen dan de inzet van ict in het onderwijs.

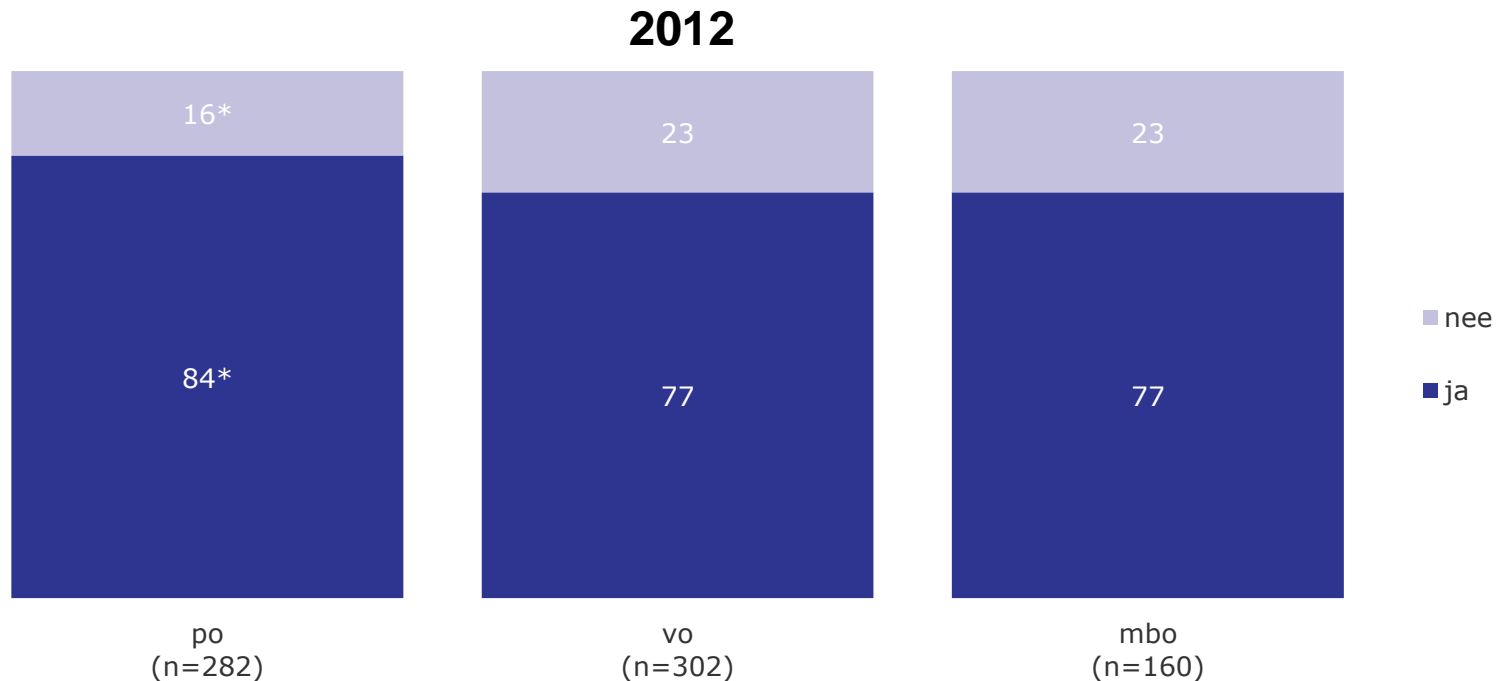
6

Ambitie en deskundigheid

Met name in po voelt men zich gemotiveerd om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de klas

Over het algemeen ligt de motivatie om met mediawijsheid aan de slag te gaan hoog. Vooral in het primair onderwijs geeft men aan gemotiveerd te zijn.

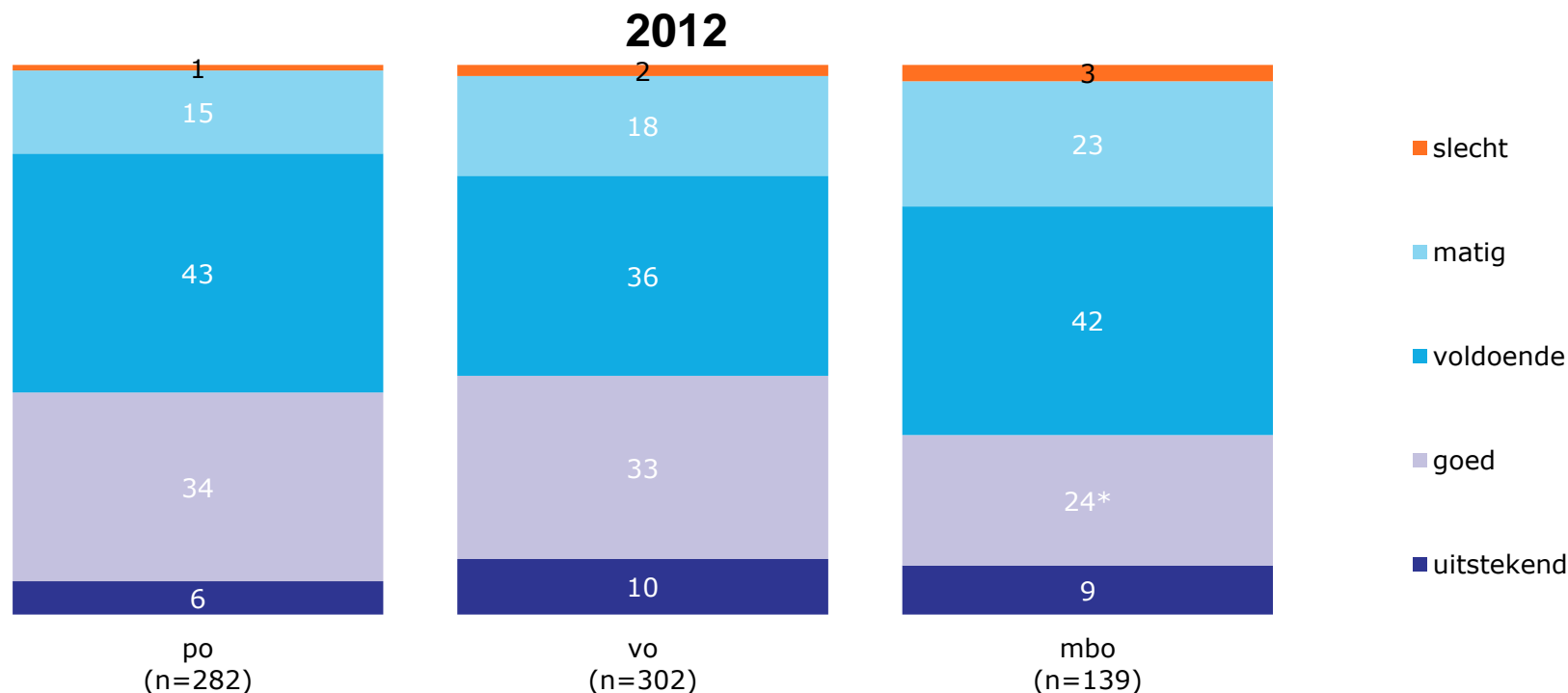

Q340: Voelt u zich gemotiveerd om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les?

Mediawijsheid staat voor kennis en vaardigheden waarmee leerlingen zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een gemedialiseerde wereld.

Binnen mbo is men minder vaak dan gemiddeld goed tot uitstekend op de hoogte van computertoepassingen

Binnen VO is men vaker dan gemiddeld goed tot uitstekend op de hoogte van computertoepassingen (43% vo en 32% mbo).

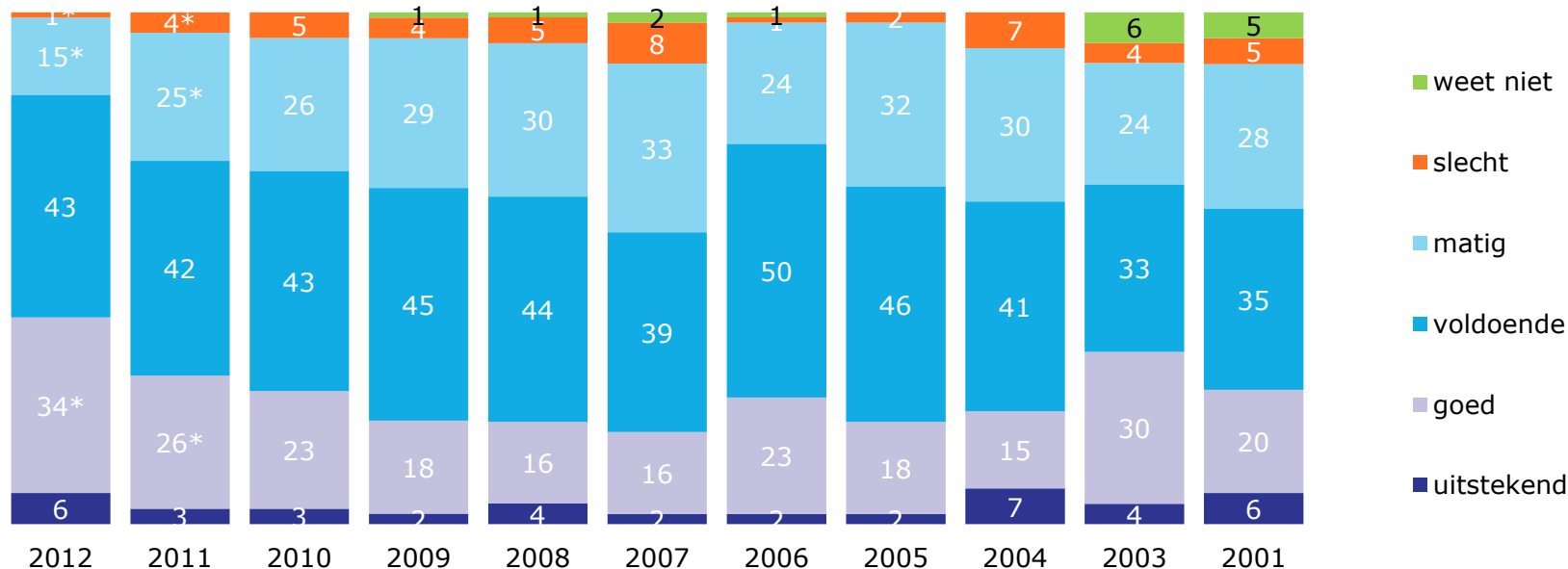

V120: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de hoogte van de computertoepassingen die u bij uw onderwijs zou kunnen gebruiken? Voorbeelden van computertoepassingen zijn: onderwijs specifieke software, zoals Rekenruimte, Taalweb en methodegebondensoftware zoals digiboard, pc's en tablets. Multimediatietoepassingen als videospelers en simulators.

Binnen po lijkt men vaker dan in 2011 goed tot uitstekend op de hoogte van computertoepassingen

Ruim acht op de tien leraren in het primair onderwijs geven aan voldoende tot goed of zelfs uitstekend op de hoogte te zijn van de computertoepassingen die men bij het onderwijs zou kunnen gebruiken. Er lijkt sprake te zijn van een toename sinds 2011 in het aandeel dat goed tot uitstekend op de hoogte is: van 29% naar 40%.

po

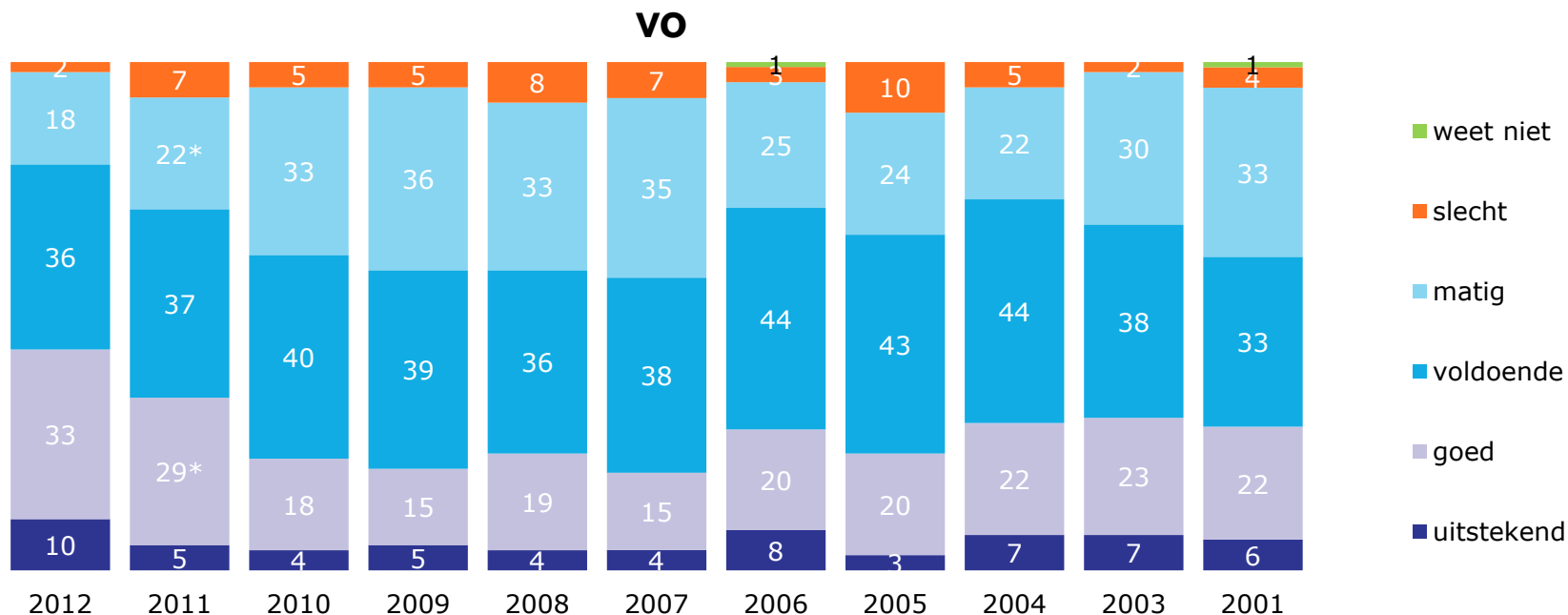

V120: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de computertoepassingen die u bij uw onderwijs zou kunnen gebruiken? Voorbeelden van computertoepassingen zijn: onderwijs specifieke software, zoals Rekentuin, Taalweb en methodegebondensoftware zoals digiboard, pc's en tablets. Multimediatoepassingen als videospelers en simulators.

** Deze vraag is ten opzichte van vorig jaar enigszins aangepast: er worden voor het eerst voorbeelden van computertoepassingen gegeven. Respondenten kunnen hierdoor een beter beeld krijgen van wat er allemaal valt onder computertoepassingen. Voorzichtigheid is dus geboden bij het maken van vergelijkingen met voorgaande jaren.

Ook binnen vo significante toename sinds 2011 in aandeel dat goed tot uitstekend op de hoogte is van mogelijke computertoepassingen

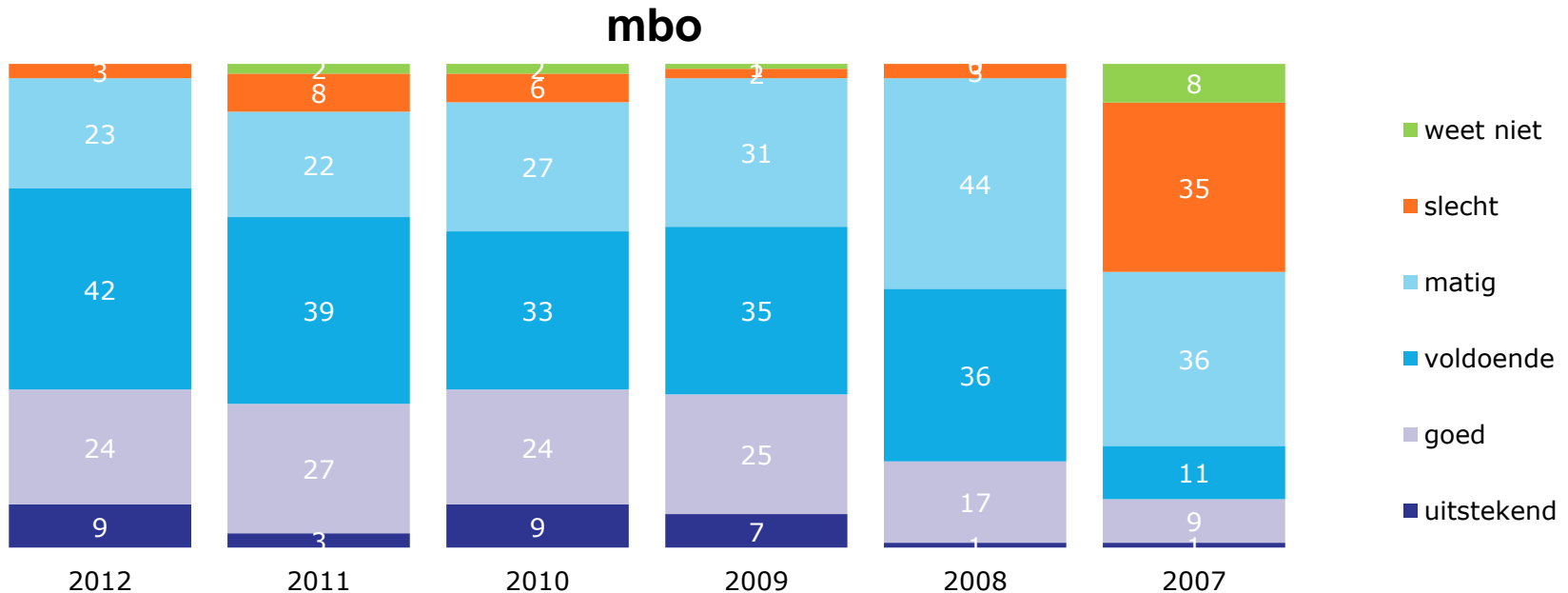
Acht op de tien leraren in het voortgezet onderwijs geven aan voldoende tot goed of zelfs uitstekend op de hoogte te zijn van de computertoepassingen die men bij het onderwijs zou kunnen gebruiken. Er is sprake van een significante toename sinds 2011 in het aandeel dat goed tot uitstekend op de hoogte is: van 29% naar 43%.

V120: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de computertoepassingen die u bij uw onderwijs zou kunnen gebruiken? Voorbeelden van computertoepassingen zijn: onderwijs specifieke software, zoals Reken tuin, Taalweb en methodegebonden software zoals digiboard, pc's en tablets. Multimediatietoepassingen als videospelers en simulators.

In het mbo is de zelfingeschatte kennis van computertoepassingen onveranderd sinds 2009

Nog geen 70% van de leraren in het voortgezet onderwijs geeft aan voldoende tot goed of zelfs uitstekend op de hoogte te zijn van de computertoepassingen die men bij het onderwijs zou kunnen gebruiken. Drie op de tien zijn goed tot uitstekend op de hoogte. Dit verschilt niet significant van 2011 en is ook in de jaren hiervoor, sinds 2009, nauwelijks veranderd.

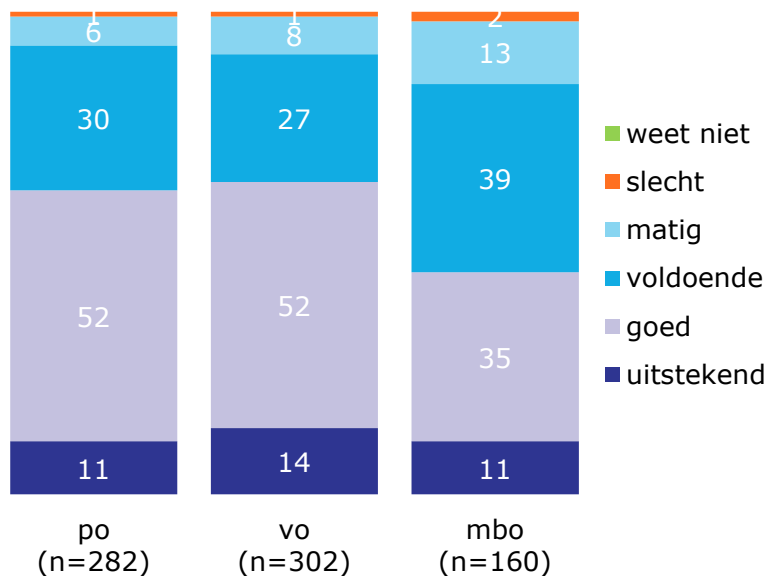

V120: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de computertoepassingen die u bij uw onderwijs zou kunnen gebruiken? Voorbeelden van computertoepassingen zijn: onderwijs specifieke software, zoals Reken tuin, Taalweb en methodegebonden software zoals digiboard, pc's en tablets. Multimediatietoepassingen als videospelers en simulators.

Ruim een kwart is onvoldoende op de hoogte van computertoepassingen voor professionele ontwikkeling

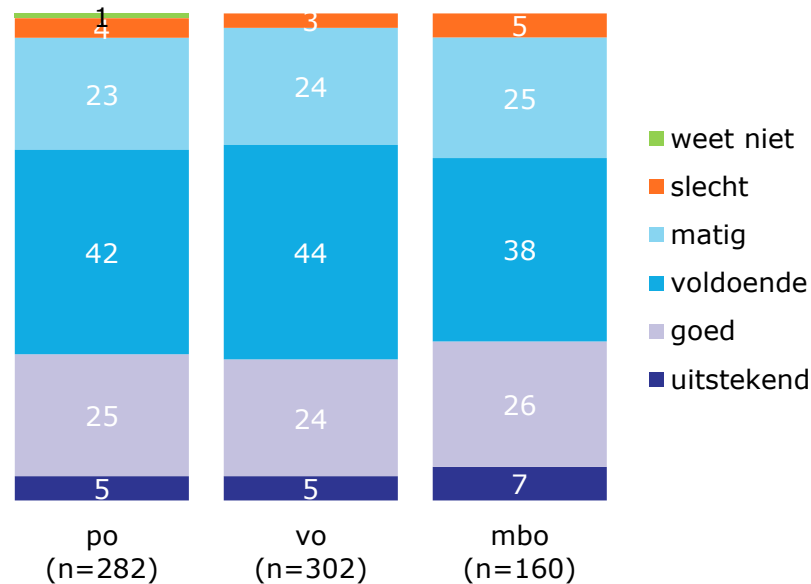
- In zowel het primair- als het voortgezet onderwijs is een meerderheid van ruim zes tiende goed tot uitstekend op de hoogte van de computertoepassingen die gebruikt kunnen worden voor administratieve taken. In het beroepsonderwijs ligt dit aandeel significant lager: 46%.
- Ongeveer drie op de tien leraren geven aan goed tot uitstekend op de hoogte te zijn van computertoepassingen die kunnen helpen bij de professionele ontwikkeling. Ruim een kwart is onvoldoende op de hoogte. Dit geldt zowel voor het primair-, voortgezet- als het beroepsonderwijs.

administratieve taken

V130: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de computertoepassingen die u kunt gebruiken voor de administratieve taken? Voorbeelden van administratieve taken zijn: werken met een leerlingvolgsysteem en met afwezigheidsystemen.

professionele ontwikkeling

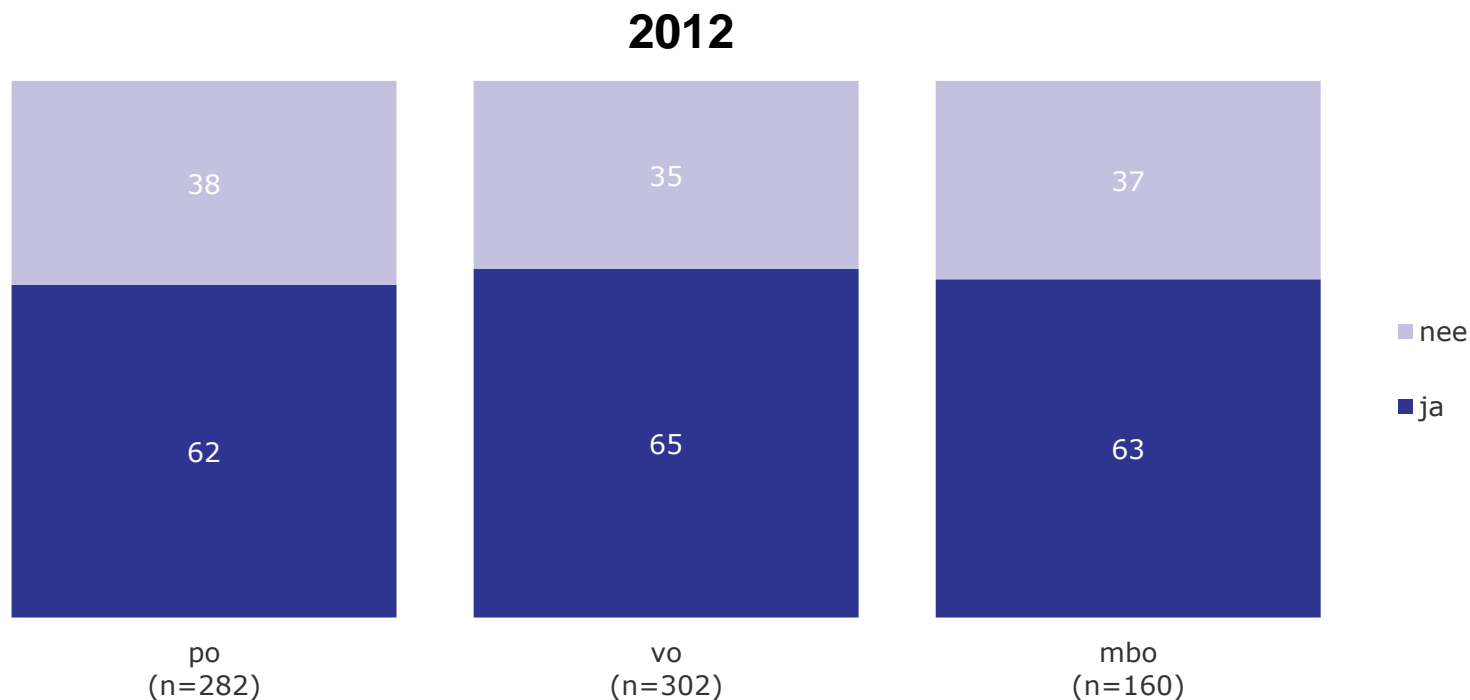

V140: In welke mate bent u als leraar op de hoogte van de computertoepassingen die u kunnen helpen bij uw professionele ontwikkeling? Voorbeelden hiervan zijn: online cursussen, opleidingen en studies. Bijhouden van vakinhoudelijke kennis d.m.v. Beroepsnetwerken, communities, het opzoeken van informatie, het delen van kennis en ervaring en het vinden van inspiratie.

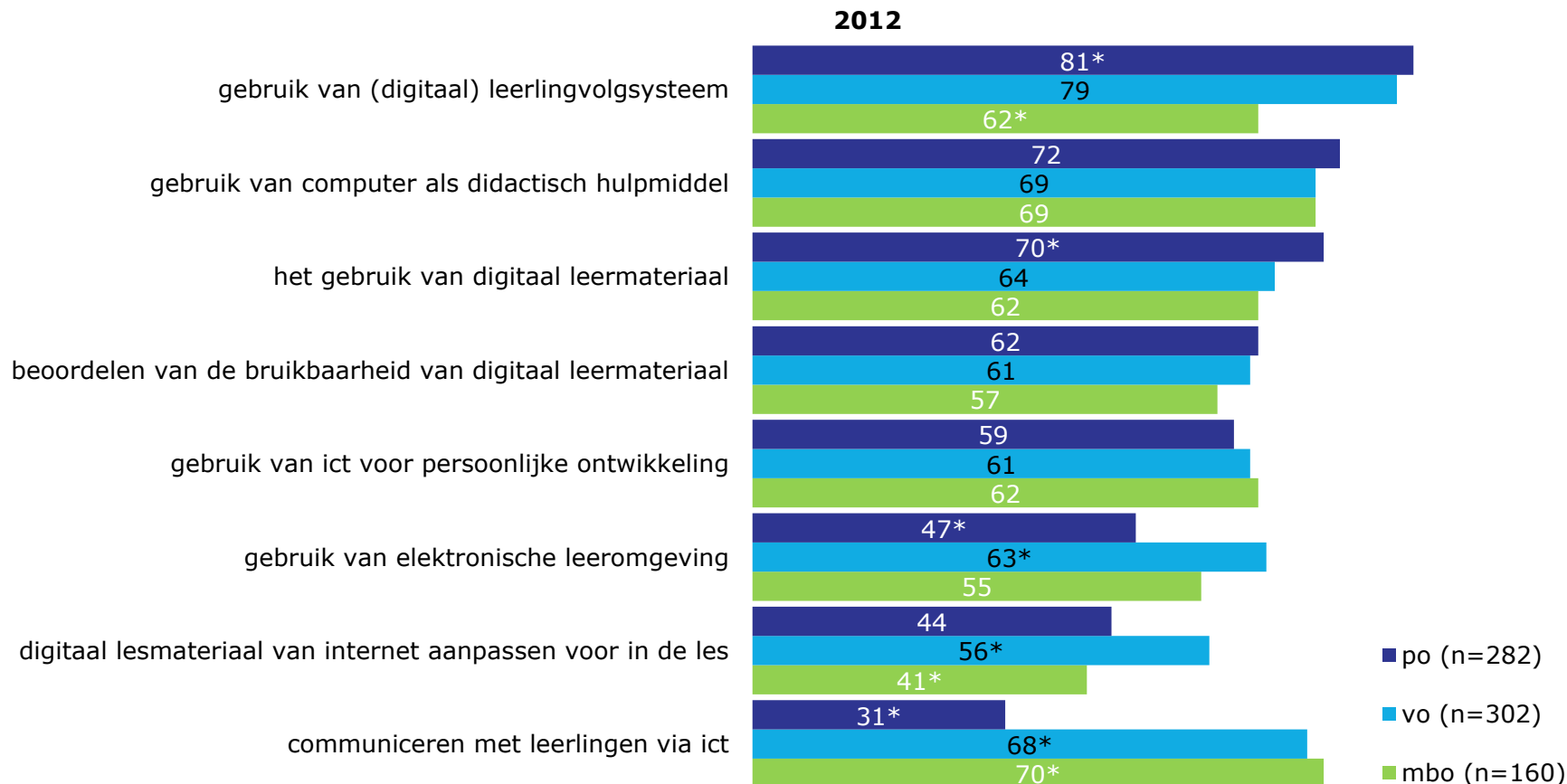
Meerderheid geeft aan over voldoende competenties te beschikken om met mediawijsheid aan de slag te gaan

Zoals we al eerder zagen, geeft een meerderheid van ruim zes tiende aan dat ze voldoende competent zijn om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les. We zien nauwelijks verschillen tussen het primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs.

Q350: Beschikt u over voldoende competenties (kennis, vaardigheden en attitude) om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les?

Meerderheid leraren (zeer) gevorderd in gebruik digitaal leerlingvolgsysteem, gebruik computer en gebruik digitaal leermateriaal

V150: Kunt u aangeven hoe vaardig u bent in:
 Antwoordcategorieën: helemaal niet, basaal, gevorderd, zeer gevorderd, weet niet
 In grafiek het % dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn in de betreffende vaardigheid

Leraren in po sinds 2011 vaardiger in gebruik van elektronische leeromgeving

Binnen het primair onderwijs geeft men ten opzichte van 2011 minder vaak aan (zeer) gevorderd te zijn in het communiceren met leerlingen via ict. Vanaf 2005 zien we overwegend een sterk stijgende lijn bij de verschillende vaardigheden: gebruik leerlingvolgsysteem, gebruik computer als didactisch hulpmiddel en het gebruik van een elektronische leeromgeving.

	po							
	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
gebruik van (digitaal) leerlingvolgsysteem	81	77	78	64	59	42	56	45
het gebruik van digitaal leermateriaal	70	69	-	-	-	-	-	-
gebruik van computer als didactisch hulpmiddel	72	64	68	53	54	42	47	49
beoordelen van de bruikbaarheid van digitaal leermateriaal	62	61	-	-	-	-	-	-
communiceren met leerlingen via ict	31	46*	44	39	32	36	-	-
digitaal lesmateriaal van internet aanpassen voor in de les	44	43	44	34	29	33	-	-
gebruik van elektronische leeromgeving	47	37*	41	27	25	21	24	24
gebruik van ict voor persoonlijke ontwikkeling	59	-	-	-	-	-	-	-

V150: Kunt u aangeven hoe vaardig u bent in:
 Antwoordcategorieën: helemaal niet, basaal, gevorderd, zeer gevorderd, weet niet
 In tabel het % dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn in de betreffende vaardigheid

Rim de helft van de docenten in vo (zeer) gevorderd in de verschillende ict-vaardigheden

Er zijn geen significante verschillen ten opzichte van 2011. Door de jaren heen zien we wel een significante toename in het aandeel dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn als het gaat om het gebruik van een digitaal leerlingvolgsysteem, het gebruik van de computer als didactisch hulpmiddel en het gebruik van een elektronische leeromgeving.

	vo							
	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
gebruik van (digitaal) leerlingvolgsysteem	79	75	69	66	50	33	37	33
communiceren met leerlingen via ict	68	72	72	65	61	61	-	-
gebruik van computer als didactisch hulpmiddel	69	65	63	56	48	37	49	34
het gebruik van digitaal leermateriaal	64	65	-	-	-	-	-	-
beoordelen van de bruikbaarheid van digitaal leermateriaal	61	60	-	-	-	-	-	-
gebruik van elektronische leeromgeving	63	58	56	36	36	22	39	28
digitaal lesmateriaal van internet aanpassen voor in de les	56	51	43	39	39	35	-	-
gebruik van ict voor persoonlijke ontwikkeling	61	-	-	-	-	-	-	-

V150: Kunt u aangeven hoe vaardig u bent in:

Antwoordcategorieën: helemaal niet, basaal, gevorderd, zeer gevorderd, weet niet

In tabel het % dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn in de betreffende vaardigheid

In mbo is men vooral vaardig in het commiceren met leerlingen via ict en het gebruik van de computer als didactisch hulpmiddel

Er zijn geen significante verschillen ten opzichte van 2011. Door de jaren heen zien we wel een significante toename in het aandeel dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn als het gaat om het gebruik van een digitaal leerlingvolgsysteem, het gebruik van de computer als didactisch hulpmiddel en het gebruik van een elektronische leeromgeving.

	mbo					
	2012	2011	2010	2009	2008	2007
communiceren met leerlingen via ict	70	79	78	77	72	68
gebruik van computer als didactisch hulpmiddel	69	66	66	64	50	38
het gebruik van digitaal leermateriaal	62	65	-	-	-	-
gebruik van (digitaal) leerlingvolgsysteem	62	60	61	50	36	16
gebruik van elektronische leeromgeving	55	58	59	55	49	29
beoordelen van de bruikbaarheid van digitaal leermateriaal	57	52	-	-	-	-
digitaal lesmateriaal van internet aanpassen voor in de les	41	48	43	47	38	37
gebruik van ict voor persoonlijke ontwikkeling	62	-	-	-	-	-

V150: Kunt u aangeven hoe vaardig u bent in:

Antwoordcategorieën: helemaal niet, basaal, gevorderd, zeer gevorderd, weet niet

In tabel het % dat aangeeft (zeer) gevorderd te zijn in de betreffende vaardigheid

Kwalitatief onderzoek: docenten hebben behoefte aan meer ondersteuning bij didactische inzet ict

De groepsdiscussies laten zien dat er volgens de respondenten op hun school nog nauwelijks sprake is van beleid gericht op de didactische inzet van ict.

Desgevraagd vertellen de docenten dat er wél behoefte is aan meer kennis over de onderliggende inhoudelijke en didactische eigenschappen van digitaal leermateriaal.

De docenten voelen zich in deze behoefte niet gesteund door het management. Het management volgt niet de behoeften van de docent maar dicteert. Veel docenten hebben het gevoel dat de inzet van ict iets van henzelf is, waarmee ze zelf moeten experimenteren in de al beperkte tijd die zij hebben.

Bovendien geven docenten aan dat zij voor de inzet van ict afhankelijk zijn van de kennis van één persoon. Het gaat vaak om een uit de hand gelopen hobby van een parttimer of een duizendpoot (niet altijd ondersteund door het management) waarvan de docenten afhankelijk zijn.

Deze klacht komt nog iets sterker naar voren onder docenten in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Deze docenten geven aan dat zij het primair onderwijs benijden omdat het al verder is als het gaat om het benutten van de didactische voordelen.

" Ik merk dat het basisonderwijs veel verder is. als je ziet hoeveel pakketten zij gebruiken." (docent mbo

" Als je ziet hoeveel zij in het primair onderwijs bezig zijn met Ipad en zo. Zij zijn meer de voorlopers in het onderwijs ." (ict-manager vo)

Kwalitatief onderzoek: bezwaren tegen de inzet van ict soms ook emotioneel geladen

- Het toekomstbeeld van een vergaande digitalisering in het onderwijs roept bij sommigen ook emotionele weerstand op.
- Zo hebben zowel ict-managers als docenten het gevoel dat niet alle leerkrachten de ontwikkelingen kunnen 'bijbenen' ofwel de vaardigheden beheersen die nodig zijn voor het gebruik van ict in het onderwijs.
- Hoewel gebrekkige ict-voorzieningen de belangrijkste hindernissen vormen, wordt door een enkeling – binnen het vo, po en mbo – ook een ander type bezwaren tegen de inzet van ict genoemd, te weten: bezwaren van didactische en pedagogische aard.
- Deze bezwaren komen in de discussie pas in een later stadium aan de orde. Het waren één of enkele respondenten die deze ter sprake brachten, maar ze kregen in de groep vaak breder gehoor.
- Voorbeelden van dergelijke bezwaren zijn:
  - Ict leidt leerlingen af;
  - Ict maakt leerlingen passief (filmpje kijken);
  - Ict kost veel tijd. Het komt bovenop het reguliere lesprogramma.

7

Mediawijsheid

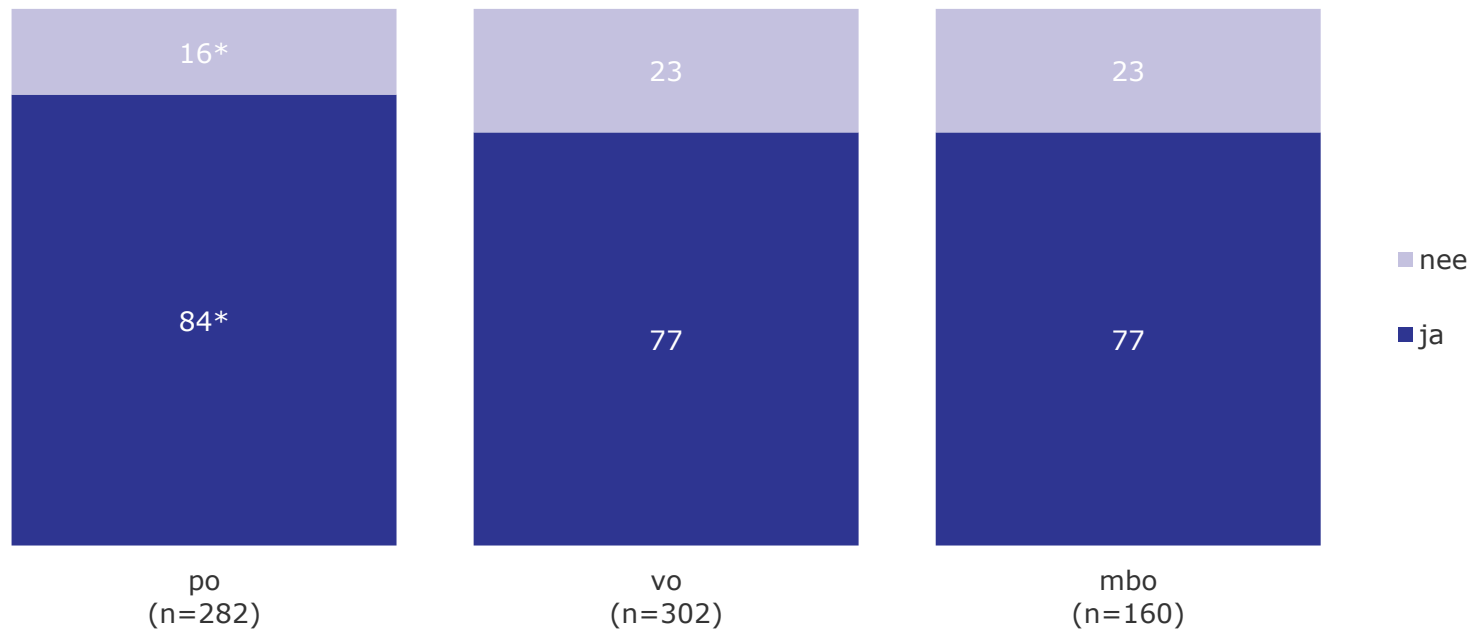

Meerderheid docenten voldoende gemotiveerd om met mediawijsheid aan de slag te gaan

- In het primair onderwijs geven meer docenten aan voldoende gemotiveerd te zijn om met mediawijsheid aan de slag te gaan.
- In het vo en mbo geeft bijna een kwart van de docenten aan niet voldoende gemotiveerd te zijn om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les.

2012

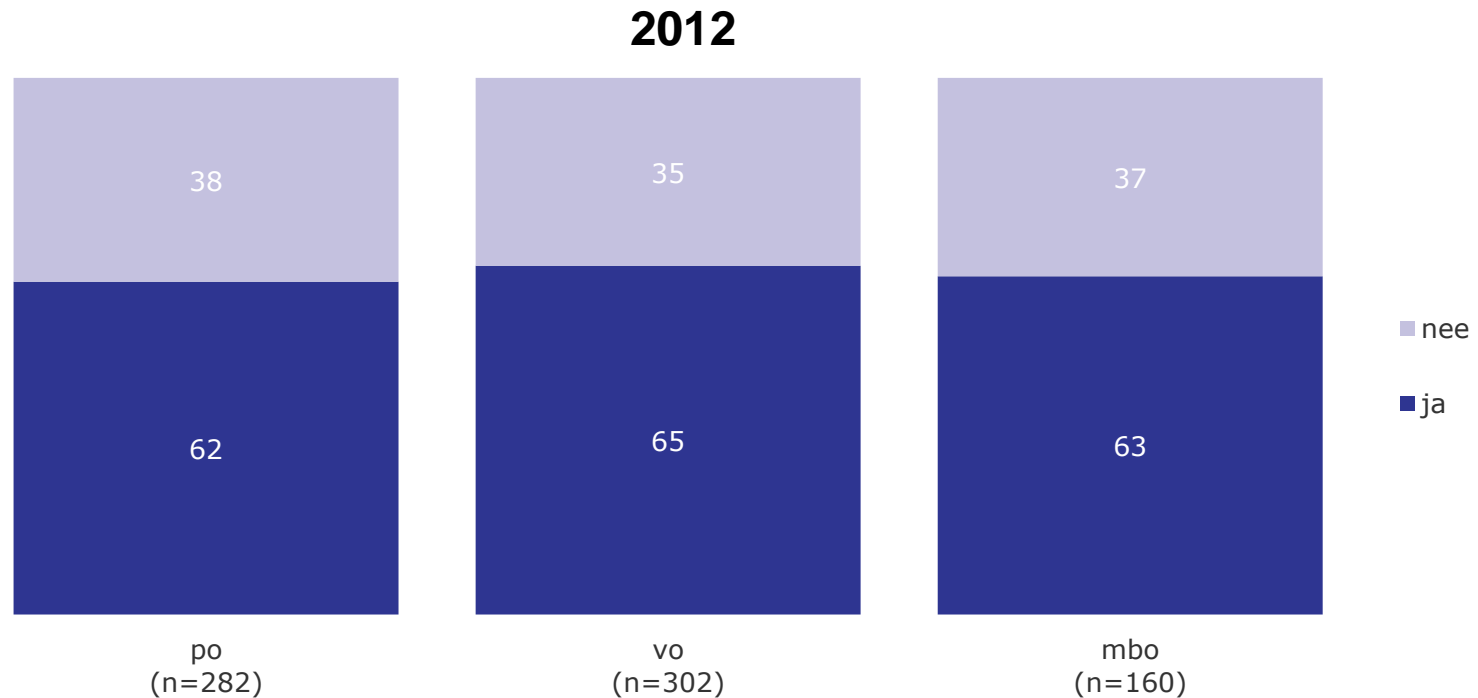

Q340: Voelt u zich voldoende gemotiveerd om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les?

Mediawijsheid staat voor kennis en vaardigheden waarmee leerlingen zich bewust en kritisch kunnen bewegen in een gemedialiseerde wereld.

Meerderheid beschikt over voldoende competenties om met mediawijsheid aan de slag te gaan

Een meerderheid van ruim zes tiende is van mening dat ze voldoende competent zijn om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les. We zien nauwelijks verschillen tussen het primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs.

Q350: Beschikt u over voldoende competenties (kennis, vaardigheden en attitude) om met mediawijsheid aan de slag te gaan in de les?

Ruim vier tiende heeft ooit digitaal lesmateriaal over mediawijsheid gebruikt in zijn/haar les gebruikt

- Ruim een derde maakt in het primair onderwijs halfjaarlijks of vaker gebruik van digitaal lesmateriaal over mediawijsheid. In het voortgezet onderwijs is dit ruim een kwart en in het beroepsonderwijs drie op de tien.
- In het primair onderwijs geeft men significant vaker aan wekelijks gebruik te maken van digitaal lesmateriaal over mediawijsheid.
- Iets meer dan een tiende van de docenten in de drie onderwijsniveaus geven aan ten minste maandelijks digitaal lesmateriaal over mediawijsheid te gebruiken in de les.

Q360: Heeft u ooit digitaal lesmateriaal over mediawijsheid gebruikt in de les (wikiwijs, medialessen.nl)?

Kwalitatief onderzoek docenten: ict kan bijdragen aan professionalisering

Docenten vinden echter dat het management van de school zich vooral bezig houdt met de administratieve inzet van ict en zich meer zou kunnen richten op de didactische voordelen.

Docenten zijn van mening dat het vaker benutten van de didactische voordelen van ict hun nieuwe en interessante uitdagingen kan bieden als het gaat om hun persoonlijke ontwikkeling en professionalisering.

Docenten zijn ook positief (of positief verrast) door de Vier in Balans monitor van Kennisnet (deze is in de groepen voorgelegd) omdat hierin ook aandacht wordt gegeven aan de bijdragen van ict aan de kwaliteit van het onderwijs.